

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В РОМАНАХ

Ігор та Катерина МАКАРУКИ

ПРОКЛЯТТЯ ВОЛХВІВ

КНЯЗЬ-ВАРВАР

 FOLIO

Ігор Васильович Макарук
Катерина Ігорівна Макарук
Князь-варвар

Серія «Історія України в романах»
Серія «Прокляття волхвів», книга 1

предоставлено правообладателями

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=18696907

Ігор Васильович Макарук, Катерина Ігорівна Макарук «Князь-варвар.

Прокляття волхвів». Роман. Серія «Історія України в романах».

Літературно-художнє видання: Фоліо; Харків; 2015

ISBN 978-966-03-7303-7

Аннотація

«Князь-варвар» – це перший роман із серії «Прокляття волхвів» івано-франківських дослідників Ігоря і Катерини Макаруків.

Драматичні події роману розгортаються у період правління Великого князя київського Володимира Святославовича. Ще не прийнято християнство. Могутня Київська держава живе своїм сталим споконвічним життям. Спадкоємці Прадавньої Оріани намагаються вберегти священні символи минувшини і моляться своїм Богам. Бояри, волхви, дружинні воїни – всі вони оживають через тисячоліття, стають нам близькими і зрозумілими, коли ми

разом з ними страждаємо, б'ємося з ворогами, сумніваємося і
любимо Рідну Землю...

Содержание

Дійові особи та історичні постаті, про яких згадується в романі	5
Від автора	16
Пролог	29
Розділ перший	36
1. Добромир Поклінний	39
2. Мечислав	62
3. Святовид	82
4. Ладомира	106
5. Святовид	128
6. Святозар	155
Кінець ознакомительного фрагмента.	170

Ігор Васильович Макарук, Катерина Ігорівна Макарук Князь-варвар Прокляття волхвів

**Дійові особи та історичні постаті,
про яких згадується в романі**

Великокняжа родина:

Ігор Рюрикович на прізвисько Старий – Великий князь київський, батько Великого князя Святослава Хороброго, дід Великого князя Володимира Великого, чоловік княгині Ольги. Загинув у древлянських землях.

Ольга (Гельга, Алогія) – Велика княгиня київська. Дружина Великого князя Ігоря Старого, мати Великого князя Святослава Ігоровича, баба Великого князя Володимира Святославовича.

Святослав Ігорович – Великий князь київський, батько Великого князя київського Володимира Великого.

Володимир Святославович – Великий рівноапостольний князь київський, хреститель землі Київської. Син Великого князя Святослава Хороброго.

Анна Візантійська – принцеса, сестра імператора Візантійської імперії Василя II Македонянина, майбутня дружина Великого князя київського Володимира Великого.

Ярополк Святославович – Великий князь київський, син Великого князя Святослава Хороброго, старший брат Великого князя Володимира Святославовича.

Олег Святославович – князь древлянський. Старший брат Великого князя київського Володимира Святославовича. Син Великого князя Святослава Хороброго.

Волхви:

Святозар Світлий – Верховний волхв землі Київської, організатор і натхненник першої змови волхвів.

Боговид Споконвічний – волхв, хоронитель таємного святилища перших людей. Оберіг споконвічного знання.

Боголюб Любецький – волхв із Любеча, сподвижник Верховного волхва землі Київської Святозара Світлого. Брав активну участь у першій змові волхвів.

Благослав Тихий – волхв із Чернігова, який входив до пантеону Вищих волхвів земель Київського князівства. Сподвижник Святозара Світлого у першій змові волхвів.

Всесил Боголюбич – старший син Боголюба, волхва із Лю-

беча. Брав участь у другій змові волхвів. Близький друг і сподвижник Дана (Данеслава) Святозарича.

Всеслав Білий – волхв Іскоростенської землі, його останнім учнем був Інгвар (Ігор), побратим і сподвижник по другій змові волхвів, Дана (Данеслава) Святозарича.

Дан, або Данеслав Святозарів – син Верховного волхва землі Київської Святозара Світлого, один із ватажків другого повстання волхвів проти Великого князя київського Володимира.

Добрисвіт Мудрий – волхв із Вишгорода, який входив до пантеону Вищих волхвів земель Київського князівства. Сподвижник Святозара Світлого у першій змові волхвів.

Інгвар, або Ігор – волхв, друг і побратим Данеслава, сина Святозара Світлого, Верховного волхва землі Київської. Один із провідників другої змови волхвів.

Молибог – волхв із Новгорода, який входив до пантеону Вищих волхвів земель Київського князівства. Сподвижник Святозара Світлого у першій змові волхвів.

Орій Давній – старий мольфар, волхв, який є хранителем споконвічних таємних традицій стародавніх антів часів могутньої Оріани, країни славетних оріїв.

Світолик Богомудрий – переяславський волхв за часів князювання Ігоря Старого та Ольги.

Святовид Переяславський – волхв, який входив до пантеону Вищих волхвів земель Київського князівства. Сподвижник Святозара Світлого у першій змові волхвів. Стар-

ший син переяславського боярина Добромира Поклінного.

Антип – малолітній син Боголюбів, волхва із Любеча, у майбутньому монах Афонського монастиря Антоній.

Родина Мала Ніскині:

Мал Ніскиня – верховний вождь союзу древлянських племен. Батько Добрині і Малуші. Дід Великого князя київського Володимира Святославовича.

Малуша Ніскиніч – мати Великого князя київського Володимира Святославовича, ключниця Великої княгині Ольги; донька древлянського князя Мала Ніскині, сестра Добрині Ніскиніча.

Добриня Ніскиніч – Великий воєвода, посадник новгородський, рідний дядько Великого князя київського Володимира, брат Малуші, син древлянського князя Мала Ніскиніча.

Анастасія Ніскиніч – дружина посадника новгородського Добрині Ніскиніча, славетна поляниця – жінка-воїн. Мати Костянтина Добриніча, майбутнього посадника новгородського.

Костянтин Добриніч – син Добрині Ніскиніча, воєводи Великого князя київського Володимира, майбутній посадник новгородський.

Сім'я бояр Поклінних:

Переслав Поклінний – боярин переяславський, батько Добромира Поклінного, сподвижник Великого князя Ігоря Рюриковича Старого.

Добромир Поклінний – боярин, колишній посадник переяславський, батько Ратимира, посланника Великого князя та волхва Святовіда Переяславського.

Катерина Поклінна – дружина Добромира Поклінного, гречанка, колишня улюблениця княгині Ольги.

Святовид Переяславський – старший син Добромира Поклінного. Волхв, сподвижник Святозара Світлого.

Добромира Поклінна – донька Добромира Поклінного, мати Позвізда Володимировича.

Позвізд Володимирович – син Добромири Поклінної і Великого князя Володимира Святославовича.

Ратимир Поклінний – боярин із Переяслава, син Добромира. Посланник Великого князя київського Володимира до Риму і Константинополя.

Родена Поклінна – дружина Ратимира Поклінного, мати Добромира Молодшого.

Добромир Поклінний (молодший) – малолітній син Ратимира Поклінного, посланника київського, і онук Добромира Поклінного, боярина переяславського, майбутній посадник переяславський.

Мечислав Відчайдушний – дружинний воїн, командир Третьої когорти молодшої великокнязівської дружини. Незаконнонароджений син Добромира Поклінного.

Ладомира – дружина Мечислава. Полонянка, привезена Мечиславом із одного з великокняжих походів.

Переслав Мечиславів – син Мечислава і Ладомири.

Воїмир Шуйця – сподвижник і побратим Переслава Поклінного. Командир переяславської дружинної когорти. Рідний дядько Добромира Поклінного, брат його матері.

Дзвенимира – дружина Воїмира Шуйці.

Дзвенимир Шуйця – син Воїмира. Після Добромира Поклінного був посадником переяславським.

Лют Дзвенимирич – син Дзвенимира Шуйці.

Родина Сігурда Ейріксона:

Сігурд Ейріксон – воєвода молодшої дружини Великого князя Володимира, рідний дядько Олафа Трюггвасона.

Ейрік Бьодаскаллі – батько Сігурда Ейріксона і Астрід Олафсон, дід Олафа Трюггвасона по материній лінії.

Астрід Олафсон – сестра Сігурда Ейріксона, дружина Трюггві Олафсона, мати Олафа Трюггвасона, донька Ейріка Бьодаскаллі.

Трюггві Олафсон – батько Олафа Трюггвасона, чоловік Астрід Олафсон, сестри Сігурда Ейріксона.

Олаф Трюггвасон – племінник воєводи Сігурда Ейріксо-

на, майбутній король Норвегії Олаф I Трюггвасон, посланник Великого князя київського Володимира до імператора Василя II Македонянина. Перебуваючи в чужинських землях, називав себе Олій Руський.

Гейра Прекрасна – донька короля вендів Бурислава Мужнього, дружина Олафа Трюггвасона, з якою він прожив три роки.

Гаральд Прекрасноволосий – король Норвегії, дід Трюггві Олафсона, батька Олафа Трюггвасона.

Дружинні воєводи, полководці, бояри, посадники:

Верчеслав Хоробрий – полководець Великого князя Володимира. Один із очільників дружинного війська у поході до Візантії.

Барді Косматий – варяг, ватажок найманців Восьмої когорти молодшої великокнязівської дружини.

Воїслав Хитрий – ватажок п'ятої ватаги, Третьої когорти молодшої великокняжої дружини.

Доброгост Новгородський на ймення Страшний – полководець Великого князя київського Володимира Святославовича, сподвижник і побратим Добрині Ніскиніча.

Інгольв Вовча Паща на ймення Король Вовків – варяг, командир Сьомої когорти найманців із півночі, які були на службі у Великого князя київського Володимира Святосла-

вовича.

Лют Свенельдич – син шведського воєводи на службі київських князів, рідний брат Містиші. Учасник походів Великого князя Святослава Хороброго, де неодноразово відзначався. Убитий під час полювання Олегом Древлянським.

Мал Завидів – полководець Великого князя київського Володимира Святославовича, командував Четвертою когортою молодшої великокнязівської дружини, брав активну участь у поході до Візантії. Звитязно проявив себе під час взяття Хростополя.

Містиша Свенельдич – син київського воєводи Свенельда, брат Люта. Був убитий у древлянських землях.

Остромир Глібович – боярин київський, радник Великого князя київського Володимира Святославовича.

Претич – боярин київський, воєвода Великого князя київського Святослава Ігоровича.

Свенельд – варяг, воєвода Великих князів київських Святослава Ігоровича і Ярополка Святославовича, був убитий Добринею Ніскинічем після захоплення Києва Володимиром Святославовичем.

Творимир Чернігівський на ймення Сподвижник – полководець Великих князів київських Святослава Ігоровича та Володимира Святославовича.

Чорновид Відступник – великокняжий посадник у Іскоростені. Колишній волхв, який зрікся свого шляху, став воїном, але протягом всього свого життя намагався відшукати

найкоротший шлях до таємного знання стародавніх волхвів.

Знахарки, відуньї:

Богуслава Темна – знахарка, яка певний час жила неподалік Іскоростеня, а потім була сподвижницею другої змови і повстання волхвів.

Зореслава – донька Святозара Світлого і Ягни Ясної, майбутня відьма київська, яка певний час жила у молодшої сестри Ягни Чаруни.

Чаруна – молодша сестра Ягни Ясної, знахарка, яка проживала в поселенні Ольжичі і в якій певний час перебувала на вихованні Зореслава, донька Святозара Світлого і Ягни Ясної.

Ягна Ясна – київська відьма, дружина Верховного волхва Святозара Світлого, мати Зореслави, майбутньої відьми київської.

Чужоземні правителі:

Агмунд Двоєдушник – верховний чаклун вікінгів, який свого часу відкрив таємне вчення скандинавів тоді ще молодому волхву Святозару Світлому.

Бурислав Мужній – король вендів, на його середній доньці Гейрі був одружений Олаф Трюггвасон.

Василь II Македонянин (Болгаробійця) – імператор Візантії, брат принцеси Анни, майбутньої дружини Великого князя київського Володимира Святославовича.

Варда Фока – візантійський воєначальник, який проголошував себе імператором і двічі підіймав повстання проти імператорів Візантії Івана I Цимісхія та Василя II Македонянина. Виходець з Малої Азії із знатного каппадокійського роду, вірменського походження.

Гаральд Сіра Шкура – король Норвегії, вбивця Трюггві Олафсона, батька Олафа Трюггвасона.

Гаральд I Синьозубий – король Данії і Норвегії до 986 року. Зазнавши поразки у війні проти Оттона II Рижого, був змушений прийняти християнство. В цій війні активну участь брав Олаф Трюггвасон.

Ерес – бонд у країні естів. Саме в нього у рабстві був Олаф Трюггвасон, племінник Сігурда Ейріксона.

Іван XV – сто тридцять восьмий Папа Римський, за його понтифікату послали київські відвідували Рим, а Володимир Великий охрестив землі київської держави.

Костянтин Македонянин – брат імператора Василя II Болгаробійця, майбутній імператор Костянтин VIII.

Миколай II Хрисоверг – Патріарх Константинопольський в часи хрещення князем Володимиром Великим Київських земель.

Оттон II Рудий – король Німеччини та імператор Священної Римської імперії з 973 року. Був одружений на родичці

імператора Візантії Івана I Цимісхія. Під орудою Оттона II воював Олаф Трюггвасон з королями Данії та Норвегії.

Хакон II Могутній – скандинавський ярл, фактично був повноправним королем Норвегії у період 970–995 років. Був союзним васалом Гаральда I Синьозубого, тому брав участь у війні Гаральда проти германського імператора Оттона II. Після смерті Хакона королем Норвегії став Олаф Трюггвасон.

Посланники візантійські:

Сергій Студит – посланник візантійського імператора Василя II Македонянина до Великого князя київського Володимира, монах Студійського монастиря, якого ще називали Кирило Філософ. Майбутній Патріарх Константинопольський.

Феодот Нікомедійський – візантійський посланник до Великого князя київського, вельможа, відважний полководець, закоханий у принцесу Анну Візантійську.

Від автора

До цих пір намагаюся заглянути собі у душу і зрозуміти, у який період мого життя так мене зачепила за живе тематика життя наших пращурів? Чому «голос крові», який жив у мені давно, раптом так настирно і вагомо заявив про себе, збуривши всі мої почуття і лишивши спокою? Випадковість це, чи ґрунтовна закономірність? Адже я повністю світоглядно сформована особистість. З дитинства я пишаюся тим, що я українець. Я завжди дякував долі, що я українець. Глибинне коріння нашого народу, на певному інтуїтивному рівні я знав, але всю сутнісну складову у повній мірі не розумів. Саме тому мабуть і не був готовий своїми знаннями ділитися. І раптом у мені пробудилося нездоланне бажання зрозуміти і відкрити для себе той потаємний зв'язок із нашим минулим, яке живе у нас донині! Яке заставляє нас любити цю землю, боротися за неї, гинути, але не здаватися. Не здаватися ніколи, в ім'я сивої давнини, у честь наших Великих предків.

Хоча насправді, певними недобрими силами все було зроблено, щоб крізь віки ми втратили зв'язок зі своїм корінням. Втратили своє ім'я, загубили честь, але Боги не дозволили цьому статися. Вони продовжують донині оберігати те родинне вогнище, яке жевріє у наших душах. Подивившись у глиб себе, ми можемо побачити витoki того знання, носія-

ми якого ми зараз є. Адже наш народ повинен іти тим шляхом, який з часом приведе до повного і остаточного розуміння, звідки ми прийшли, чому освоїли саме цю, дану нам Богами землю. Чому ми живемо саме тут? Чому саме ця земля є для нас рідною? Чому саме так зігріває нас наше Сонце? Чому наші страждання і біди пов'язані із перебуванням у цьому часовому просторі? З яких причин ми відчуваємо силу, перебуваючи саме на своїй землі? Звідки ця сила? Де основа всього нашого українського, автентичного єства. Того єства, яке притаманне саме нам, тому народові, який нині називається українцями?

Як бачимо, постало багато питань, тих питань, на які відповіді дати, на перший погляд, дуже складно. І першим, хто розділив зі мною ці питання, була моя донька Катруся. І що цікаво, маючи те саме відчуття «голосу крові», вона ж сама почала шукати відповіді на невимовні питання, спонукаючи тим самим і мене до рішучих дослідницьких дій.

Першим нашим кроком, не знаю наскільки він був вірний, було намагання зрозуміти історичний процес на теренах наших земель у порівняльному аналізі із розвитком історичних процесів у інших країнах. Єдиною і основною вадою цього кроку було те, що він надто довготривалий і не давав миттєвих відповідей на поставлені питання. Але ми поступово, крок за кроком йшли вперед, розуміючи, що дана земля не могла розвиватися одноосібно, не маючи тісних контактів із цивілізаційними процесами на сусідніх територіях.

Коли ми опанували певну кількість історичних джерел і перебували під враженням прочитаного, нас відвідали суперечливі відчуття, які поставили нам нові, непрості для розуміння запитання. «Кожна країна намагається висвітлити свою історію у певних привабливих кольорах. Тих кольорах, які б відтінювали складну і суперечливу історію, роблячи її величавою. Такою, яка відзначає сутність народного і національного духу, який формує самодостатню і сформовану націю як єдину і неподільну субстанцію, яка тісно пов'язана зі своєю рідною землею та своїми Богами.

А що у нас? Що ми знаємо про те, яким чином на нашу землю прийшло християнство і наскільки міцно воно пов'язано із нашою духовною субстанцією, яка зародилася в прадавні і споконвічні часи перших людей? Що ми знаємо про наших предків, які жили у дохристиянський період на цих Богом даних нам землях? Яким був їхній суспільний уклад? Що формувало їхній світогляд і його духовну складову, яку ми отримали разом із так званим «голосом крові»? Що за Боги володарювали на цих землях, впроваджуючи закони гармонійного співжиття у всіх сферах людської життєдайності? І чи були ці Боги споконвічними і рідними, для цієї, водночас благодатної і багатостраждальної землі?»

Спробувавши відповісти самі собі на поставлені запитання, ми вкотре переконалися, що відповідей немає, тому що про ті часи відомо лиш те, що вивчалось в загальному курсі історії України. А ці знання не задовольняли нашої жадо-

би розуміння гармонійного зв'язку між минулим і майбутнім нашого краю, нашої землі, нашої держави.

Тоді розпочався пошук історичних матеріалів, які могли змалювати сенс нашого цивілізаційного поступу. Але, несподівано для себе, нам довелося зіткнутися з відсутністю достовірних і глибинних джерел, з яких можна було почерпнути хоч якусь, відносно вірогідну та правдиву інформацію. Ту інформацію, яка змогла б окреслити контури тих підвалин, які сформували сучасне розуміння нашої дійсності. Лише мало чим підтверджені здогадки, науково-фантастичні гіпотези та свідчення, які носили взаємовиключний характер. Ось на тлі таких, не зовсім оптимістичних висновків, у нас виникла підозра, що наша історія якщо не повністю, то достатньо і суттєво сфальсифікована, а те, що не можна було сфальсифікувати, було просто-напросто знищено. І знищувалася наша історія настільки ґрунтовно, з вибудовуванням фальшивої ідеологічної платформи, стиранням пам'яті, щоб ми не змогли відновити свою правдиву сутнісну основу. Настільки та основа була колись міцною і непохитною, що донині наводить страх на наших кровних ворогів. Все робилося для того, щоб ми забули ту основу, зреклися самих себе.

Ось у таких кольорах вимальовувалася не зовсім оптимістична перспектива можливості заглянути в сиве минуле нашої рідної землі. Але неймовірне бажання і наполегливість брали гору над відчаєм. «Історію не можна стерти із пам'яті живого народу», – десь у глибині нашої свідомості пульсува-

ла живильна і обнадійлива думка.

Хоча у ту мить нам не хотілося шукати реальні першопричини, які стали б підтвердженням здогадів, у тому числі не було намірів ламати голову над питанням: «Якими ворогами це було зроблено і навіщо?» Насправді хотілося знати, що відбувалося на наших землях у дохристиянський період і яким чином здійснювалася заміна споконвічних вірувань на нові, які сьогодні є нам рідними і близькими, а на ті часи були далекими і незрозумілими нашим предкам? Адже несла у душі наших предків хаос і нерозуміння, навіть у певному сенсі руйнування старого споконвічного закону. Так завдяки чому нова релігія перемогла стару, вирвавши її глибоке коріння із самого серця вірної людини? Те коріння, яке приживалося довгими віками на наших прадавніх землях?

Не почерпнувши достатньої інформації із вітчизняних літописів, ми змушені були розпочати дослідження давніх закордонних, чужинських історичних джерел. І тут колосальну роботу провела моя донька Катерина, вона як молодий історик взяла на себе великий обсяг дослідження архівних документів, у тому числі і доступні інтернет-видання. Саме вона відшуковувала, співставляла різні джерела, знаходячи невідповідності або суперечності в нашій історії.

Більше ніж упевнений, що без талановитого історика із самобутнім поглядом на часи минувші Катерини Макарук ця робота не була б такою, якою вона є. Саме Катруся вдихнула часточку життя у цей твір.

Першими частково були опрацьовані старовинні скандинавські рукописи. У них нас вразив детальний опис багатьох подій у землях Київського князівства, яке скандинави, небезпідставно, вважали близьким, а в деяких випадках родинним. Було віднайдено багато неймовірних речей про життя княжої верхівки, та багато, хоч і суперечливих, свідчень найманців, із яких переважно склалися великокняжі військові дружини. Виявляється, на теренах наших земель існувала, протягом десятків століть, потужна супердержава, яку поважали і з якою рахувалися всі правителі стародавнього навколишнього світу.

Правда, аналізуючи хроніки тих подій з точки зору північних варягів, враховуючи імена героїв-вікінгів, довелося важко розбиратися і вникати у сутнісний зміст скандинавських літописів, адже не так легко було зрозуміти, хто куди і по що ходив воювати у різні напрямки внутрішніх та зовнішніх завоювань.

Мізки «закипали» від пригод вікінгів у землях Гардів, але робота упевнено просовувалася вперед. Хоча коли ми вивчили частину матеріалів, стали зрозумілими послідовні події декількох періодів, але загалом картина не стала набагато яснішою, тому що скандинавські літописи в деяких місцях суттєво суперечили «Повісті минувших літ». У такому випадку нічого не залишалося, як сідати і додумувати, який документ пише не зовсім правдиві ймовірні здогадки, а в якому є та зернина, яка може дати паросток до розуміння правдивого

розвитку тих, таких суперечливих подій.

Після опрацювання тієї частини скандинавських літописів, де згадувалася країна Гардарики, ми перейшли до вивчення стародавніх візантійських літописних джерел, які мали остаточно розв'язати наші непросвітлені очі. Відкрити, засвітити промінь правди нашої далекої минувшини. Ось тут ми вперше зрозуміли, що історія вчинила несправедливо із багатьма видатними особистостями тієї епохи. Візантійці описали приблизний сценарій, яким мав розвиватися історичний хід подій. Але за дивним збігом обставин задумане не вдалося.

Саме із стародавніх джерел можна розгледіти і розпізнати візантійських правителів, які показали себе у всій красномовній підступності і готовності платити будь-яку ціну за досягнення своїх цілей. Але, як виявилось зі старовинних джерел, всім підступним планам візантійських греків щодо Київської держави двічі судилося бути проваленими з незрозумілих причин, які не мають логічного пояснення. Зрозуміло, що до череди стрімких історичних подій, які завадили здійсненню грецьких підступів, могли долучитися невідомі і незрозумілі вищі, надприродні сили, ставши на захист інтересів наших рідних земель.

Опрацювавши частину візантійських літописів, можна було вималювати ймовірну сюжетну лінію тих подій. І ось тут, коли ми зрозуміли, що наші історичні події абсолютно не поступаються драматизмом і цікавістю аналогічним подіям в

і інших державах, у нас виникла думка: «Хоч частково слід спробувати заглянути за завісу минувшини і спробувати відхилити, розігнати ту пелену, яка приховала від нас імовірну дійсність. Нехай весь світ знає, що наша історія є не менш величавою, драматичною, трагічною історією, яку нам варто зрозуміти, усвідомити, відкрити для себе під іншим кутом, лиш для одного: щоб знати, як жити далі. Щоб зрозуміти, яку державу слід будувати у майбутньому».

Ось так виникла ідея систематизувати весь досліджений матеріал і написати книгу про часи двовір'я в Україні. Коли вже почалася робота над романом, ми, зводячи накопичену джерельну базу в єдину сюжетну лінію, зрозуміли, що в одній книжці висвітлити весь опрацьований матеріал неможливо. Так, вибудовуючи хронологічне дерево подій, доводилося розширяти географію та часові рамки тих історичних звершень, які вражали нашу уяву своєю безкомпромісністю і відчайдушністю.

У результаті на сьогодні планується написання п'ятох повноцінних, у деяких моментах незалежних історико-літературних творів, які будуть об'єднані в одну епопею давньої пори: «Прокляття волхвів».

Першим твором став роман, з якого починається все епохальне дійство на теренах нашої батьківщини: «Князь-варвар: хроніки тих часів».

У романі висвітлені основні події, які передували хрещенню тодішньої держави, яка в ті часи панувала на теренах на-

багато більших, ніж теперішня Україна. На теренах, які до цих пір ще тримають міць наших могутніх предків.

Серед головних персонажів роману – родина переяславського боярина Добромира Поклінного, який є головним героєм роману «Добромир». Багато у чому хід історичних подій буде відображатися на долях членів саме цієї родини. Саме Добромир і його нащадки будуть іти сюжетною лінією, поряд з іншими героями, опиняючись на вістрі історичних перипетій.

У другому романі-епопеї «Прокляття волхвів», який має робочу назву «Імператор-християнин: хроніки тих часів», всі події відбуватимуться на теренах Візантійської імперії. Важкий час для імператора Василя II, він в очікуванні або смерті, або порятунку із Києва. За порятунок імператор дає обіцянку своєму Богові...

У цьому романі, поряд із новими героями, ми побачимо тих самих героїв, звитяжців нашої рідної землі, які фігурують у попередньому романі. Вони продовжують вершити нашу з вами історію.

Третя книга – «Хроніки повсюдної війни» складатиметься із двох частин. У першій висвітлюватиметься хід жорстокого придушення великокняжими дружинними військами повстання у Візантії. Звитяга наших воїнів, пролита кров. Чи пролита вона не надаремно? Рідна кров на чужинській землі, чужинська кров на рідній землі.

Друга частина оповідатиме про завоювання і знищення

Великим князем київським Володимиром Святославовичем православного Херсонесу – як кривава помста візантійським імператорам за обман і підступ. Помста за приниження Великого князя київського, того, хто звик отримувати те, що йому насправді належало. Зрада, помста, підступ, перемога і крок у невідоме майбутнє – головні сюжетні лінії цієї частини роману.

Четверта книга – «Принцеса – дружина варвара». В цьому романі буде детально описано одруження Великого князя Володимира на візантійській принцесі Анні та наступне криваве хрещення Києва. Буде змальована доля жінки, яка фактично забута історією, хоча саме Анна зробила найвагоміший внесок у те, що на цю, рідну нам, землю прийшов новий Бог. Прийшов і докорінно змінив життя і долю наших предків. У думках називав героїню Анна Рівноапостольна, тому що дуже хочеться відновити історичну справедливість щодо цієї жінки, принцеси, яку принесли у жертву рідні брати, розплатившись нею за своє спасіння і використавши її у своїх підступних планах щодо наших земель.

Крім того у четвертій книзі буде описана так звана «Перша змова волхвів». Події, які запалять вогонь повстання у рідних землях проти чужинської віри і невідомого Бога.

Тепер Великому князю слід рятувати від смуту не далеку Візантію, а власну землю. Боротьба буде кривавою і відчайдушною. Вогонь і меч ходитимуть нашими землями, ставлячи на коліна одних, а іншим відтинаючи голови. Це вже рід-

на кров на рідній землі...

Завершальний п'ятий роман має робочу назву «Друге повстання волхвів. Знак відчаю». Душа і серце моє «розривається навпіл», коли я думаю про цю книгу. Вона буде сумною і трагічною, як вся доля нашої землі і нашого народу. «...Ріки сліз і крові принесли на собі нові часи для наших предків і якими ті часи були протягом десяти віків, відомо кожному... Лише від нас залежить, які ми зробимо висновки із історії нашої рідної землі, а у відповідності до наших висновків житимуть наші нащадки і або славитимуть нас, або проклинатимуть...»

Можливо, десь на сторінках п'ятої книги будуть відчуватися нотки оптимізму щодо далекого майбутнього наших земель, але в основі буде висвітлена боротьба людини самої із собою. Коли світла сторона людини оголошує ворогом темну сторону тієї ж людини і починається непримирима війна. Та війна, яка не може мати переможців, її результатом може бути або мир, або смерть усіх...

Хочу зазначити, що історична епопея «Прокляття волхвів» є твором художнім, у якому автори спробували викласти своє власне бачення розвитку тих подій, які мали таке велике значення для подальшого історичного поступу, який мав місце на наших споконвічно рідних землях, від прадавніх часів аж донині. Можливо, через тисячоліття, саме сьогодні ми пожинаємо плоди тих зерен, які були рясно завіяні на наших споконвічних теренах. Можливо, сьогодні-

ні відбувається остання змова волхвів, із нестерпним бажанням наших пращурів повернути нам нашу Землю, саме у тому вигляді, у якому вони її колись полишили. Можливо, саме сьогодні приходить розуміння нашої невинуватості величчю і сили духу, яка дає наснагу протистояти озвірілим супротивникам, ворогам усього суцього.

Відповідь на це дасть наша майбутня історія, яка сьогодні твориться, яка сьогодні пишеться.

Сподіваюся, що піднята тематика буде цікавою для широкого кола наших українських читачів. Тих читачів, які вже сьогодні запитують себе про причини наших бід, їхні витoki та причини творення. Які хочуть зрозуміти минуле, щоб усвідомити своє майбутнє...

Ігор Макарук
Івано-Франківськ,
2014 рік

* * *

«Гадаю, що перша помилка – візантійський обряд, що нас, найсхіднішу частину Заходу, прилучив до Сходу. Наш індивідуалістично-західний дух, спертий деспотичним візантійським православ'ям, так і не зміг вивільнитися із цієї двоїстості духу, двоїстості, що витворила згодом комплекс лицемірства. Дух православ'я тяжким

каменем упав на молоду, не визрілу душу народу – призвів до жіночності духу як атрибута нашої духовності. Залізна дисципліна татаро-монголів запліднила російський дух, додавши йому агресивності і пірамідальності будови. Український дух так і не зміг видряпатися з-під цього тяжкого каменя».

Василь Стус

Пролог

Одна мить дитинства

По-літньому гарний день вже поступово хилився до тієї пори, коли сонце полишає зеніт і плавно починає скочуватися до лінії горизонту, яка височіла над тими пагорбами, що простягнулися від великої річки ген-ген, в манливу далечінь. Це був саме той день, коли у сонячному промінні купався неймовірно п'яний запах квітучої липи, що, в поєднанні з легеньким вітерцем, створював неймовірну атмосферу. Ту атмосферу, якою хочеться насолоджуватися, вдихати на повні груди і, заплющивши очі, йти назустріч тому благосному відчуттю.

Саме такими відчуттями самотньо бавився дев'ятирічний Володимир. Він марив ясним сонечком, підхоплював легенький подих вітерцю, наповнюючи ним свої дитячі груди і заплющивши очі, починав бігти за ароматним запахом липи, так, щоб бодай на одну мить не втратити його. А коли п'яний запах таки втрачався, і вітерець, наче бавлячись з малюком, направляв свій подих у інший напрямок, Володимир зупинявся, відкривав повіки, знову звертав свій погляд до сонця, визначаючи, який шлях воно здолало у напрямку горизонту, за той час, відколи він грайливо забавляв вітер. Інколи Володимиру здавалося, що сонце не здійснило ні кро-

ку, а іноді він з душевним трепетом зауважував, що велике небесне світило наче зачепилося за маленьку хмаринку і з нею разом пливе по небу, як вітрильна чайка, що лине хвилястим Дніпром.

Володимир знову глибоко вдихнув, набравши повні груди повітря, заплющив очі і, широко розставивши руки, зі сміхом почав бігти за п'янким запахом липового цвітіння. Хлопчина біг і йому здавалося, що весь світ, зараз у цю мить, готовий перед ним розступитися. Від такого відчуття у малого княжича аж дух спирало і серцю в грудях було замало місця. Володимир хотілося, щоб ця мить тривала, якщо не вічно, то хоча б якомога довше. Щоб було сили насолодитися нею удосталь...

Аж раптом княжич на щось наштовхнувся і мало не впав від несподіванки. Володимир розплющив очі і побачив перед собою двох старших братів: Ярополка і Олега. Він спробував їм усміхнутися, але усмішка не вийшла надто привітною. У душі молодший княжич розумів, що йому не варто чекати від цієї зустрічі чогось хорошого. Крім того, усім душевним єством Володимира пробіглося роздратування за втраченими по-дитячому казковими відчуттями. А Ярополк і Олег тим часом стояли та надмірно дивилися на свого молодшого брата.

– Смерде, ти як стоїш перед княжичами? – злобно звернувся Олег до Володимира, намагаючись своїми словами як найбільш дошкульно принизити його.

І дійсно, слова сказані Олегом, наче голкою, прокололи серце малого Володимира. У скронях натужно запульсувала кров. Йому важко було знести таку образу, але що він міг зараз вдіяти? Від роздратування і образи малий княжич на якусь мить закусив нижню губу.

– Я не смерд, – з притиском і злісним відблиском у очах процідив крізь зуби Володимир.

– Якщо ти не смерд, то може закуп? – нахабно запитав Олег і розсміявся, розуміючи, що його слова ще більше принижують малолітнього Володимира.

– Я княжич, такий же як і ви, – промовив гордливо Володимир, піднявши догори підборіддя, намагаючись відстояти своє кровно-княже право. – Я син Великого князя київського Святослава Ігоровича...

– Можеш себе величати ким завгодно, байстрюче, але насправді ти син брудної служниці, тому не маєш ніякого права називатися княжичем, – наче вирок проголосив Ярополк таким голосом, наче він вже Великий князь, а тоді різко, намагаючись налякати Володимира, наказав: – Ставай на коліна перед княжичами, син блудниці.

Володимир не міг вже зносити болючі та принизливі образи, він відчув, що може зараз розплакатися. Сльози хвилю, із глибини душі, від самого серця почали накочуватися до очей. Тому, щоб не розплакатися перед жорстокими братами, Володимир різко розвернувся і побіг у бік річки, до піщаного берега. Він мав надію, що брати залишать його

в спокої, вони вже достатньо його принизили, тому не побіжать за ним. Але він помилявся, старші і дужчі брати швидко наздоганяли його.

Володимир відчув сильний поштовх у спину, від якого він спіткнувся і, зробивши ще декілька кроків, з розмаху боляче упав обличчям у пісок, відчувши, як піщинки заскреготали між зубів. Біль від поштовху і падіння розбігся по усьому тілу малюка.

«Вони хочуть мене вбити!» – жаклива думка промайнула в голові малого Володимира. І ця думка посилилася непереборним страхом упереміш із лютою ненавистю, яка прорізала його свідомість в ту мить, коли Ярополк взяв його за комір сорочки і різко шарпнув. Край натягнутого коміря уп'явся в горло Володимира, заважаючи йому дихати. Малий княжич закашлявся і заплющив очі, не маючи насаги протистояти, своєму, як він вважав, братові-вбивці.

Але Ярополк не мав на меті вбивати молодшого брата, його душа жадала іншого. Він бажав продовжити глум і приниження, поки що набагато слабшого за нього Володимира. Він підняв його за комір і поставив перед собою на коліна, задоволено усміхаючись від потішеного жорстокістю самолюбства.

– Вклоняйся до ніг майбутньому Великому князю цієї землі, син блудниці, – прохрипів розгарячений Ярополк, не замислюючись до яких наслідків, у майбутньому, може привести ця наруга.

А Володимир, важко дихаючи, примружив очі і спідлоба, з ненавистю глянув на свого кровного кривдника. В цю мить біль за образу і злоба почали перемагати страх. Він скреготнув зубами, збираючи докупі пісок, який там застряг.

– Ось тобі твоя земля, невігласе, – відчайдушно і безстрашно прохрипів Володимир і виплюнув зібрані піщинки, які скреготіли на зубах, Ярополку на його вузькі штани.

Побачивши це, Ярополк оскаженів. Важко задихаючись від люті, він з усього розмаху вдарив Володимира по обличчю. Кров бризнула із носа і розбитих губ. Володимир здригаючись впав на землю і закрити болюче обличчя обома долонями.

Ярополк же почав бити ногами тіло майбутнього Великого князя київського Володимира Ясне Сонечко, який лежав втративши свідомість, на піску, поблизу берега річки. Ярополк вдарив його ногою раз, вдруге, але тут, злякавшись всього, що відбувається, схаменувся Олег і почав відтягувати старшого брата від молодшого.

– Доста з нього, пішли, а то ще хтось побачить і батькові скаже, – намагаючись врозумити брата, стурбовано промовив Олег.

Ярополк хотів ще раз вдарити Володимира, але слова про батька подіяли на нього, як ківш холодної води, він зупинився. Його руки тремтіли і він важко дихав. Ще раз глянувши на бездиханне тіло, Ярополк плюнув зпересердя в бік Володимира і пішов до стежки, яка вела до великокнязівського

двору, через невеликий заросляк, щоб на певний час заховатися в ньому. Слідом за ним пішов і Олег.

Коли Володимир прийшов до тяти і усвідомив, що з ним відбулося на цьому піщаному березі, то біль і люта ненависть почали розривати його дитячі груди недитячим риданням. Ще зранку весь світ і життя здавалися йому чудовими і прекрасними, а зараз він відчув все зло цього світу, направлене лиш на нього, маленького скривдженого хлопчика. Його би-ла істерика, він тремтів усім тілом і тремтів не від холоду, а від лютої злости і невідрадного почуття до своїх братів. Очі горіли нездоровим вогнем, і цей вогонь буде виникати в очах Володимира протягом всього його життя, коли він буде чути імена своїх братів-кривдників, яких він тоді, на тому піщаному березі, викреслив зі свого подальшого життя, знаючи, що їм не буде прощення ніколи.

Трохи заспокоївшись, він спробував витерти з обличчя ту суміш крові, піску і сліз, які застигли на його щоках, губах і підборідді. Але торкнувшись розбитих губ і носа, він знову, відчувши різкий біль, зціпив зуби від нової хвилі ненависті, яка виростала із його єства, ширилася ним і поглинала кожную частинку його тіла, щоб вкоренитися там назавжди, щоб не забути ніколи, ні за яких обставин.

І тут Володимир, підвівши погляд, побачив Добриню. «Дядько, ось хто мене захистить», – рятівна думка промайнула в свідомості Володимира. Він зірвався з місця і кинувся до свого кровного захисника, який зупинився за два кроки,

вражений побаченим.

– Хто посмів вчинити таке з тобою? – стурбовано запитав Добриня, пригорнувши до себе скривдженого малюка.

– Я їх ненавиджу, – прохрипів Володимир, приникнувши всім своїм дитячим тілом до кремезного Добрині, – і буду ненавидіти до тих пір, поки вони житимуть. До тих пір, поки вони не помруть. А коли помруть, то вони прокляті не знайдуть шляху до воріт Ірійських...

А ясне сонечко байдуже, незважаючи на перипетії земного життя, мовчки скотилося до горизонту і сховалося за ген он тими пагорбами, щоб сьогодні більше нікому не світити.

Розділ перший

Земля київська. Важке рішення

...«Далекий відгомін століть, плином своїм безповоротним, лине понад Землею, проникаючи у свідомість людей, які живуть на благословенних теренах, і, не затримуючись, розправивши крила, виринаються у майбутнє, чекаючи нас там із нетерпінням», – мислив я, спостерігаючи за птахом, який, наче знак Богів, пролинув попри нас, на інший берег річки.

– Я вже колись жив на цій Землі, – раптом промовив Данеслав, відірвавши мене від моїх роздумів.

Я, усміхнувшись, подивився на свого товариша, але, наткнувшись на серйозний і упевнений погляд, мимохіть мовчки кивнув головою. Не тому, що я погоджувався, а тому, що мені також хотілося бути упевненим у всьому тому, що я бачив і знав.

– Ти також, Інгваре, тоді жив, – ствердно і переконливо хитнув головою Данеслав, дивлячись мені прямо у вічі.

«Невже це все правда?» – мовчки, дивлячись у вічі своєму товаришеві, запитав я сам себе.

– Поглянь навколо, так було завжди на нашій рідній землі, – Данеслав говорив, і мені здалося, що він дивиться попри мене, десь туди, у сиву далечінь. – Люди орали, сіяли, вирощували...

щували, жали, а у часи лихої біди кидали рало і брали у руки меч зі щитом, а у серце відвагу і звитягу.

– Так чинили наші предки, – кивнувши головою, промовив я, щоб підтримати товариша.

– Так чинимо і ми. Так само ходитимуть нашими слідами нащадки рідного Роду нашого. Тому що це наша Земля, яка від Богів перейшла до наших пращурів. А від них, покоління за поколінням віддана нам на збереження, процвітання і передачу нашим нащадкам. Від самого народження аж до смерті.

– Від віку на всі часи, – продовжив я мовити сакральні слова, а сам подумав: «Він і насправду сильніший за мене. І віра його незламна».

– Інгваре, – звернувся до мене мій друг, – ти пам'ятаєш, що нам казав старий мольфар Орій Давній, там, на горі Гук Мольфарський?

Я знову поглянув йому у вічі і неупевнено кивнув головою, тому що мені здавалося, що я пам'ятав, але не знав, чи це було насправді, чи це мені наснилося.

– Орій говорив: «Слухайте, нащадки славних предків своїх, слово сущих у роді небесному: «Дітей своїх родовими іменами називайте, щоб не перервався у родинах ваших зв'язок предків з нащадками. Родове ім'я, дане вашому чаду від предків, від самого роду небесного, – вірний оберіг, а чужорідне ім'я – все одно, що прокляття. Родове ім'я – Пам'ять Родову відмикає, чужорідне – безридним на землі жи-

ти прирікає. Пам'ятайте, родичі, що ви – Сварожичі-Божичі від народження, діти Рідних Богів наших. Тому називайте своїх дітей тими іменами, які Богів і предків прославлятимуть, і Боги перебуватимуть у дітях ваших та у справах і помислах їхніх. Славте, родичі, рід небесний! З роду небесного ви у світ прийшли, у роді земне втілення знайшли, та в строк свій з роду земного в рід небесний повернетесь, як це Родом Самим визначено. Славу творіть Рідним Богам! Серцем – Праві дотримуйтесь. Адже стежа Праві – не десь, а тут – по дорогам земним пролягає. І як ви йдете по землі, свою честь і вірність роду зберігаючи, – так по шляху Праві до Обителі Світла Божого піднімаєтесь, яка у Серці вашому перебуває від віку нетлінного. Стежкою Праві у минулі часи предки ваші йшли і вам те ж творити заповідали. Так і ви, ланцюг родів земних продовжуючи, нащадкам своїм те ж саме заповідайте. І нехай не перервуться ланцюги родів земних ваших, поки Сонце красне світить, поки Мати Сира-Земля родить! Від Кола до Кола! Слава Роду Вседержителю! Слава роду небесному! Слава роду земному!

І у цю мить я все згадав...

1. Добромир Поклінний

Це було його життя

Зима поступово послаблювала свою міць, перед впевненим наступом весни. Люди дякували Богам за пережиту холодну зиму і з надією на тепло та добро дивилися у майбутній річний кругообіг. Адже на порозі поставав новий рік. Це вже був 6495 рік від того часу, коли Боги створили цей світ і подарували його для життя першим людям нашої землі.

– Все буде добре! Боги нас оберігають і люблять, – міркуючи промовив колишній посадник переяславський, боярин Добромир Поклінний, наче сам себе переконуючи у світлості прийдешніх часів.

Усамітнившись, Добромир сидів у своїх боярських хоромах, які знаходилися у самому центрі переяславського дитинцю. А який був дитинець у Переяславі, було відомо усім у Київській державі.

Поважний боярин розмістився у зручному дубовому кріслі, яке стояло біля каміна, що палахкотів живильним теплом, у лівій частині просторої, багато прибраної кімнати. Добромир хотів відпочити, а заодно і помислити над днями, як минувшими, так і тими, що грізно поставали на обрії. Зробити це боярин міг лише тут, у своїх гостинних і милих серцю палатах.

Ця кімната була постійним пристанищем старого бояри-

на. Тут він проводив більшу частину свого дня, працював, перебував у роздумах, спогадах. Саме у цих палатах Добромир приймав своїх поважних гостей. Інколи навіть траплялося, що старий боярин не йшов ділити сімейне ложе зі своєю дружиною Катериною, а ночував ось на цьому тапчані, який стояв під стіною, з іншого, протилежного боку від каміна, ближче до вікна. Того вікна, з якого можна було споглядати за життям міста аж ген за дитинець через окольний град до тієї сторони, де закінчувалося поселення мирян. Туди, де мілководна Альта з'єднується із руслом могутньої річки Трубіж.

Цієї ночі Добромир також ночував у своїй улюбленій кімнаті, тому що мав вранішній клопіт і не хотів будити дружину спозаранку. Справа у тім, що двічі на тиждень боярин, встаючи до сходу сонця, приносив, як завше, молитву Богам, а потім вправлявся у військовому бойовому мистецтві з одним із дружинних воїнів, які несли службу у Переяславі. Добромир хотів відчувати, що він ще вправний воїн. Що він ще може тримати удар при шаленому натиску супротивника, не дивлячись на вік і ті рани, які були отримані у колишніх кривавих баталіях.

Для Добромира була надто важливою ця обставина, адже він зустрічав уже шістдесят третю весну у своєму довгому і всіяному різними перипетіями житті. Хоча насправді, Добромиру здавалося, що життя пролинуло, промайнуло, як одна невловима мить, та мить, яка залишається лише відголос-

ком минулих подій, у твоїй, поки що, ще живій пам'яті.

Боярин із відчуттям поваги піднявся зі свого крісла і пройшовся із одного краю кімнати у інший. Підійшовши до широкого столу, який стояв у глибині просторої кімнати, Добромир обіперся обома руками у край гладкої поверхні і зосередив свій погляд на мініатюрну, невеличку, майстерно виготовлену подобу свого Бога. Він так стояв декілька миттєвостей, величаво нависнувши над маленькою подобою Того, хто вершив родинну долю Поклінних. Можливо, у цю мить він відверто розмовляв з ним, дякуючи за сьогодення, а можливо, жалівся на долю, яка не завжди, як здавалося боярину, була до нього справедлива. Більше того, інколи були нестерпні хвилини болю, коли Добромир у повному відчаї, стоячи поряд із палаючим полум'ям Крада, хотів дорікнути Богові за несправедливість, але вчасно зупинявся. У глибині душі боярин розумів, що Бог не може помилятися, адже він один відає, що твориться навколо нас у круговерті не завжди зрозумілих простому смертному подій. Тих подій, які дуже часто лягали важким відбитком на життєвому шляху людини. Подій, які ставали дороговказом на шляху життєвої мятти.

Добромир опустил голову і, поклавши руку на груди, віддав шанування Богу. Так він простояв кілька затяжних миттєвостей, а тоді, відступивши на крок, випростався.

Незважаючи на свій поважний вік, Добромир був високим, струнким і підтягнутим. Боярин завжди намагався від-

повідати тому становищу, яке він займав, як у місті, так і у Київській державі. Лише злегка плечі починали сутулитися під важким натиском прожитих років.

Також свідченням пережитих життєвих перипетій була глибока, сумна складка на чолі боярина, яку можна було прийняти за шрам, залишений тонким вістрям ворожого меча. Хоча хто знає насправду істинну причину тієї натільної складки? Можливо, вона була відбитком того шраму, який утворився на серці боярина. І не меч був причиною того шраму, а тяжкі життєві втрати, які довелося пережити Добромиру, поважному боярину переяславському.

Добромир кілька разів провів долонею по чолу, наче намагаючись розгладити начільну складку, а тоді, різко відвернувшись від столу, підійшов до каміна і, нахилившись, взяв обома руками кілька сухих березових полін і кинув їх до пригасаючого багаття.

Вогонь зрадив, що зміг віднайти нову жертвну поживу, затанцював над загравою свій ритуальний поглинаючий танець. Цей вогненний танок зумів відбитися у погляді синіх очей боярина, які задумливо дивилися на багряне дійство. Те дійство, яке приносило у жертву одних, щоб дати тепло і можливість жити іншим.

Дуже часто Добромир любив прищурювати свої повіки, так, що попервах було важко розгледіти колір його очей, але коли він відкривав свій погляд, то могло здатися, що у його погляді відбилася вся синява нашого неба.

Добромир не був красенем, хоча й відразним його не можна було назвати. Просто у нього був надто суворий вигляд, який одних людей відлякував, а інших, навпаки, заворожував і притягував. У ньому відчувалася безмежна владність, яка дозволяла йому керувати ватагами у самі скрутні та важкі миті життя і не лише на ратному полі.

Боярин відволікся від танцю вогню, який на мить його заворожив своєю гармонійністю, випростався і, повернувшись, пройшов до того місця, де зберігалася його зброя. Він легенько, з повагою доторкнувся до свого бойового меча і відчув спорідненість із живим, як він вважав, шматком майстерно викуваного булатного металу. Того металу, який надто вправно умів забирати життя у завзятого ворога, за якими б він обладунками не ховався.

Але у руки Добромир не став брати меч. «Не треба його будити без потреби», – помислив боярин і, відірвавши долоню від меча, як завжди з трепетом, доторкнувся нею до одержі на грудях, наче намагаючись передати собі ту енергію і міць, яку він отримав від своєї рідної зброї. «Адже меч забирав життєву енергію і силу у вбитого ним ворога, а потім він міг ділитися своїм надзвичайним набутком із тим, кому він належав, зі своїм господарем», – так говорили волхви, і Добромир свято у це вірив. Більше того, він сам неодноразово у цьому переконувався.

Так, тримаючи долоню на грудях, Добромир, знову ступивши кілька кроків убік, розвернувся, крутнувшись на каб-

луках дорогих чобіт, і, зупинившись посеред кімнати, роз-
зирнувся. Оглянув себе, свій одяг і повільно попрямував до
свого улюбленого дубового крісла.

Одягнений боярин був у шовкову білу сорочку із черво-
ною вишивкою навколо горловини та грудного вирізу. Со-
рочка була підперезана вузьким шкіряним поясом з метале-
вою, ліроподібною застібкою. На плечах, поверх сорочки, бу-
ла накинута дорога візантійська плащ-мантия, яка була за-
стібнута невеликою, але коштовною фібулою, посередині під
шиєю.

Фібула була закріплена так, щоб її не прикривала невели-
ка, гостра, підстрижена борідка, яка раніше була чорна як
вороняче крило, а нині посріблилася відтінком сивини. Хоча
не лише борода побіліла у Добромира. Побіліло напівдовге
волосся, яке було старанно розчесане назад і спадало з ма-
ківки на потилицю.

Підійшовши до крісла, Добромир сів, спочатку чомусь
лиш на краєчок. Посидівши так мить і відчувши незручність,
боярин сів, зручно обіпершись усім своїм тілом у спинку. Ру-
ки поклавши на коліна, боярин через тканину штанів нащу-
пав кінчиками пальців правої руки старий шрам над коліном
правої ноги, який йому колись залишили на згадку печеніги,
взявши в облогу Київ, у якому тоді правила Велика княгиня
Ольга. Через це давніше поранення Добромир злегка, май-
же непомітно, тягнув праву ногу, шкутильгаючи.

Мабуть, саме через те поранення у Добромира часто мерз-

ли ноги, тому він завжди під шовкові штани ще одягав полотняні порти без кишень, які трималися на просунутому по верхньому краю ремінцеві. Порти були вузькі і заправлені у шкіряні чоботи, які мали задертий догори носок, а халяви були у верху зрізані під кутом та по краях гаптовані візерунковим гаптуванням.

Так, боярин одягався пишно, і ніхто не міг собі дозволити у Переяславі одягатися пишніше за Добромира Поклінного. Так само, як сам Добромир не міг собі дозволити одягатися пишніше за Великого князя київського Володимира Святославовича, не дивлячись на те, що той мало не став боярину зятем.

Згадка про доньку болючим щемом не просто розтяла, розірвала серце у грудях на дрібні шматки. Добромир підвів праву долоню до грудей, наче намагаючись пригасити болючий вогонь у грудях, але через мить передумав і відвів руку. «Нехай пече, нехай болить, щоб пам'ятав, щоб не забував. Щоб каявся і картав себе до самої Кради, до тих пір, поки я тебе не зустріну у садах Ірійських», – зіціпивши зуби і заплющивши очі, надривно помислив Добромир.

Сльоза накопилася на повіки. Вона хотіла пробитися на волю, але заплющені повіки її не пропускали, тримали, а вона відчайдушно билася, звільняючи собі прохід, жадаючи вільного шляху. І ось повіка здалася, розступилася перед впертістю і наснагою маленької краплинки. А та радісно забриніла на віях і зірвалася униз, у невизначену невідомо-

мість, залишивши лиш невеликий мокрий слід на щоці боярина. Добромир провів лівою долонею по обличчю, наче витер шлях за тим, що вже втрачено, так само, як вимивають підлогу за померлим.

– Добромиро, донечко, – прошепотів боярин, – мені варто було дослухатися до того, що говорили волхви, але я мислив, що відкупився Святovidом. Якби я знав, що все так складеться, то все зробив би, що твій життєвий шлях не перетнувся із Володимиром. А тепер я все життя з долею вини буду дивитися у вічі Позвізда.

Згадавши онука, Добромир відчув, як у грудях потеплішало. Боярин усміхнувся, пригадавши милі риси дитячого обличчя і добрий, надто як для майбутнього воїна, погляд.

Саме після тих сумних подій Добромир відмовився бути посадником у Переяславі, а зайнявся вихованням своїх онуків. Приділяючи кожному максимальну увагу, виховуючи їх зовсім не так, як виховував його батько. Просто він не міг їх так виховувати, адже вони не його діти, вони стали для Добромира набагато ближчими за своїх рідних дітей.

У Добромира було троє онуків. Всі вони жили у боярському будинку. Позвізд і малий Добромир, син Ратимира, були ровесниками і зустрічали четверту весну. Переслав, син Мечислава, був на рік старший.

Так вже чомусь сталося, що дружина Добромира Катерина не до всіх онуків ставилася однаково. Був у неї улюбленцем малий Добромир, який був сином її любого Ратимира.

Позвізда Катерина недолюблювала, хоч намагалася цього не показувати, але вона вважала малюка причиною тих бід, які сталися. До Переслава вона взагалі відносилася холодно, адже то була дитина не її крові. То був син Добромирового ба-старда Мечислава.

Саме через неоднозначне і нерівномірне ставлення до онуків Катерини опікуватися онуками допомагала Доброми-ру дружина Мечислава Ладомира, яка стала матір'ю не лише для свого малюка, а і для двох інших.

Спомин про онуків пригасив душевний біль боярина, він відчув, що є йому ради кого жити. Він знав, що потрібен своїм онукам, можливо, набагато більше, ніж своїм дітям.

Добромир злегка поворушив плечима і, відчувши слабкий щем втоми у своїх м'язах, схвально кивнув головою.

– Дякуючи Богам, я ще живий і можу тримати меч у ру-ках, заради своїх рідних, – усміхнувшись прошепотів Доб-ромир, згадуючи слова покійного батька: «Той, хто не може упевнено підняти меч, той може вважати себе безпомічним, а значить мертвим. Такі довго не живуть. Я це знаю».

Раптова згадка про батька сколихнула хвилю спогадів про давні події у житті боярської сім'ї. Про ті часи, коли був ще живий славний воїн, сподвижник князя Київського Ігоря Старого, Переслав Поклінний.

– Батько, – перед очима Добромира постало суворе облич-чя предка, риси якого, за давністю часу, поступово почали ставати все більш розмитими.

Так сталося, що Добромир знав лише батька Переслава. Про долю своєї матері боярин майже нічого достовірно не знав донині. Він лише знав ім'я. Знав, що її звали Доброгніва і що вона була з родини Воїмира Шуйці.

Лише одного разу, підрісши, Добромир спробував запитати батька про свою неньку, але той нічого не відповів. Лише, примруживши очі, промовив: «Ти щось знаєш?» Добромир нічого не знав, тому похитав головою і знизав плечима. Тоді батько з розмаху долонею вдарив сина по обличчю.

Добромир впав. З розбитої губи потекла кров, але він не заплакав, тому що знав: якщо батько побачить сльози, вдарить знову. Ось так Переслав Поклінний виховував у своєму єдиному синові справжнього чоловіка і воїна. Такого, яким був сам.

Добромир доторкнувся долонею правої руки до обличчя. До того місця, яке тоді так безжально вдарив батько. Добромирові на мить здалося, що він знову, крізь роки, відчув біль і солоний присмак крові на розбитих губах. Боярин поглянув на пальці, щоб переконатися, що там немає крові, і облизав губи. Крові не було, і він полегшено зітхнув.

Після отримання кривавого і болючого уроку Добромир більше ніколи не запитував у батька про матір. Так крізь все життя він пройшов із болем у серці, не відаючи про долю тієї, яка дарувала йому життя.

Потім, вже по смерті батька, Добромир чув від одного волхва, що може над родиною висіти якесь страшне прокля-

тя, через яке жінки, вродивши дитину, лишають її і йдуть геть у інші світи. «А для того, щоб виправити або відвести від родини прокляття, треба, щоб у сім'ї родився хлопчик, який прийме посвяту і стане волхвом, йдучи шляхом служіння Богам. Ось тоді Боги можуть змилосердитися і зняти страшне заклиття».

Спочатку ці слова юному Добромиру видалися дивними, але з часом вони все міцніше і міцніше засідали у його серці, інколи навіть заважаючи прийняти вірне і життєво справедливе рішення.

– Але чому мені батько не повідав правди? – задавав тоді собі запитання Добромир. – А може, просто не встиг? Може, він хотів мені все розповісти, коли я стану дорослим?

Цього Добромир не міг знати. Не міг він відгадати, що творилося у батьковій душі і чому він був такий суворий із своїм єдинородним сином.

На той час Переслав Поклінний, своєю відвагою і вдачею, зумів наблизитися до Великого князя київського Ігоря, на прізвисько Старий, настільки, що зумів стати довіреною людиною і сподвижником князя. Переслав супроводжував тодішнього володаря київських земель у літніх походах на чужинців, а взимку ходив з ним на полюддя до васальних володінь князя за даниною.

Лиш виповнилося Добромиру п'ятнадцять років, як батько став брати його з собою у всі походи. На міжусобні сутички, ресталищні баталії, набіги на чужинські землі. Деякі бо-

яри запитували Переслава, навіщо він наражає дитя, єдиного сина, на смертельну небезпеку? На що Переслав відповідав: «Мій син ніколи не загине безславно, а як загине, то лише як герой! А якщо виживе, то буде справжнім воїном, і я пишатимуся ним, тому що мій єдиний син звияжний рубака».

Поступово Добромир справді ставав тим воїном, якого у ньому хотів бачити батько. Меч тримав впевнено, за щитом ховався лише тоді, коли була крайня необхідність. Добромир розумів ристалище і бачив можливості супротивника, його слабкі місця.

Коли Добромиру виповнилося двадцять років, князь Ігор оголосив дружинне ристалище для воїнів старшої і молодшої дружини. Добромир сам собі здивувався, з якою легкістю він переміг перших своїх двох суперників, хоча вони були командирами дружинних ватаг. Тому він з нетерпінням чекав бою із наступним своїм суперником. Йому було цікаво: чи зможе він так само легко розібратися ще з одним дружинним воїном? Він хотів зрозуміти: чи його перемоги є закономірністю, чи простою випадковістю?

Добромир поворушився у своєму кріслі. Щемом у грудях віддався спомин про той особливий день на ристалищі. Ось він стоїть, чекає виходу свого суперника, міцно стискаючи в одній руці меч, у іншій щит. І ось перед ним постає той, кого він найменше жадав бачити своїм суперником. У серці похололо: перед ним стояв Переслав Поклінний. Його суперником, за злим жартом турніру, був його рідний батько.

Молодший Поклінний чекав, що батько щось скаже, але Переслав мовчки почав шалену, здавалося, смертельну атаку на сина. Мечі скреготали, висікаючи з металу іскри. Щити стогнали, приймаючи на себе всю вагу смертельного удару.

У Добромира навіть промайнула думка: «Може, він хоче мене убити? Але навіщо це йому?»

Але в одну мить натиск Переслава послабнув і Добромир зрозумів, що йому під силу тягатися із батьком. Він відчув, що може здолати старіючого воїна. Здолати не кого-небудь, а славетного Переслава Поклінного. Ось він не встиг прикрити плече. А ось незахищений пах. Тепер можна нанести удар вістрям меча у горло.

Великою спокусою було бажання перемогти батька. Показати йому, на що здатен його син. Вразити усіх своєю перемогою і тим, що він перевершив свого батька. Але Добромир, як справжній син, цього не зробив. Він підставив під удар плече і з криком болю упав на коліно, піднявши догори праву руку, з якої випав меч, благаючи пощади.

На тому великокняжому ристалищі був вшанований перемогою саме Переслав Поклінний, а молодий воїн Добромир залишився у затінку слави свого батька. Правда, після того пам'ятного поєдинку відношення Переслава до сина змінилося повністю. Батько почав розмовляти з Добромиром як із собі рівним. Більше не було глузувань, зверхності. Мабуть, досвідчений воїн зрозумів, якого молодого звиязця він виховав. Та крім того, мабуть, Переслав усвідомив вчинок сина

і гідно його оцінив.

Тоді життя Добромира змінилося, він насолоджувався молодістю і гарною компанією батька. Вони, як і раніше, завжди були разом, але тепер все було по-іншому. Тепер Переслав був добрим і люблячим батьком. Добромиру хотілося, щоб так було завжди. Він був готовий програвати бої на ристалищі батькові хоч все життя, лиш тільки у їхніх стосунках нічого б не змінювалося. Але так не могло тривати вічно. Все пливе, все змінюється. Таке гарне життя тривало лише від однієї осені до іншої, якраз до того злочасного полюддя у васальних землях, коли князь Ігор Старий вирішив примушувати древлян.

Ось так Добромир, у думках пробігшись спогадами про своє життя під батьківським опікуномством, зупинився на тому дні, коли він бачив його востаннє живим. У той день батько був не таким, як завжди. Мабуть відчував щось недобре.

– Чому я тоді його послухав? Чому не відмовився залишатися у Києві? – прохрипів Добромир, міцно стискаючи кулаками бильця ні у чому неповинного крісла.

– Ну і що ти зміг би вдіяти? – десь із глибин ества прорвався голос батька. – Безславно загинув би разом із усіма, а цього не повинно було статися!

Важкий і болючий спомин змусив старого боярина скрипитися так, наче йому наскрізь прокололи серце тонким шпичаком. На повіках забриніла краплина, але лише на одну мить. Добромир швиденько змахнув сльозину, адже ніхто

і ніколи не міг бачити, що він може плакати. Він навіть не плакав, коли на Краду клали його доньку. Він ніколи не плакав і ніколи не плакатиме. Так навчив його батько: «Нехай усі думають, що твоє серце із криці!»

Добромир похитав головою і потер долонею груди. Він добре знав, що його серце може страждати так само, як у будь-кого іншого. Але це знав він, а інші не повинні цього знати.

Пам'ять Добромира до найменших деталей, вкотре за життя, відтворила ту останню розмову з батьком. Відбулася вона ввечері у київському будинку Поклінних. Так само, як і зараз, тоді також палахкотів камін. Вони сиділи один напроти одного і розмірковували про життя, військові дружинні будні, про печенігів, про Свенельда, який оббирає васальні княжі землі. І тут розмова зайшла про те, що князь Ігор хоче навідатися на полюддя до Мала Ніскині.

Розмова була довгою і тривожною. Вперше батько лишав його у Києві, а сам ішов із князем на полюддя. Це бентежило і турбувало. Добромир не хотів лишатися, але Переслав заперечливо похитав головою.

– За мене не хвилюйся, – Переслав усміхнувся синові, – зі мною піде наш вірний побратим Воїмир.

– Дядько, – прошепотів Добромир.

Воїмир був рідним братом зниклої дружини Переслава Поклінного, а тому Добромиру приходився рідним дядьком. Прізвисько у Воїмира було Шуйця, тому що він був лівшею

і завжди тримав меч у лівій руці. І хоч Шуйця був старший за свого племінника всього на десять весен, він Добромиру, наскільки зміг, замінив батька, ставши найближчим його сподвижником. Це сталося саме після того злочасного дня, який розпочав епоху творення початку заходу великого закінчення.

Потім цей день назвуть люди «проклятим Богами». Боян мовитиме сказання, у якому згадає той день: «...Боги чекали слова від людей, а люди, наче німі, мовчали. Тоді Боги вирішили сказати своє слово, але люди, наче глухі, нічого не чули...»

Коли спозаранку князь Ігор Старий, разом зі своїми вірними поплічниками, вирушив у землі древлян, розпочалася гроза. Здавалося, що Боги вирішили не просто заговорити, а заволати у весь голос, можливо, хотіли від чогось оберегти, застерегти, але марно.

Давно такої грози не було. Люди не розуміли, чим змогли так розсердити Богів. Не знали, але творити прощенну молитву було уже пізно. Волхви блукали налякано навколо капищ, розуміючи, що велика вина на них, тому що вчасно не змогли почути і зрозуміти Богів. А тепер Божий гнів може впасти саме на їхні голови.

Але гроза як раптово розпочалася, так раптово і припинилася. Визирнуло сонечко, усміхнулося, і весь щирий люд зрадів тому диву. Боги змилостивилися, Боги пробачили. Але, як виявилось пізніше, радість була передчасною...

...Добромир згадав, як він чекав звістки від батька. Кожен із чотирьох днів виринув із його задавненої пам'яті. Він тоді мало спав, похапцем їв і все був насторожі. І ось настав п'ятий день очікування після від'їзду князя зі своїми поплічниками до древлянських земель. Вся п'ята ватага також продовжувала бути насторожі, готова виконати будь-який наказ свого молодого командира.

Хоча раптом, по обіді п'ятого дня, Добромир заспокоївся і перестав нервувати. Він постійно отримував звістки про спокій у князівських хоробах, що там не відбувалося ніяких надзвичайних подій. Життя у княжих хоробах було буденним і не відзначалося чимось надзвичайним, що могло викликати тривогу. Молодий ватага вже почав вірити у те, що батькові хвилювання і підозри були марними та даремними. Добромир чекав, що ось відкриються двері гридниці і на порозі постане втомлений, але завзятий Переслав Поклінний у супроводі Воїмира Шуйця.

Двері направду по обіді у гридницю відтворилися. На порозі стояв втомлений Воїмир. Він був один і у руках тримав батьків меч. Його кремезна постать у кольчuzі мала страхітливий вигляд. Він зняв з голови шолом і поклав його на лавку. Туди ж він поклав меч. Обличчя було покрито шаром сірої пилюки, але все одно в око впадала не притаманна Воїмиру блідість.

Добромир тоді піднявся із-за столу і мовчки очікувально дивився на свого дядька, який повільно підходив до нього.

Молодший Поклінний і Воїмир зовсім не були схожі. Єдине, що видавало їхню кровну близькість, це очі. Могло здатися, що вони дивляться на цей світ одними очима. І ось ці два однакових погляди зустрілися, пересіклися. Серце Добромира частіше забилося, він зрозумів, що дядько прийшов із поганими новинами.

– Воїмире, слава Богам, ви повернулися. А де Переслав, мій батько? – якимось здавленим, не притаманним йому, повним сподівання і в той же час тривоги голосом запитав Добромир.

– Я приніс тобі батьків меч, тому ти зараз, Добромире, маєш зібрати до купи всю свою волю, – важким надривним голосом промовив Воїмир, – адже так сталося, що ми не зогледілися, як на нашу землю підступно і неждано завітали недобрі часи.

– Недобрі часи? Щось сталося з Великим князем? Ти так і не відповів мені, де мій батька? – Добромир запитально із наростаючою тривогою запитував, не зводячи свого погляду з дядька.

Добромир добре знав, що означають слова Воїмира, але не хотів йняти віри у те, що сталося найстрашніше, що могло статися. Але попри все він добре знав, якою буде відповідь.

– Вони всі мертві, – коротко промовив Воїмир.

Добромир донині пам'ятає той стан, який його переповнив у ту мить, коли він почув тих три страшних слова: «Вони всі мертві». Це була перша страшна і непоправна втрата,

до якої він був не готовий. Це пізніше він буде переносити втрати, затискуючи горе у своєму серці, а тоді все було по-іншому. В голові загупали важкі молоти, на очі насунулася сива непроглядна сивина. Серце стиснулося від болю і жалю. Через тугу кольчугу Добромиру стало важко дихати. Здавалося, ще мить, і він впаде на підлоги гридниці. Але Добромир не впав, він міцно обіперся обома руками об край столу.

Добромир намагався зібрати до купи всю свою силу волі і мужність, щоб протистояти раптовому горю. Він хотів осмислити все, що сталося. Йому потрібна була впевненість і розуміння, як слід вчинити далі, адже не дарма Воїмир приніс батьків меч.

– Чия кров на мечі мого батька? – запитав Добромир, взявши у руки батьків меч. – З яких причин на булатному залишено ворожу кров?

Запитання Добромира було не випадковим, адже існувала давня традиція очищення меча від ворожої крові після завершення бою. Кров на мечі залишалася лише у тих випадках, коли вона вимагала помсти або справедливого суду і дотримання давнього закону.

Воїмир взяв закривавлений меч із рук племінника, поглянув на нього і, зітхнувши, відклав булатного убік на дерев'яну стільницю.

– Меч твого батька, Переслава Поклінного, я вийняв із пробитих грудей Містиші Свенельдича, – слова, мовлені Воїмиром Шуйцею, прозвучали у гридниці, як грім серед яс-

ного неба.

– Ти хочеш сказати, що саме мій батько убив блудного сина воєводи Свенельда? – запитав Добромир, будучи до нестями здивований почутим.

– Поруч із твоїм батьком лежав мертвий Свенельдич. Із його пробитих грудей стирчав булатний меч Переслава, і це є найбільшою загадкою. Тому що, якщо твій батько вбив Містишу, то хто вбив Переслава? – розвівши руки, проговорив Воїмир.

Шокований почутим, Добромир лиш розгублено розвів руки, в думках збираючи докупити все почуте.

– Мій батько не міг просто так взяти і вбити сина воєводи, він не вбивця. Якщо він так вчинив, значить, мав для того вагомні підстави, – знову Добромир вирішив настояти на своєму, захищаючи військову честь свого покійного батька.

– Мене вже не це турбує. Я про інше думаю, – махнувши рукою, промовив Шуйця.

– Про вбивцю? – здогадався Добромир.

– Саме так. Якщо вбивця твого батька із когорти Свенельда, то думаю, що вже приготований меч, який має розтяти тобі груди. Більше того, можливо, вже хтось тримає той меч у руці...

...Протягом усього свого життя Добромир у своїх роздумах неодноразово буде повертатися до подій тих днів, ставлячи собі одне і теж питання: «Чи вірно я тоді вчинив?» Були миті, коли він жалкував, що не розтяв груди Свенельду.

Навіть, десь із потаємних глибин душі, інколи виринала підступна думка щодо самої Великої княгині, її підступних чар, які так звабливо подіяли на нього.

Але ці думки Добромир швидко гнав геть. Він розумів, що не можна піддаватися тим сумнівам, вірити їм, адже вони можуть перекреслити весь сенс вчиненого і прожитого життя. Життя непростого і звияжного...

...Добромир підвівся і, ступивши кілька кроків, знову присів біля камінного багаття. Взяв поліно і положив його на жар. Суха кора на поліні миттєво спалахнула і відбилася у погляді боярина палаючим багаттям Крада. Це було поховальний вогонь для його батька. Горів його човен, який віз старого боярина в останню земну путь. Поряд з батьком на тому човні лежала невідома для Добромира жінка.

Довго він не знав усієї правди. Лише коли ліг на смертне ложе Воїмир Шуйця, він дізнався крихти правди, які були відомі дядькові і які він не хотів забирати з собою на той світ. Тоді він прикликав до себе Добромира і повідав йому страшну таємницю його роду. Але повідав він її вже пізно, та й, як виявилось пізніше, Воїмир також не знав усієї правди. Та що тепер гадати, багато чого було зроблено такого, що поправити неможливо. З цим болем Добромир продовжував жити і донині.

Раптом Добромирові згадалася одна давня молитва, яку колись він почув із вуст, вже нині покійного, переяславського волхва Світолика Богомудрого. Потім ця молитва була

мовлена багатьма волхвами і чута боярином неодноразово, але чомусь він її завжди пов'язував саме з Світоликом.

– Смерть не страшна, страшним є відчай! Не кари прошу, а уроку! Не перешкоди, а подолання! Не погибелі, а Переходу! Народжуємося на смерть! Вмираємо на життя! Так було, так є і так буде! Від століття до століття! Від Кола до Кола! – прошепотів давно завчені слова боярин. Слова, які поступово стали сенсом його життя і розуміння дійсності...

Добромир знову сів у крісло, на якусь мить заплющив очі, десь у глибині душі картаючи себе за те, що так безжально своїми роздумами пошматував своє уже немолоде серце.

– Колись воно не витримає твоїх катувань, Добромире, – сам до себе промовив боярин, – і ти ляжеш на Крада і підеш шляхом Ірійським.

Можливо, вже Добромир насправді втомився жити. Бували миті, коли він відчував готовність перетнути межу і ступити на стежку, яка веде до родових прашурів. Але усіма своїми помислами боярин розумів, що ще не пора. Розумів, що він ще потрібен на цьому світі своїй рідній землі, своїм рідним, а особливо тим трьом безпомічним малюкам, які жили у його родовому помешканні і яким судилося творити майбутню історію від імені бояр Поклінних.

Погоджуючись зі своїми думками, Добромир кивнув головою і хотів піднятися, щоб підійти до вікна. Йому захотілося вдихнути свіжого рідного повітря, яке, як вважав Добромир, мало чудодійну силу додавати життєвої наснаги.

Але лиш тільки він обіперся обома руками у бильця крісла, як у двері постукали і на порозі з'явилася красива і статна Ладомира, дружина Мечислава і мати одного із Добромирових онуків, який був названий у честь старого Переслава.

– Прийшов ваш син, волхв Святовид, – спочатку трішки присівши, а потім схиливши у поклоні голову, промовила жінка. – Він хоче порозмовляти з дітьми, розповісти їм правду рідної землі.

– Дякую тобі, дитино, ти добру мені принесла звістку, – усміхнувшись промовив Добромир, – я давно його про це просив. Скажи Святовиду, що я зараз вийду.

Ладомира знову вклонилася і тихенько, майже беззвучно полишила боярську кімнату.

– Життя продовжується, – промовив боярин, – ті, хто помер, йдуть своєю дорогою до життя, а ті, хто ще живуть, йдуть своїм шляхом до невідомого. Так було споконвіку і так буде до тих пір, поки Боги будуть оберігати вогонь у наших оселях.

Добромир знову усміхнувся і, підвівшись зі свого крісла, неквапно пішов до дверей, щоб зустрітися з тими, хто йшов слідом за ним.

2. Мечислав

На Переяславському тракті

Полишивши по обіді заїжджий двір, кавалькада із двох десятків кінних дружинників виїхала на тракт і попрямувала у бік Переяслава. Подорожні, які рухалися гостинцем чи то у бік Києва, чи то у зворотному напрямку, до Переяслава, з пошаною звільняли проїзд дружинним воїнам. На хоругві дружинного загону були відзнаки приналежності до п'ятої ватаги славетної Третьої когорти молодшої великокнязівської дружини.

Це були воїни тієї всім відомої когорти, яку у народі називали дружиною Сігурда. Того Сігурда Ейріксона, який був воєводою молодшої великокняжої дружини. Саме він зібрав навколо себе найкращих воїнів цієї землі у славному когорту звитяжців.

Так вже сталося, що після загибелі колишнього когортного командира Третя когорта довгий час безпосередньо підпорядковувалася воєводі, тому що серед рівних звитяжців він не міг виокремити самого більшого достойника, який міг би взяти під свою оруду найкращу дружинну когорту. Всі десять ватагів були як один славетними воїнами, і Сігурд не хотів когось ставити вище інших. Хоча можна було виділити одного ватагу, Мечислава на ймення Відчайдушний, але він був бастардом і Сігурда брали сумніви, чи варто виділя-

ти його з-поміж інших. Та й невідомо було, як сприйме Великий князь такого когортника. Тому часто доводилося Сігурду самому водити когарту до бою та віддавати особисті розпорядження ватагам.

Поміж іншим саме Третя когорта охороняла Великого князя і супроводжувала його у виїзди до заміських резиденцій. Багато хто ще називав Третю когарту «вовками Сігурда», адже їхньою особливою відзнакою була голова вовка. Саме голова вовка красувалася як на когартних хоругвах, так і на обладунках і зброї воїнів.

Окрім Третьої когорти Сігурд мав під своєю орудою ще три когорти, але там були свої когартні, через яких і здійснював командування воєвода. Дві когорти, Сьома і Восьма, склалися виключно зі скандинавських найманців, войовничих вікінгів. Це були сильні воїни, завзяті рубачи, крім того одноплемінники Сігурда. Він знав, де і коли можна використати їх завзяття і лють. Воєвода добре знав когартних командирів і був упевнений у їхній вірності і відданості. Вони були родом із Опростадіра, тих самих земель, що і Сігурд Ейріксон, тому з великою пошаною відносилися до воєводи. Командирами цих когарт були Інгольв Вовча Паша на ймення Король Вовків та Барді Косматий. Свого часу вони несли службу у батька Сігурда, ярла Ейріка Бьодаскаллі, тому воєвода не сумнівався, що у будь-яку мить може розраховувати на цих завзятих воїнів.

Ще однією когартою, Четвертою, командував далекий ро-

дич Великого князя Мал Завидів. Тут були зібрані різні воїни: найманці із різних земель, ближніх та дальніх, а також свої, місцеві рубаки. Інколи Сігурд диву давався, як дає Мал раду такому різношерстому дружинному братству. Але ці воїни завжди були напоготові, намагаючись довести, що нічим не поступаються воїнам із інших когорт.

Ось таку армію мав під своєю орудою Сігурд. Дехто з бояр навіть нашіптував Великому князю про те, що Сігурд має надто великий авторитет серед дружинних воїнів, об'єднуючи навколо себе найкращих звитяг, а це недобре. Ці нашіптування дійшли до Сігурда, і хоч Володимир не зважав на ці пусті слова, все-таки воєвода замислився, він не мав найменшого бажання вступати з кимось у конфлікт, тим більше дозволити собі розкіш дратувати Великого князя. Тому після кількадечних роздумів Сігурд наважився і прийняв рішення. Він таки призначив командиром Третьої когорти Мечислава Відчайдушного, який до цього очолював п'яту ватагу когорти і якого у народі ще називали Відірви Голова.

Саме цей Відірви Голова і мчав трактом на Переяслав у супроводі кавалькади дружинних воїнів. Мчав, не зауважуючи поривів холодного вітру, який ще не встиг прогрітися ранньовесняним сонцем. Мечиславу було байдуже до холоду, адже його душу з учорашнього дня зігрівало призначення когортним командиром. Воїн давно про це мріяв, але не сподівався, адже він не прямий потомок боярського роду, він бастард. І хоч його батьком є славнозвісний переяславський

боярин Добромир, все одно Мечислав був незаконнонародженим. Це до певної пори дратувало воїна, спонукаючи його відчувати себе скривдженим життям, але з часом він знайшов спокій у своїй душі. Служив і вірив у свою добру долю і у те, що Боги не можуть бути завжди до нього не прихильними.

І ось він прямує до рідного дому, вже не ватага, а командир Третьої когорти, щоб постати перед своїм батьком, як рівний із рівним. Нагода навідатися додому з'явилася вчора ввечері, коли воевода Сігурд сказав йому про нагальну потребу відправити когось із посильних воїнів до переяславського боярина Добромира з посланням від Великого князя. Мечислав розцінив це як знак Богів, які хочуть, щоб він у своїй славі представ перед батькові очі, тому подякував воеводу, виказуючи бажання самому доправити послання своєму батькові від Великого князя. Сігурд усміхнувся і на знак згоди кивнув головою.

Із Києва до Переяслава вело два тракти. Один добротний і безпечний, але набагато довший. Він простягався попри величаву і грізну річку Дніпро через Пересічень до Треполя, а там далі попри Чучин до Зарубського броду. Від Зарубського броду, через Устю, до Переяслава було зовсім близько.

Інший тракт був набагато коротший, але міг бути небезпечним, тому що простягався у деяких місцях через густий ліс, виводячи на Альтське поле і оминаючи великі поселення, такі як Ворониця і Мажеве. Крім того вже неодноразо-

во доходили звістки, що печеніги час від часу з'являються в околицях Переяслава. Але хіба це могло налякати новопризначеного командира Третьої когорти. Тому, взявши з собою два десятки дружинних воїнів із П'ятої ватаги, Мечислав вирушив короткою дорогою. Йому хотілося чимшвидше переступити батьківський поріг.

Ось вже і поле Альтське, половину шляху подолано. Мечислав стишив ходу коня, який, роздуваючи ніздрі, почав важко дихати після шаленого галопу, по не зовсім добротній дорозі. Натягнулася вуздечка і кінь загарцював на місці. Мечислав озирнувся і задоволено усміхнувся. Всі його воїни одночасно також притримали своїх коней, повторивши рухи свого командира.

Всі дружинні воїни були, як на підбір, справжні рубачи і кожен мав особливу відзнаку П'ятої ватаги – вовча паща з мечем у зубах. Вороги знали про вовчу пащу, яка є уособленням Третьої когорти. Ця відзнака наводила неабиякий жах на ворожі загони. Але коли у повітрі майорів штандарт П'ятої ватаги Третьої когорти, із вовчою головою, яка тримала у зубах меч, ворог знав, що пощади не буде нікому.

Правда, серед двох десятків кремезних воїнів був один, який відрізнявся від інших. Це був юний воїн Данеслав. Він не мав кремезної статури. Навпаки, він виглядав якось подитячому. Під своє опікунство взяти цього юнака, років два тому, Мечислава попрохав Сігурд за дорученням Великого князя. Мечислав тоді не дуже зрадів цьому прохання. Йому

не хотілося з чийось знатним дітям бавитися, але він не міг відмовити воєводі, тим паче той не стільки прохав. Більше це було схоже на наказ.

Мечислав знову глянув на юнака. Той їхав на своєму коні, трішки відставши, і його обличчя не виказувало будь-яких емоцій. Втомленим він також не виглядав.

Завжди дивлячись на цього юнака, Мечислав розумів, що цей юнак доволі непростий хлопець. Багато речей дивувало не лише Мечислава, а й багатьох воїнів П'ятої ватаги. Насправді хлопець не був надто завзятим рубакою, тому Мечислав все робив, щоб юнак не наражався на смертельну небезпеку. Хоча юнаку це не подобалося, він намагався бути задіяний у всіх баталіях. Але одного разу ватага втрапила у жорстоку і криваву січу з печенігами. Ворог чисельно переважав, тому Мечислав не мав можливості прикривати Данеслава від небезпеки. Глянувши на юнака, помислив Відчайдушний: «Не вийде Данеслав живим із цього бою». Але юнак бився на рівних, за чужі спini не ховався і вийшов живим із січі кривавої. Більше того, Данеслав вийшов із бою неушкодженим, на його тілі не було жодної подряпини. Якась невідома сила оберігала молодого воїна у бою.

«Випадковість, – подумалося тоді Мечиславу, – просто йому повезло у цьому бою».

Хоч насправді досвідчений воїн знав, що таких випадковостей не буває. І справді, через декілька тижнів знову відбулася люта зустріч із ворогом. Данеслав убив трьох ворогів,

знову не маючи найменшої подряпини на своєму тілі. Так, це вже не могло бути випадковістю.

Воїни стали з повагою відноситися до юнака, а деякі шепталися, що Данеслав є таємним характерником, якого у бою оберігають Боги. Можливо, так і було насправді, хто знає, адже крім того у юнакові відчувалася велика духовна внутрішня сила. Сам же він лише знижував плечима і сміявся, не заперечуючи слів бувалих воїнів ватаги і не підтверджуючи їх.

Мечислав на якусь мить зіщулився, відчуваючи, що холод хоче пробратися під кольчугу.

– Уперед, дружинні воїни, – прокричав Мечислав, – якомога швидше треба добратися до Переяслава, там ми зможемо зігріти і своє тіло, і свою душу.

– Слава Роду! – у відповідь прокричали воїни, пришпорюючи своїх коней услід за когортним командиром. Пришвидшив свого коня і юний воїн Данеслав.

Кавалькада воїнів понеслася далі через Альтське поле. Навколо була тиша, лиш тупіт копит порушував те зимове оніміння, яке намагалася оживити рання весна. Вже не холодно, але ще не тепло, ось він поріг переходу. Поріг року, який мав ознаменуватися новою весною. Весною нових надій і нових сподівань.

З такими ж відчуттями мчав на своєму скакунові новий командир Третьої когорти Мечислав Відчайдушний. Воїн наче світився від радості. Він радів, що нова весна так добре

починається для нього. Мечислав дякував Богам, що вони не втрачають своєї прихильності до нього.

– Треба буде шану і дяку Богам принести, – стиха промовив сам до себе Мечислав, – зустріну сьогодні Святовіда, поговорю з ним про це.

Так вже сталося, що з усієї родини Поклінних Мечислав найприязніше ставився саме до волхва Святовіда, він дійсно відчував у ньому брата. Саме Святовид першим простяг руку Мечиславу, коли той уперше з'явився у будинку Поклінних. Тоді Святовид підійшов до нього і промовив: «Ти мій брат». Своїми таємницями Мечислав ділився лише зі Святовидом, будучи щасливим від того, що по смерті матері він віднайшов справді рідну і близьку душу.

Щодо Ратимира, іншого Добромирового сина, наймолодшого, то з ним Мечислав ніяких особливо дружніх відносин не мав. Можливо тому, що той був набагато молодший, хоча і ворожнечі з меншим сином Добромира у Мечислава не було. Правда, інколи у Ратимирові відчувалося щось чужинське, не своє, не рідне. Мабуть, кров його матері гречанки час від часу брала гору над нашою рідною кров'ю. Окрім того Мечиславу не подобалося, що Катерина, дружина Добромира, хоч і була доброю людиною, все ж, з-поміж трьох своїх дітей, найбільше любила і вирізняла Ратимира. Тим самим для неї платив молодший син, адже помітно було, що Ратимир більше тягнувся до матері, ніж до батька.

Певний час теплі і дружні стосунки склалися у Мечи-

слава з Добромирою. Він також відчував у ній свою кров. Але сталося лихо і пішла у світ пращурів єдина донька Добромира Поклінного.

Щодо батька, то протягом життя він по-різному відносився до цієї людини. Було таке, що душа Мечислава металася по усіх крайнощах, від безмежної ненависті до величезного захоплення.

Мати померла, коли Мечиславу було десять весен. До цього вони жили з матір'ю у невеликому будинку на околицях переяславського дитинцю. Батька Мечислав бачив рідко, але хто він – знав. Добромир від сина не відмовився, все робив, щоб він жив у статку і не знав нужди. Саме завдяки турботі батька Мечислав не знав, що таке голод, мав відповідне вбрання.

Важко до нього, тоді у дитячі роки, приходило розуміння, хто він. Ось тоді він уперше зненавидів батька, розуміючи, що, не дивлячись на впливовість і міць Добромира, він у цьому житті буде не сином боярина, а його бастардом.

Був час, коли він не хотів зустрічатися із батьком, йому було образливо його бачити, адже той жив у самому центрі дитинця, мав шановану дружину, поважних дітей, які завжди будуть боярськими. Одне лиш було приємним: ніхто з дітей не був так схожий на боярина, як Мечислав. Більше того, старші люди шепталися, що він більше схожий на старого боярина, славного Переслава. Це ім'я Мечислав запам'ятав. Йому тоді захотілося бути більш схожим на свого невідомого

діда, ніж на знаного батька. Не могла не тішити хлопця ще й та обставина, що йому передалися найкращі навички воїна, якими володіли у роду Поклінних.

– Знай, сину, ніхто настільки не є Поклінним, наскільки ним є ти, – неодноразово говорила ненька. – Бачив би тебе старий Переслав.

Коли Мечиславу виповнилося десять весен, мати несподівано швидко зів'яла і померла. Померкло небо на горизонті, темним став для малого Мечислава ясний день. Раптом він став одним-однісіньким у цьому світі.

Але малюк не залишився наодинці зі своєю долею і своїм життям. За ним прийшов його славетний батько і зробив те, про що Мечислав боявся навіть мріяти. Батько забрав його до свого боярського будинку, який красно височів у центрі дитинцю.

Зі смертю матері почалося нове життя у Мечислава. Життя, до якого йому прийшлося звикати. Йому довелося навчитися жити у новому, незвичному оточенні, з новою родиною, їхніми слугами та різним невідомим людом, який відвідував оселю, тоді ще посадника переяславського.

На перших порах Мечислав насторожено дивився на батькову дружину гречанку Катерину. Він їй по-дитячому боявся, але з часом малюк зрозумів, що їй не варто боятися, вона добра. Окрім того Катерина не намагалася будь-якою ціною замінити йому матір. Трималася з бастардом рівно, інколи можливо навіть холодно. Але це не лякало малюка, навпа-

ки, він був задоволений, що бояриня не намагається залізти йому у душу, щоб відкрити його потаємні помисли. Адже ті помисли були різні і не завжди вони могли сподобатися родині Поклінних.

Батька він рідко бачив, найбільше часу проводив із Святovidом, який був на чотири весни молодшим. Ще приязно ставилася до нього малолітня Добромира, а Ратимир тоді був ще зовсім малий.

Йшов час, Мечислав підростав, багато спілкувався із простолудом. Одного разу до нього дійшла дивна чутка, що усі жінки, які мають якесь відношення до родини бояр Поклінних, перебирають на себе родове прокляття і їх швидко забирають невідомі сили із цього світу у інший. Ці слова, одного разу почуті, назавжди закарбувалися у пам'яті Мечислава. Тоді, будучи ще дитиною, він дав собі обіцянку, що ніколи не одружиться, щоб не накликати біди на чийось голову.

Мечислав усміхнувся, згадуючи ту дитячу обіцянку, адже він десь глибоко у душі радів, хоч і боявся сам собі признатися, щоб не зурочити, тому що він вважав, що зміг перехитрити долю.

Одного разу, замислившись над почутим, Мечислав подумки звернув свій погляд до жінок, які були пов'язані з сім'єю Поклінних. Таких жінок було дві: дружина боярина Катерина і його донька Добромира. Тоді Мечислав зрозумів, що котрась з них є приреченою.

Через деякий час він почув розмову старого волхва Світо-

лика із одним із боярських гостей. Їхня розмова ніякого відношення не мала до родини Поклінних, але одна крамольна фраза, мовлена волхвом, закарбувалася у голові Мечислава: «Є думка, що на чужинців, які моляться іншим Богам, прокляття наших вищих сил або взагалі не діє, а якщо діє, то лише так, що від того страждають інші, вірні люди». Далі Світолик говорив про великий зв'язок наших Богів і людом, який проживає на рідних землях, але це вже Мечислава не цікавило. Юнак отримав зерно для роздумів і все зробив у майбутньому, щоб воно проросло буйним паростком.

Усвідомивши почуте, Мечислав зрозумів, хто у родинні його батька є приреченим. Більше того, він зрозумів, що може одружитися лише на чужинці, яка знала інших Богів. Так і сталося, як гадалося.

Час ішов, Мечислав, дорослішаючи, все впевненіше тримав меч у руках. І ось настала життєва мить, коли Добромир відвіз свого бастарда до Києва і віддав на військову службу до Великого князя. Знову життя Мечислава змінилося. Знову він був змушений звикати до інших умов життя, до іншої сім'ї. Тепер його сім'єю стало військове дружинне братство.

Мечислав мужнів як воїн, несучи службу у великокняжій дружині. Походи, смертельні баталії, кров ворога на твоєму мечі, на твоєму обличчі, мертвіючий погляд того, у кого ти тільки що забрав життя. Все це гартувало, вирізняло, робило звитяжцем.

У одному з таких пам'ятних походів Великого князя Ме-

числав знайшов свою чужинську долю. То був лютий і довготривалий похід. Вогнем вони пройшлися землями хорватів, ляхів, ятвягів. У одному поселенні він побачив дівча, яке сиділо біля убитих батьків і палаючої хатини. Це було дійсно дівча, вона вже не була дитиною, але й дорослою жінкою важко було її назвати.

Мечислав підійшов до неї і підняв з колін. Вона була перелякана. Все її тіло тремтіло. Мить провагавшись, вона переконалася, що молодий воїн не несе для неї загрози. Якимось своїм жіночим відчуттям дівча побачило, відчуло, що Мечислав не ворог, не вбивця. Усім своїм тілом вона припала, пригорнулася до юного воїна.

Цю мить Мечислав запам'ятав на все життя. Він пережив неймовірні відчуття, адже вперше у житті він відчув юне, щире дівоче тіло, пригорнуте, наче приклеєне до його тіла. Мабуть тоді, у ту мить ці дві чужих душі, дві половинки зліпилися у одну.

Мечислав забрав дівча з собою. Він нікому ніколи не признавався про пережиті відчуття, а сказав, що вона буде його рабинею. Він привів її до того дому, де колись він жив із матір'ю. Попервах вона там стала господинею. Кликати ж її Мечислав став Ладомирою, так, як звали його матір.

Мечислав її не займав до того часу, поки вона не стала жінкою. Саме тоді Ладомира вперше розділила з ним його ложе. І почали вони жити удвох. Колишня полонянка розквітла, як вранішня квітка, і стала красунею, яка повністю

змінити життя молодого воїна.

Коли ж Мечислав зрозумів, що Ладомира чекає дитину, промовив: «Я не хочу моїй дитині долі, яку мав я. Мій син не буде бастардом». Взявши за руку Ладомиру, Мечислав повів її до свого брата молодого волхва Святовіда. Той вислухав брата і провів всі необхідні обряди, для того, щоб Ладомира могла називатися його дружиною. Тоді вони пішли до батька боярина Добромира.

– Батьку, – звернувся Мечислав до Добромира, – віднині вона моя дружина і скоро у нас буде син.

Добромир, знизнувши плечима, вислухав свого бастарда, намагаючись зрозуміти, навіщо він це чинить. Але приглянувшись до колишньої полонянки, ще раз хитнув головою, у глибині душі одночасно розуміючи і не розуміючи сина. Благословив стримано, не намагався врозумити, але й жити у боярських хоромах не запропонував.

– Це твоє рішення, – лиш проронив боярин, – і я думаю, ти розумієш, що робиш. Сподіваюся, наші Боги не розсердяться на тебе.

Боги не розсердилися на Мечислава. Він жив зі своєю полонянкою у своєму домі. А у домі боярина з'явилася, як її тоді назвав Мечислав, «нова жертва». Одружився молодший син Добромира Ратимир. Увів до батьківського будинку місцеву красуню Родену. Життя видавалося прекрасним і щасливим. Добромира, донька боярина, готувалася стати нареченою самого Великого князя київського Володимира. Про

яке ще більше щастя може мріяти людина. Але людина не Бог.

Повесні Ладомира народила сина. Мечислав, ні з ким не радячись, нікому нічого не кажучи, назвав сина Переславом. «Нарікаю тебе, сину, Переславом, тому що ніхто не може бути більшим Поклінним, ніж ти», – частково подумки повторив Мечислав слова своєї покійної матері.

На цю пору це була остання радість у родині Поклінних. Боги раптом нагадали про себе Добромирові. Протягом одного місяця вищі сили забрали у країну прашурів обидві «жертви» із родини Поклінних. Спочатку, народжуючи сина Великому князю, померла Добромира. Сина нарекли Позвіздом.

Через два тижні Родена народила Ратимирові сина. Назвали його на честь діда Добромиром. Здавалося, що Боги вже змилюються над Поклінним і все буде добре. Але так не сталося. Через два тижні після пологів відійшла у світ прашурів Родена.

Могло здатися, що родина Поклінних не подужає таке непомірне горе. Катерина переносила втрату дуже важко, але Добромир вистояв. Одного дня він переступив поріг Мечиславового будинку. Переступив із проханням, щоб син зі своєю сім'єю перебрався жити до боярського будинку. Щоб Ладомира у ці важкі часи допомогла поставити на ноги сиріт, та й за господарством приглянула.

Так знову, вже вкотре, змінилося життя Мечислава. Мож-

ливо, сталося те, про що він мріяв усе своє життя. Батько фактично визнав його кровне право жити у боярських хоромах. Не тоді, у дитинстві, коли він залишився напівсиротою, а саме тепер, коли він має свою сім'ю, коли всі сини боярина дорослі. Чомусь Боги захотіли, щоб Добромир звернувся за допомогою саме до нього, до свого бастарда. Це, мабуть, було вчинено Богами для того, щоб боярин у душі також зрозумів те, про що Мечиславу говорила мати: «...ніхто настільки не є Поклінним, наскільки ним є ти, сину...»

Мабуть, найщасливішим днем у житті Мечислава був той, коли Добромир зрівняв у правах малого Переслава із правами двох інших своїх малолітніх онуків, Позвізда і Добромира. Тепер Переслав не був сином бастарда Мечислава, він був онуком боярина Добромира з усіма належними йому правами і можливостями.

За долю сина Мечислав уже був спокійним, його турбувала Ладомира. Він боявся, що вона не впорається з усіма тими обов'язками, які на неї поклав боярин Добромир. Адже тепер на ній було все господарство боярське, троє малолітніх дітей і бояриня Катерина. Дружина Добромира дуже важко переносила несподівану втрату, крім того, їй була нестерпною розлука з улюбленим сином Ратимиром, який після смерті дружини залишив рідний будинок. Ратимир відправився на службу до Великого князя, ставши його посланником. Тепер він тинявся світами, подовгу не з'являючись додому, живучи своїм життям і майже не цікавлячись своїм

сином, якого десь у глибині душі звинувачував у смерті коханої Родени.

Але йшов час і час лікував. Перестороги Мечислава були даремними, Ладомира стала незамінною у боярському домі. Вона з усім справлялася, і з господарством, і з дітьми, й Катерині стала підтримкою і розрадою. Поступово бояриня поверталася до реалій цього життя, звернула свою увагу на онуків, адже попервах вона визнавала за онука лише Ратириного сина Добромира. Тепер же бояриня навіть Переслава гладила по голівці, який не був для неї кровним онуком. Жіноча доброта Катерини брала верх над горем і непомірними втратами.

Як би життя не складалося, Мечислав був задоволений усім поворотом подій. «Недарма Боги до мене прихильні. Все збувається, про що я мріяв. Тепер я став командиром найкращої когорти у всій великокняжій дружині. Можливо, колись Великий князь мене зробить воєводою, адже Володимир має відчувати вину перед родиною боярина Поклінного. Крім того, там росте його син, а ним опікується саме моя дружина», – з такими думками долав шлях із Києва до Переяслава Мечислав Відчайдушний, бастард переяславського боярина Добромира Поклінного...

...Раптом Мечислав трохи натягнув повіддя і прислухався до дихання коня і його поведінки. Командир когорти відчув тривогу у поступі коня і ця раптова тривога передалася Мечиславу. Буланий стишив хід і заіржав. «Десь поряд таїть-

ся небезпека», – помислив Мечислав і, роззирнувшись, поглянув на своїх воїнів. Ті також притримали коней, намагаючись зрозуміти, що стурбувало їхнього командира, адже з виду все виглядало спокійно.

– Мабуть, якісь духи носяться цими просторами, – промовив командир усміхнувшись, заспокоюючи себе і своїх воїнів.

– А можливо, десь звір дикий зачаївся, от і настрахав коней, – зробив здогад один із дружинних воїнів.

– Там, – прислухаючись, проговорив молодий воїн Данеслав, – там чути окрики людей і тупіт кінських копит.

Всі воїни прислухалися, але ніхто нічого не чув, тому всі здивовані погляди повернулися до молодого воїна.

– Ось там, – зніяковіло і знизуючи плечима вказав рукою Данеслав, – за цим пагорбом, там щось недобре відбувається.

– Вперед! – недовго задумуючись і взявши на віру слова юнака, рывкнув Мечислав.

Кілька хвилин шаленого галопу – і за поворотом, який відкрився воїнам, постала люта і кривава картина. Біля перевернутих трьох повозок лежало закривавлених, понівечених, порубаних шість тіл. Жорстокість, з якою було вчинено дане звірство, вразило усіх воїнів, хоч більшість із них були звиклими бачити кров і смерть.

Воїни, зупинивши коней, якось мить з подивом дивилися на картину, яка їм відкрилася, намагаючись зрозуміти, що тут сталося. Що за кривава розправа відбулася на цьому рів-

ному місці? Навколо нікого не було, лише кілька десятків кінських слідів відходили вбік від тракту.

– Постраждали люди мого батька, боярина Добромира, – скочивши з коня, промовив Мечислав, упізнавши одного вбитого, який лежав біля повозки і був найменше понівечений.

– Хто ж міг дозволити собі наважитися так зухвало і люто напасти на людей боярина? – запитав блідий і стурбований побаченим один із воїнів на ймення Простовид.

– Навіть уявлення не маю, адже батько не може мати ворогів у цих землях. Донедавна він ще був посадником цих земель, – розвівши руки, промовив Мечислав.

Вітер засвистав у повітрі, це, мабуть, душі невинно убієнних залишали свої тимчасові домівки. Десь там за горбом прокричав пугач і від того віщого голосу моторошно стало воїнам. Дехто зітхнув, хтось скривися, хтось поморщився. Всі розуміли, що зараз стоять на межі між життям і смертю. На території, на яку зараз зайдуть «вищі провідники», щоб забрати душі померлих і провести їх до шляху слідування у інший світ.

– Командире, сюди! Тут є один живий, – від дальньої повозки почувся голос Данеслава.

Всі воїни одночасно озирнулися на юнака, який нахилився над закривавленим тілом. Мечислав першим усвідомив почуті слова і, рвонувши з місця, підбіг до понівеченого тіла.

– Ти чуєш мене, – прохрипів, нагнувшись, Мечислав, –

скажи, хто то був, і моя помста буде страшнішою за будь-яку кару.

– Печеніги, – прошепотіло понівечене тіло, і це було останнє слово, яке воно промовило у цьому земному житті...

3. Святовид

Боги дали нам цю Землю

Волхв Святовид сидів на невеликому стільці у гостинній кімнаті біля камінного вогнища, чекаючи коли вийде до нього його батько боярин Добромир. Хоча Святовид прийшов не лише побачити батьків. Він прийшов, щоб оповісти своїм малолітнім племінникам історію творення нашого світу, який був переданий для життя нашим пращурам...

...Те, що Святовид стане волхвом, всі у родині знали з часу його народження. Спочатку бояриня Катерина намагалася перечити своєму чоловікові Добромиру, але той не взяв до уваги її заперечень, промовивши: «Він наш первісток, а тому стане волхвом, тому що так хочуть Боги». Більше Добромир нічого дружині не пояснював, вважав що на то немає нагальної потреби. Так і сталося. Досягши відповідного віку, Святовид став на шлях служіння Богам.

Служив Святовид самовіддано і Боги оцінили його устремління та пориви. Відносно за короткий час він став одним із самих авторитетних волхвів у великокняжій державі. Переяславський волхв Святовид був другом і поплічником Верховного волхва Святозара Світлого увійшовши у Вузьке Коло Вищих волхвів Рідної Землі.

Добромир радів успіхам сина, сподіваючись, що саме його служіння здобуде прихильність Богів до родинного обій-

стя Поклінних. Тоді старий боярин навіть не міг помислити, що саме Святовиду судилося запалювати Краду, на якій в останню земну путь будуть відправлені найближчі родичі. Боги виявилися невблаганними і безкомпромісними, вони захищали родину від різних окільних і злих бід, але те що було визначено Богами, давно мало здійснитися належним чином...

...Святовид зітхнув і відсахнувся від вогнища, яке стало сердито тріскотіти і розкидатися іскрами, після того, як він кинув до каміна свіже поліно, яке мабуть було не зовсім сухим. Це, мабуть, і розізлило вогонь, який хотів готової поживи. Одна іскра попала на рукав одежі волхва і Святовид швидким порухом руки відкинув її, щоб злісна часточка вогню не встигла на одежі волхва залишити свій слід, адже це могло бути дурним знаком для служителя Богів.

Святовид підвівся і оглянув свої одежі, щоб переконатися, що якась пустотлива малесенька часточка полум'я не заподіяла шкоди його вбранню. Одягнений волхв Святовид був відповідно до його високого статусу, хоч і не у святково-обрядові, але у добротні і дорогі одежі. Біла з відбірного полотна довгопола туніка з широкими рукавами була вишитою спереду вздовж усієї застібки. Туніка була підперезана добротним вишитим поясом, який був зав'язаний спереду вузлом, трішки повернутим уліво. З вузла спадали донизу кінці вишитого пояса. Поверх туніки була одягнена з дорогого сукна накидка з широкою відлогою. На накидці був ви-

шитий символ Боговник. Цей символ уособлював Вічну силу і заступництво Світлих Богів людині, яка стала на шлях Духовного розвитку і досконалості, оберігаючи той шлях, який був вибраний волхвом.

Святовид хотів пройтися кімнатою до вікна, але двері розчинилися і до кімнати увійшла Ладомира, дружина Мечислава, яка вже кілька років була управителькою боярського дому. Увійшовши, вона, приязно усміхнувшись, поклонилася братові свого чоловіка. Святовид окинув оком дружину свого брата і на якусь мить замилювався нею. Ладомира була гарна, статна жінка із ніжними рисами обличчя. Крім того вона одягалася хоч просто, але вишукано і з великим смаком. Кожен елемент одягу підкреслював жіночність і привабливість Ладомири.

Голова жінки була акуратно і щільно обгорнута убрусом із білого шовку, який був вишитий на кінцях мереживним узором. Один із кінців убруса також обгортав підборіддя, де був заколотий невеликою застібкою. Інший кінець убруса звисав на плече. Довга біла сорочка була дещо звужена донизу, де біля самих п'ят її вінчала орнаментна кольорова вишивка. Рукава сорочки були зібрані до ліктя у зборку і підтримувалися біля зап'ястя невеличкими поручами. Комір жіночого вбрання, щільно облягаючи шию, був не гладенький, а у зборку під підшивку.

Поверх сорочки Ладомира носила недовгий наверхшник з широкими недовгими рукавами, вишитими по краях. На-

вершник також був білий, вишитий орнаментними колами, які пасували до вишивки на сорочці. Але на відміну від сорочки наверхшник мав шийний розріз, який був застібнутий невеликим гудзиком. Вишивка у декілька кольорів навколо шийного розрізу була гарна, пишна і багата.

Наверхшник внизу мав край саме у тому місці, де була зав'язана одна із головних ознак заміжньої жінки – понева. Ця незшита спідниця складалася із трьох прямокутних пілок, прикріплених до поясного очкура. Понева була коротшою від сорочки, прикриваючи її до литок, і мала спереду для зручності розріз. Взута Ладомира була у черевички із цупкої тканини з трохи загостреними носками.

– Боярин Добромир вже знає, що ви прийшли. Він зараз вийде до вас, – миловидним голосом, з ледь помітним чужинським говором прощбетала Ладомира, – а я зараз переодягну дітей і приведу до вас.

Промовивши останні слова, Ладомира дочекалася, щоб волхв кивнув головою, а тоді, трішки присівши, поклони-лася і вийшла із кімнати.

«Гарна дружина у мого брата бастарда», – усміхнувшись помислив Святовид, зовсім без заздрощів, а заодно згадавши свою кохану Чаруну. Ту Чаруну, яка насправду причарувала хлопця, позбавивши його душевного спокою, розриваючи душу і серце навпіл. І як не намагався Святовид знайти рівновагу у своїх почуттях до цієї таємничої жінки, поки що ці спроби були невдалими. Серце продовжувало сумувати, а

пам'ять ніяк не могла забути ті романтичні миті, проведені разом із Чаруною.

Чаруна була родичкою Верховного волхва Святозара. Сестрою його дружини Ягни. Жила воно на краю спадкового княжого поселення Ольжичі і була відомою на всю округу знахаркою. Здавалося, що їхню зустріч готували Боги, адже можна так сказати, що вона були створені одне для одного, були двома половинками одного цілого. Але однієї миті якісь невідомі, можливо, не зовсім добрі сили вирішили все по-інакшому, захотівши створити певну кількість перепон на шляху до щастя двох закоханих людей, спрямувавши їх у лоно підступного непорозуміння.

Святовид скривився від болючого спомину, адже він знав, що йому важко буде жити без цієї жінки, у той же час забути він її не зможе, а як досягти порозуміння з нею, він не знав. Зітхнувши, Святовид повернувся до вхідних дверей, які розкрилися позаду нього. На порозі постав славний його батько, боярин Добромир Поклінний.

Син, як належить, з повагою схилив голову перед батьком. Добромир підійшов до сина і обійняв його.

– Мій славний волхв, – усміхнувшись, промовив старий, – як добре, що ти завітав до нас, я дуже радий тебе бачити.

– Мої вітання, батьку, – приязно усміхаючись, але з глибокою пошаною промовив Святовид, – я прийшов, щоб побачити вас, окрім того хочу поспілкуватися із вашими онуками. Думаю, вони вже готові до сприйняття історії творен-

ня нашого світу.

– Це дуже добре і дуже вчасно, – промовив Добромир, взявши сина за плечі, – але мене турбує одна серйозна обставина.

– Яка? – насторожено запитав син з тривогою у серці, що у родині знову щось не гаразд.

– Мене, сину, турбує, що я ніяк не дочекаюся онуків від тебе, – дивлячись у вічі синові, з ледь помітною усмішкою промовив Добромир.

Ці слова батька, як і спомин про Чаруну, кольнули Святовида у самісіньке серце. Він якусь мить міркував, що відповісти батькові, але не встиг. На порозі кімнати з'явилося троє малюків у супроводі Ладомири.

Можна було диву датися, яким чином ця миловидна, середнього зросту жінка дає раду трьом непосидючим малюкам, адже крім Ладомири вони нікого не слухалися. Ще одна дивина, що коли кожен із цих хлопчаків залишався на самоті або у присутності будь-кого із дорослих, вели себе сумирно, тихо і слухняно, але лиш тільки вони збиралися троє докупи, то раду їм могла дати лиш Ладомира.

Хлопчаки, ступивши декілька кроків від порогу, зупинилися. Спочатку вони за вказівкою своєї виховательки вклонилися старому боярину, а потім повернулися до Святовида і також шанобливо вшанували його. Ушанувавши старших родичів, хлопчаки повернулися і поглянули на Ладомиру, щоб дізнатися, що їм слід далі робити.

Ладомира також поклонилася і провела дітей до розставлених табуреток і всадила їх, наказавши уважно слухати все, що для них будуть розповідати, поклонилася і полишила кімнату, тому що мала багато клопоту по господарству.

– Я бачу ви вже достатньо підросли, з того часу, як я вас бачив у останнє, – привітно і приязно усміхнувшись, промовив волхв, – тепер ви майже дорослі і вам слід знати історію нашої рідної землі. Тієї землі, на якій ви живете.

– Це дуже цікаво знати, тому я також із задоволенням послухаю, – хитнувши головою, промовив старий боярин.

– Ну, що ж, дуже добре, тоді розпочнемо, – промовив Святovid, закликаючи усіх до уваги. – Наймудріші волхви Оріани про створення нашого споконвічного світу оповідали так: «Око було завжди, і було воно вічно. І з Вічності воно летіло у Вічність. Та одного разу Око зупинилося, пролетівши чорне безмежжя впродовж безконечної кількості часу і не знайшовши краю півні. Зупинившись раптом із невідомих причин, Око засумувало і пустило Сльозу. Та Сльоза була Чистою-пречистою Росинкою. Саме з цієї Сльози-Росинки вродилося диво: Першоптах і Першобог – птиця Сокіл. Золотаве пір'я цієї неймовірної птиці осяяло непроникну ніч. Коли вічна півні розсіялась, Сокіл розправив крила і почав кружляти над Оком. І пустив Сокіл золоту Сльозу-Росинку, вона впала на Око. І вмить розрослося Око у великий острів серед мороку. Тоді пустив Сокіл срібну Сльозинку, і впала вона посередині острова, де утворилося озеро Живої

Води. Після цього Сокіл пустив ще одну Сльозу-Росинку, тепер вже зелену. Від зеленої сльозинки проросли дивовижні квіти й густі високі трави на острові й берегах озера. Тоді Сокіл сів між квіти й став глибоку думу думати...

Волхв Святовид зробив паузу і поглянув на трьох малюків, які сиділи навпроти нього, щоб переконатися, що племінники розуміють все те, що він намагається донести до їх дитячої свідомості. Потім він перевів погляд на старого боярина, який сидів на віддалі у гостьовій кімнаті і, задоволено усміхаючись, кивав головою. Добромиру щиро хотілося, щоб Святовид доніс до дитячих душ істинні уявлення про існуючий світ, звідки він узявся і за якими законами жив, живе нині і житиме вічно.

Як на диво, діти сиділи сумирно і уважно слухали, навіть не кліпаючи очима. Позвізд сидів, склавши руки перед собою і схиливши набік голову. Добромир гойдав лівою ногою, але робив він те не усвідомлено, дивлячись на дядька здивованим поглядом. Переслав сидів рівно із напіввідкритим ротом. Можливо, дітлахи і не все розуміли, але цікавість мовленого дядьком, який ще до того був волхвом, та авторитет діда Добромира, який сидів позаду, був беззаперечний і непохитний. Окрім того, Ладомира попередила кожного, що вони сьогодні мають бути чемними, як ніколи. Чийому-чийому слову, а слову Ладомири діти вірили без будь-яких сумнівів.

Діти сиділи на високих дерев'яних табуретках, звисивши

ноги, не достаючи до підлоги, яка була встелена хутряними попонами, щоб оберігати малюків від ще зимової прохолоди. Одягнені діти були майже однаково, щоб всі були рівними і ніхто не вирізнявся якимось особливим зверхнім положенням щодо інших. Усі троє буди одягнені у тонкі білі сорочки, вишиті червоними нитками навколо шиї і на грудному розрізі. Єдине що відрізняло, це вишивка на сорочках. Кожний малюк мав свій вишитий взірець на сорочці. Сорочка у кожного була підперезана вузьким шкіряним поясом, який був застібнутий на металеву пряжку. У Позвізда пряжка була округлої форми, а у його братів чотирикутна. Поверх сорочки на малюків був одягнений короткий сіруватий із різними відтінками плащ, який був у всіх підбитий хутром, тому що весна була ранньою і зимовий холод ще нагадував про недавні люті морози. Взутими малолітні бояри були у короткі шкіряні чобітки. У ті чобітки були заправлені штани із темного сукна.

«Як він схожий на свою покійну матір, – зловив себе на думці Святовид, оглядаючи дітей і зупинивши свій погляд на Добромирові молодшому, – здається, крім очей він нічого більше не отримав від Ратимира».

Перевівши свій погляд на Переслава, Святовид вкотре із здивуванням відзначив схожість малюка із старим боярином. Волхв навіть пригадав, що старші люди стверджували, що дарма це дитя наречене Переславом, адже у ньому живе дух старого, покійного Переслава, який був батьком бо-

ярину Добромиру.

Поглянувши на Позвізда, Святовид відзначив, що у цьому дитяті були родові ознаки як батька, так і матері. У його рисах можна було з легкістю розгледіти як Великого князя Володимира, так і покійну Добромиру.

Помисливши так, Святовид відчув, як сердечний щем жалю розтікся по його грудях. І невідомо було, чи він жалкував за смертю двох юних красунь, одна з яких була рідною сестрою, чи жалкував за молодшим братом, якого вже більше року не бачив. А можливо, жалкував за тим, що двоє із цих трьох безгрішних дітей ростуть, можна сказати, сиротами.

«Ратимир не захотів миритися зі смертю своєї коханої Родени, пішов у далекі світи, віддає своє життя служінню Великому князю. Великий князь також зрідка згадує про свого нащадка», – зітхнувши, помислив волхв, знову поглянувши спочатку на молодшого Добромира, а тоді на Позвізда.

– І довго птах Сокіл думав свою думу? – пролунав у кімнаті дитячий голосок Переслава, виводячи Святовида із роздумів.

– Так, довго думу свою думав Сокіл. Мабуть, проминула велика тьма часу з тієї миті, коли птах Сокіл почав свою думу, – хитнув головою, усміхнувшись дитячому запитанню, заодно збираючи до купи усі думки, які він хотів сьогодні повідати племінникам.

– А що було далі? Що Сокіл вчинив? Що він надумав? – з непідробною цікавістю запитав тепер уже Позвізд.

– Що вчинив? – перевівши погляд на великокняжого нащадка, промовив Святовид, радіючи, що малюки проявляють зацікавленість до історії створення нашого світу. – Сокіл зніс золотий жолудь.

– Золотий жолудь? – чи то здивовано, чи то зачудовано промовив малолітній боярин Добромир Ратимирович.

– Так, золотий жолудь, – кивнув головою дядько, відчуючи, як у малюків пробуджується голос крові: «Не дивлячись ні на що, ці діти плоть від плоті нащадки перших людей, які заселили цю споконвічну землю. Вони нашої рідної крові, тієї крові, яку у собі носять усі нащадки прадавньої Оріани».

– І що сталося з тим золотим жолудем? – щиро дивлячись дядькові у вічі, запитав Позвізд Володимирович.

– І сталося диво, мої дорогі хлопчики, виросло з того жолудя розкішне й могутнє Першодерево. Це дерево не що інше, як Прадуб, або Дуб-Стародуб.

– Першодерево. Прадуб. Дуб-Стародуб, – наче усвідомлюючи і уявляючи почуте, прошепотіли по черзі малюки, чомусь переглянувшись між собою, наче переконуючись у правдивості почутого.

– І дало те дерево плоди. Вони наче зорі розцвіли на його крислатому гіллі, – продовжував мовити волхв Святовид, – то вродили яблука.

– Яблука? – запитуючи, знову захоплено переглянулися малюки.

– Саме так, але ті яблука не були простими, то були молодильні яблука, які є плодами невмирущості, – промовив Святовид і зиркнув на старого боярина, який, склавши долоні, також уважно слухав, наче уперше.

– Молодильні яблука, які є плодами невмирущості, – стиха, собі під ніс прошепотів Добромир молодший.

– І стало довкола світло й весело. Тоді злетів Сокіл на вершину Першодерева й сказав: «Я створив Вирій. Тут моє місце на віки вічні. Звідси я творитиму Світ».

Святовид знову зробив паузу, даючи племінникам можливість глибоко усвідомити почуте, щоб їхні оченята посвітліли від розуміння Великого творення. Поки хлопчаки міркували над почутим, Святовид пройшовся по кімнаті, спочатку до вікна, від вікна до вогнища, а тоді повернувся до свого батька. Поглянувши, переконався, що старий задоволений, знову підійшов до дітлахів, щоб продовжити розпочату оповідь.

– І знову поринув у свою глибоку думу Сокіл-Род. Довго-довго він міркував свою думу. І ось зніс він два яйця: одне було біле, а інше чорне. Впали ці два яйця у озеро Живої Води, і вродилися з них Білий Лебідь і Чорний Лебідь. Попливали Лебеді назустріч один одному і стали люто битися. Тоді з вершини Дуба-Стародуба сказав їм Сокіл: «Зупиніться!» І лебеді одразу ж перестали битися. І мовив до них Сокіл: «Я даю вам Слово і Розум. Вийдіть з води і станьте обабіч мого Дуба». Вийшли лебеді з води й одразу перетворилися

на людиноподібних велетнів. Тільки в одного велетня шкіра була біла, волосся – русаве, очі – блакитні, а в другого все було чорне – і шкіра, і волосся, і очі. І знову мовив до них Сокіл: «Зірвіть з дерева по яблуку і з'їжте їх». З'їли велетні по молодильному яблуку і відчували в собі силу неймовірну. Тоді сказав їм Сокіл: «Тепер ви невмирущі Боги». Велетні з пошаною вклонилися Соколу. І звернувся Сокіл до білошкірого: «Ти є Білобог. Володар Світла й білого Світу та всього, що створиш у ньому». Потому звернувся Сокіл до чорношкірого: «Ти є Чорнобог. Володар ночі і пітьми та всього, що створиш у ній». А тоді Сокіл звернувся до обох, промовляючи: «Ви є Добро і Зло, Краса і Погань, Світло і Тьма, Правда і Кривда. І ви будете завжди, скрізь і вічно. Бо ви є Життя. І ті, що прийдуть, не зазнають Добра без Зла і так само не зазнають Краси без Погані, бо інакше не знатимуть, що таке життя і навіщо жити в ньому».

Святовид, ступивши крок назад, припинив свою оповідь, на якусь мить замислившись. Тепер йому слід було оповідати про живе Творення двох Богів і він замислився, дивлячись у вічі добрих і щирих дитячих душ, міркуючи, яким чином вірно донести до них основні принципи гармонійного творення всього сущого. Адже саме від першого сприйняття розуміння двох шляхів, які ведуть або по колу наліво, або по колу направо, буде залежати їхній майбутній життєвий вибір.

– Одного разу зронив Сокіл два великих пера. Одне перо

було чорне, а інше біле. І полетіли вони донизу. Чорне перо оминуло Вирій і полетіло прямісінько у царство Пітьми до Чорнобога. Чорнобог побачив те перо і схопив його, щоб роздивитися, але не встиг, тому що тільки він взяв перо у пальці, як одразу Володаря Пітьми зморив сон. Невідомо, скільки Чорнобог спав, але проснувшись він став робити те, що йому звелів уві сні Сокіл-Род. Він відломив гострий, цупкий утинок від коріння Прадуба, який проріс крізь товщу Вирію аж у Царство Пітьми. І вдарив Чорнобог себе гостряком у ліве стегно. Так сильно вдарив, що з рани хлинула холодна і чорна кров. Спочатку змочив Чорнобог тією кров'ю перо, а тоді тричі на нього плюнув. І перетворилося те перо на Велетня Змія. І був той Змій триголовим, вогнедихаючим, слизькокрилим, пазурятним, вкритим холодним товстим панцером. Заревів Змій, розправляючи величезні крила, так що аж пітьма здригнулася від того ревіння. Чорнобог неймовірно зрадів такому переродженню: «Ось ти явився у цей Чорний Світ, мій кривний син. Ти моя сила і моя надія».

Святовид помітив, що дітлахи дивляться на нього широко розкритими очима, намагаючись уявити все мовлене ним. Всеслав повертів голівкою, а малолітній Добромир продовжував сидіти із розкритим ротом.

– А що з білим пером? – кліпнувши очима, по-дитячому наївним голоском запитав Позвізд, – до кого воно потрапило?

– Так, – пожвавішав Всеслав, підтримуючи брата, – а біле

перо на кого перетворилося?

– Мабуть, на білого Змія, – раптом зробив припущення Добромир-молодший.

– Біле перо з Сокола-Рода впало у Вирій, – усміхнувшись продовжив свою розповідь Святовид. – Підхопив те перо Білобог, подивився на нього, та раптом його здолав кріпкий сон. Проснувшись, Білобог почав вчиняти так, як йому уві сні повелів Сокіл-Род. А повелів він йому відломити від Дуба-Стародуба гострий утинок гілляки і вдарити ним себе у стегно. Так і вчинив Білобог, вдаривши себе у праве стегно, та так сильно, що з рани бризнула гаряча червона кров. Змочив у своїй крові Білобог перо, а потім тричі сплюнув на нього і сталося диво. Те біле перо, окроплене гарячою кров'ю, раптом перетворилося на могутнього велетня. Був той велетень міцний, наче з каменю витесаний, золоточубий, срібно-видий, з пучком вогненних стріл у десниці. Зрадівши цьому дивовижному перевтіленню, гучно мовив Білобог: «Вітаю твоє народження, сину мій! Ти є Перун, захисник Вирію і усього Білого Світу. Ти є моїм військом і моєю силою і надією. Сила твоя у вогненних стрілах, що їх народжуватиме твоя Свята десниця».

– Бачиш, не Змія білого було творено, а самого Перуна, Бога нашого, – повчально прошепотів Позвізд Добромиру, піднявши догори вказівний палець правої руки.

Добромир кивнув голівкою, але нічого не відповів, можливо, він знімався від того, що помилився у своєму припу-

щенні, тому озирнувшись зиркнув на діда, а тоді поглянув на Святовид.

– Добромире, я також думав, що з пера буде творено білого Змія, – підтримуючи брата, промовив Переслав, втягнувши шию у плечі, наче соромлячись свого зізнання.

Підбадьорений Добромир усміхнувся, поглянувши із вдячністю на брата. Позвізд же знизнувши плечима, наче граючи якусь гру, зиркнув із-під лоба на обох братів і вони всі троє розсміялися.

– Довго сидів Сокіл-Род на вершечку Дуба-Стародуба й думу думав, – продовжив, усміхаючись, оповідь Святовид, після того як малюки перестали сміятися, – а по завершенні своєї думи звернувся до Білобога, промовивши: «Ти, сину мій, пірни на дно озера і набери скільки можеш священного золотого піску і розсій в пітьмі його, аби твердь була». Пірнув Білобог на дно озера Живої Води, схопив піску в обидві жмені, випірнув з води і пішов Чорний Світ піском засівати. І там, де він сипав, – утворилася Земля з долинами і полями. Тоді Перун слово мовив до Сокола: «Великий Роде, дозволь і мені йти Землю творити». І сказав йому Сокіл: «Іди». І ось пірнув Перун на дно озера, набрав у обидві жмені священного піску, та тільки хотів випірнути, аж озеро Живої Води товстою кригою вкрилося. Що робити Перунові? Він пісок запхав собі в рот, а в руки схопив з-за пояса вогненні стріли й щосили пробив ними кригу. Випірнувши, Перун кинувся Землю творити. І де він випльовував з рота пісок, там гори

утворилися.

Святовиду згадалося, як він у дитячому віці уперше почув розповідь про Перуна, його вогненні стріли та Творення Світу. Як захоплено він тоді її сприймав із вуст старого волхва Святолика. Історія через більше як двоє десятиків літ повторювалася. Тепер Святовид, з такими самими захопленнями відчуттями, оповідав давню історію Великого Творення онукам свого батька, які зачудовано дивилися на свого дядька волхва. «Ця історія назавжди має відкластися у Серцях і Душах юних нащадків роду Поклінних», – помислив Святовид.

– І звернувся знову Сокіл-Род, Творець усього суцього до Білобога: «Сину мій, Землю створено. Вона має чудові блакитні очі, які ми назвали озерами. У тих озерах повно риби, але її ніхто не ловить, ніхто не споживає. Земля пустельна і нема кому її обробляти. Земля потребує існування розумних істот. На Землі повинні жити люди, тому ми маємо їх сотворити. Чи погоджуєшся ти, сину, на таке Творіння?». «Погоджуюся, Батьку наш», – відповів Білобог. «Якщо так, то пірни на дно Священного озера і набери якомога більше золотої глини». Так Білобог і вчинив. І сказав йому Творець: «Виліпи із цієї золотої глини вродливу Жінку. Виліпи її за подобою своєю, але так, щоб у неї все було жіночне і красиве». І став Білобог створювати із золотої глини Красуню-жінку. А Сокіл-Род слідкував за творенням і підказував, якими мають бути її частини тіла. Коли творіння було завершено,

Сокіл поглянув на прегарну постать Жінки і мовив: «Це є Краса». Злетівши з Прадуба, Творець вдихнув життя у уста Красуні. Тієї ж миті та ожила, огляділася і промовила: «Як довго я спала». «Так, ти спала вічність, – промовив до неї Сокіл, – а тепер ми даємо тобі життя. Ось Земля перед тобою. Ти маєш іти туди і зачати рід Перших людей». «А хто я? Як мене звати?» – запитала Жінка. «Ти є Слава, – відповів їй Сокіл-Род, – таке твоє ім'я, тому що ти перша Людина на Землі. Перша Жінка. Отже, ти маєш бути славною, адже ти будеш першою Господинею на Землі». «Що ж я маю робити на Землі?» – запитала у Творця Слава. «Ти мусиш народжувати дітей, – відповів Сокіл, – годувати і ростити їх»...

– Як наша мама Ладомира, так? – раптом озвався несміливим голоском Добромир.

Святовид від несподіванки запнувся на півслові, поглянувши спочатку на малюка, який щирими оченятами дивився на нього. Тоді перевів погляд на старого боярина, який, скривившись, повертів головою. Видно було, що почуті дитячі слова причинили йому душевного болю.

– Так, – кивнув головою Святовид, швидко міркуючи, як вийти із непростой ситуації розповіді про Велику Матір, коли перед тобою сидить двоє малюків, які не знали рідної материнської любові, а отримували її від чужинки Ладомири, яка замінила кровну матір.

Не ставши заглиблюватися у деталі розповіді, щоб не порівнювати Ладомиру із Великою Праматір'ю, Святовид

вирішив пропустити детальний опис Слави, знову зиркнувши на свого батька. Той продовжував сидіти на своєму місці, похитуючи головою.

– «Роде Великий, – промовила Слава, – я бажаю йти на Землю». «Іди», – відповів їй Творець. Ось так на Землі з'явилася Перша Жінка, яка стала матір'ю Перших людей на Землі.

– А як з'явилися перші чоловіки? – із дитячою наївною цікавістю запитав Переслав.

– Зараз розповім, – радо промовив волхв, переходячи на іншу тему розповіді. – Після того, як пішла Слава на Землю, звернувся Сокіл-Род до Білобога: «Сину мій, пірни на дно Священного озера і підійми звідти єдиного каменя, що там лежить». Після того як Білобог виконав прохання Творця, той знову до нього звернувся: «Ось з цього прегарного каменю витеси Чоловіка за подобою своєю». Почав Білобог виконувати свою чергову працю, витесувати великого Богатиря, а Сокіл спостерігав за його творінням і підказував, як творити ту чи іншу частину тіла. Коли Білобог закінчив свою працю, то перед ними постала могутня постать Чоловіка. Сокіл поглянув на творіння Білобога і, сказавши: «Це є Сила», вдихнув життя у вуста Велетня. І враз той ожив, озирнувся навколо й мовив: «Як я довго спав». «Так, ти спав цілу вічність, – промовив до Велетня Творець, – але тепер ти отримав життя. Ось перед тобою Земля, ти маєш спуститися на неї, щоб жити і творити рід людський». І запитав Чоловік у

Рода: «А хто ж я?». Творець відповів йому: «Ти є Гук, таке ім'я твоє. Бо дужим гуком своїм огласиш ти мертву Землю і сповістиш, що на ній починається життя людське. Ти гукатимеш свою суджену Славу, яка вже ходить по Землі й шукає житло для тебе і для себе. Вона тобі скаже, що ти маєш робити: чи на полювання йти, чи рибу ловити, чи житло впорядковувати. А ще ти маєш знайти гору, яка називатиметься гора Гук. На ній ти складатимеш подяку і шанування Творцю». «Боже мій великий, чи зможу я все те робити, що Ти мені велиш?» – засумнівався Гук. І мовив Творець: «Насилаю на тебе вміння робити все, що доведеться на Землі». У ту ж мить, скрикнувши, промовив Гук: «Роде великий, я відчуваю у собі вміння робити все, що треба на Землі. А ще я маю велике бажання стати чоловіком Слави. Тієї жінки, яка стане Матір'ю перших людей і усього роду людського. Я хочу йти на Землю». «Іди», – відповів йому Сокіл-Род. Так був явлений у Земний Світ батько Перших людей і усього роду людського.

Святовид, склавши долоні, кінчиками пальців доторкнувся до підборіддя, дивлячись на дітей і розмірковуючи, чи варто продовжувати далі. Чи готові діти ще сприймати не легку для їхнього дитячого розуміння історію Творення? Волхв запитально подивився на старого боярина, який сидів позаду дітей на тапчані під стіною. На здивування Святовиди, старий боярин слухав з не меншою цікавістю, ніж малолітні діти. Могло здатися, що Добромир цю історію чує

вперше. Але чув він її не вперше і знав з самого дитинства, просто у Добромира було своє надто трепетне відношення до Богів. Він неодноразово намагався зрозуміти, у чому провина його роду перед Природою, перед Богами. У такі хвилини він намагався відчувати, зрозуміти голос і бажання Богів. Тому Добромир кивнув головою, на знак того, що Святovid може продовжувати свою розповідь.

– Сокіл-Род звернувся до Білобога і Перуна: «Не гоже нам, Богам, залишати своїх дітей напризволяще, мусимо допомогти їм», – продовжив свою оповідь Святovid, поглядаючи на дітлахів, чи уважно вони слухають. – І зніс Творець Золотий Жолудь і Золоте Зернятко, повелівши Білобогові посадити їх на Землі своїй та полити Живою Водою. Посадив Білобог Золотий Жолудь та Золоте Зернятко, полив Живою Водою. І сталося диво-дивне, з Жолудя Золотого виріс молодий крислатий зелений дуб, вершиною якого був надзвичайної і небаченої вроди юнак, що спав міцним сном. А з Золотого Зернятка виріс великий Житній Колос, вершиною його була надзвичайної і чарівної вроди дівчина, що спала міцним сном. Злетів Творець із Прадуба й вдихнув життя, спочатку у вуста юнака, а потім передав свій дух прекрасній дівчині. У ту ж мить обоє, і юнак і дівчина почали дихати, ожили, розплющивши очі й одним голосом мовили: «Як довго ми спали!» «Ви спали вічність, – промовив Сокіл, – а відтепер я даю вам Життя Вічне». І повелів їм Сокіл-Род прийти до Вирію. Довго ішли вони пустельною Землею по-

серед напівтемряви та пронизливого холоду. Здолавши важкий шлях, юнак і дівчина прийшли до світлого Вирію, де співали пташки і було тепло. Стали вони перед Прадубом, на вершечку якого сидів Сокіл-Род. І сказав Сокіл юнакові: «Ти є Дажбог. Найщедріший Бог, бо щедро будеш засаджувати Землю лісами, гаями, травами, квітами, заселятимеш живністю, звіром і птахом, та усім чим зможеш і зумієш». Тоді Сокіл звернувся до дівчини: «Ти є Жива, тобто Богиня Життя. Ти будеш засівати Землю житом, пшеницею, та усім чим зможеш». По тому звернувся Сокіл до обох: «Ви є чоловік і жінка. Ви народжуватимете Богів і людей, аби і Вирій, і Земля не були пустельними. Будете щедрими, творячи Добро і Красу як на Землі, так і у Вирії. А тепер скуштуйте молодильних яблук і скупайтесь у Священному озері». Вкусивши молодильних яблук, Дажбог і Жива стали безсмертними, а скупавшись у Живій Воді, стали безсмертними, будучи готовими прикрашати й збагачувати весь Світ. Потому скинув із себе Сокіл-Род Золоте перо. Упало воно у озеро Живої Води й перетворилося там у великий Золотий Камінь. Повелів Творець Дажбогові витягнути камінь і покласти його біля Прадуба. Дажбог одразу ж виконав веління Сокола-Рода, дістав Золотий Камінь і поклав його у тому місці, де було вказано. Тоді звернувся Сокіл до Дажбога та Живи, мовлячи такі слова: «Ось вітвар, який буде слугувати Золотим Ложем для Богів. На ньому ви зачинатимете Богів і людей. Лише з-під нього ви братимете всіляке насіння. Засіватиме-

те його, щоб воно буйно родило на Землі». І насправду сталося диво-дивне у Вирію, Золотий Камінь, який був Вівтарем, почав без упину плодити усяке насіння для посіву. Дажбог брав те насіння й розсівав його земними просторами, щоб...

Святовид перервав свою оповідь на півслові, тому що через вікно, знадвору, до кімнати долетіли спочатку стукіт копит, а тоді пролунали голоси і розпочалася дворова метушня.

– До нас завітали якісь гості, – поважно підвівшись із тапчана, промовив старий боярин, – цікаво хто.

На декілька хвилин у кімнаті запанувала тиша в очікуванні відомостей про прибулих. Малолітній Переслав, наче щось відчувши своїм дитячим сердечком, зіскочив з табуретки і випроставшись стояв також у очікуванні.

Відчинилися двері і на порозі, усміхаючись з'явилася управителька Ладомира.

– Батьку Добромире, до нас прибув ваш син, а мій чоловік Мечислав Відчайдушний, – поклонившись, промовила вона до старого боярина.

– Прибув мій син Мечислав, – також усміхнувшись, промовив старий боярин.

– Так, батьку, я прибув до вас із посланням від Великого князя київського Володимира Святославовича, – промовив Мечислав, поставши на порозі кімнати у всій красі і величі когортного командира.

Всі присутні одразу звернули на це увагу, зрозумівши, що

Мечислав прибув у дім батька вже зовсім у іншій якості, не як раніше.

– Гостинно прошу тебе до дому, сину мій славний, – усміхаючись з радості за сина, промовив старий боярин, роблячи крок назустріч для обіймів і шанування.

4. Ладомира

Володарка цієї ночі

Ладомира дуже зраділа, коли побачила свого чоловіка Мечислава, який, верхи гарцюючи, у супроводі дружинних воїнів в'їхав на подвір'я боярського дому. Щиро зраділа, адже доля так склалася, що вони не могли жити постійно разом, під одним дахом. Ладомира господарювала у великому боярському домі у Переяславі, доглядала за їхнім сином і ще двома дітьми, які через примхи Богів залишилися сиротами. Саме вона, Ладомира, повинна була замінити для них матір.

Окрім дітей, Ладомира у боярському будинку мала багато обов'язків. До того ж вона повинна була догоджати боярині Катерині, яка через горе втрати рідних відійшла від управління боярською господею, але, як і раніше, повинна була відчувати, що саме вона господиня у боярському домі. Ладомира докладала усіх зусиль, щоб у цьому домі все було саме так, як і було раніше. Тоді коли ще усі були живі.

Мечислав же ніс службу за межами рідного міста у Києві. Будучи воїном великокняжої дружини, командував ватагою і був правою рукою у славного воєводи Сігурда. Численні і довготривалі великокняжі походи не давали змоги йому бути поряд зі своєю коханою дружиною. Правда, час від часу Мечислав навідувався додому, щоб побачити сина, вдихнути на повні груди рідного переяславського повітря, а також розді-

лити ложе зі своєю красунею дружиною. Правда, це траплялося не так часто, як того хотілося б Ладомирі. Тому у неї були нічні хвилини смутку, жалю і самоти, але так жили всі дружини великокняжих воїнів. «Тільки б живий повернувся», – постійно благала Богів Ладомира.

Ще з самого ранку, проснувшись, Ладомира мала відчуття хвилюючого і млого збудження, наче відчувала, що Мечислав сьогодні приїде. Відчувала, але не сподівалася. З її молодим жіночним єством це часто траплялося. Але сьогодні відчуття були дивними, сильними, навіть доходючи до межі болю. Тому вона повільно встала з постелі, оглянула своє по-жіночому пишне, але недолюблене тіло, омила його прохолодною водою і, одягнувшись, причепурившись, поринула у домашні, господарські справи, щоб чимшвидше забути про вранішній неспокій.

Так і сталося. Затурбувалася, заметушилася, з дітьми довго возилася. То бояриня покликала, все про Ратимира поговорити хотіла. Потім боярин старий кликав, розпорядження невідкладні собі придумував. Ладомира вислухала. Не перечила господареві будинку, хоч більшість із тих розпоряджень було вже виконано. Потім Святовид прийшов. Ладомира зраділа, що він на певний час дітей займе, а вона зможе доробити те, що ще не дороблене. Але, не дивлячись на заклопотаність, все одно, час від часу відчувала тривожне поколювання у низу живота. Відчувала, але виду не подавала, усім привітно усміхалася.

Бути привітною її навчило життя на чужині. Вона вже майже не пам'ятала того краю, у якому народилася, де пройшло її дитинство. Маму свою вона взагалі, можна сказати, не знала. Вона померла, ще тоді коли Ладомира була малим дитям. Певний час вона жила підростаючи з батьком, але він безглуздо загинув, а вона, у той самий день, стала бранкою. Дівчам її Мечислав привіз на чужину, де вона на зло усім, у тому числі й долі, зробила все, щоб стати щасливою. Не просто вижити на чужині, а жити тут гідно і славно. «Я більше ніколи не втрачу свою родину», – дала вона тоді собі затяту обіцянку.

Не дивлячись на великі життєві труднощі, Ладомира невпинно працювала над собою, влаштовуючи усіма правдами й неправдами своє життя, свою долю. І Боги оцінили її старання, вони усміхнулися їй, влаштувавши її життя. Що ще зараз хотіти Ладомирі? Вона дружина славетного воїна, командира великокняжої дружинної когорти. Живе у найбільшому будинку, який є у переяславському дитинці, більше того, вона не просто тут живе, вона управляє всією господею, прислугою, смердами, закупамі. Без її відома нічого не може відбутися у цьому боярському домі. Окрім того, вона щаслива мати, її син є онуком боярина Добромира Поклінного із усіма визнаними правами. Ладомира переконана, що після смерті старих бояр вона стана повноправною господинею цієї господи. Вона буде бояринею, такою, якою є зараз, також чужинка і колишня великокняжа рабиня, гречанка Ка-

теріна.

Але це буде потім, буде колись, а сьогодні гряде очікувана нею ніч кохання. Саме цієї ночі вона порине у палкі обійми люблячого чоловіка. Ладомира все зробила, щоб Мечислав був закоханий у неї до безтями, щоб не мріяв про іншу жінку. Вона дуже цього боялася, тому докладала всіх зусиль, щоб він марив лише нею. І так було. При першій-ліпшій нагоді він їхав до Переяслава. Їхав, щоб насолодитися своєю коханою чужинкою, яка з бранки стала дружиною...

...Нашвидкуруч завершивши усі господарські клопоти, заглянувши у дитячу кімнату, вона наказала служниці, щоб та вклала дітей спати без неї. Сама ж Ладомира із щемлячим відчуттям майбутньої ночі усамітнилася у своїх спальних покоях. Сама оглянула подружнє ложе, перестелила його, розложила духмяні трави, які їй дала знахарка Чаруна. Та Чаруна, у яку так безтямно був закоханий Святovid. Потім покликала служниць, наказала розтопити великий камін, а також принести у передспальну кімнату великі дерев'яні ночви для омивання. Веліла нагріти багато води, щоб було достатньо самій омитися і чоловіка викупати.

Служниці заметушилися, виконуючи розпорядження господині, а сама Ладомира підготувала пахучі й корисні для тіла трави, які будуть добавлені у приготовану купель. Спочатку вона взяла любисток, до нього відібрала звіробій, м'яту, чистотіл. Деяку мить помислила, чи досить цих трав, а потім, окинувши оком підготовлений трав'яний збір, усміх-

нулася, зрозумівши, що ще не вистачає духмяної ромашки.

Ладомира поспішала, вона хотіла встигнути омити своє тіло, до того як повернеться Мечислав. Вона жадала бути готовою, щоб коли він переступить поріг їхньої опочивальні, віддати йому всю свою ласку і ніжність, яка назбиралася за останні дні і нерозтраченою клекотала у її тілі, час від часу турбуючи молоду жінку.

Ладомира озирнулася навколо. «Здається, все так, як має бути», – подумала вона. Вогонь палахкотів у великому каміні, швидко зігріваючи кімнату. Неподалік від вогнища стояли великі ночви, наповнені теплою водою. Поряд на лавці лежали чисті спідні одежі, які буде одягнуто після омивання. Підійшла служниця, щоб допомогти їй роздягтися. Ладомира не перечила. Їй подобалося, як навколо неї метушаться слуги. Спочатку служниця, добра, сердечна жінка, яка була старшою за Ладомиру на весен п'ятнадцять, допомогла їй зняти з голови білий із тонкого шовку убрус, який на кінцях був вишитий кольоровим узором. Убрус був завитий навколо голови, проходячи під підборіддям, де був сколений застілкою. Під убрусом у Ладомири на голові, як і у кожної заміжньої жінки, був повойник. Виготовлений повойник був у формі волосника із дорогих шовкових ниток і міцно був затягнутий на потилиці зав'язками, щоб з-під нього не вибивалося і не виглядало волосся заміжньої жінки. Цупке темне волосся, вивільнившись із полону убруса і повойника, важко впало вниз, розсипавшись на плечі жінки по наверхнику з

дорогої тканини.

Поступово її тіло вивільнювалося із обіймів одежі. Спочатку служниця допомогла здійснити наверхшник, потім розв'язала поневу, відложивши убів, а тоді допомогла вислизнути із білої сорочки, яка була пошита з тоненького, приємного на дотик шовку.

Ладомира постала повністю гола біля ночов із теплою водою. Вона на якусь мить потягнулася догори, піднявшись на кінчиках тендітних пальчиків. Потягаючись, вона відчувла тепло, яке зігрівало її спину, вириваючись із каміна, який палав позаду неї. Насолоджуючись миттю, яка поступово наповнювалася манливим передчуттям блаженства, яке вона зараз відчує, занурившись у теплу воду. Гаряча вода не лише омие її тіло, вона віддасть їй своє тепло, розгарячивши томне жіноче тіло.

Притримуючись за край глибоких ночов, Ладомира обережно з допомогою служниці опустилася у воду, занурившись у неї з головою. Мить пробувши у воді, вона, наче малолітнє пустотливе дитя, виринула, розхлюпуючи бризки по підлозі. З її горла вирвався блаженний стогін як задоволення, так і радості, яка раптом охопила молоду жінку. Ладомира від усієї душі розсміялася, чим змусила усміхнутися служницю, яка з цікавістю спостерігала за своєю молодою господинею.

Коли луна від сміху полишила невелику кімнату і Ладомира заспокоїлася, вона сіла вільно у ночвах, розслабилася,

заплющивши очі, і дозволила служниці старанно і ретельно її омийти. Вона сиділа, дослухаючись, як пальці сторонньої чужої жінки обережно доторкаються до її тіла, розтираючи спочатку плечі і спину, потім під пахвами, а тоді служниця почала омивати її груди і живіт.

Ладомира відчувала приємність від того, що у неї є власна служниця, яка їй догоджає, стараючись не розсердити свою господиню. Зараз вона її омивала, ніжно і з трепетом доторкаючись до неї, так наче вона мила власну малолітню дитину, намагаючись зробити все так, щоб їй було радісно і приємно. Ладомира розплющила очі, поглянула, як та мие їй живіт, поглянула на свої жіночі груди і трішки скривилася. Її перса вже не були такими, як раніше. Годування Переслава позначилося на їх формі. Вони злегка опустилися і поникли, хоча ще мали гарний і добротний вигляд. Ладомира зітхнула, їй здалося, що вона старіє і на якусь мить їй знову стало лячно, що настане день, коли вона перестане так чарівно вабити свого чоловіка.

Але цей стан тривав у Ладомири лише декілька миттєвостей. Завершивши купання, вона полишила ночви, служниця насухо обітерла їй тіло і допомогла одягнути чисту білу натільну сорочку. Полишивши слуг, які виносили воду із ночов і готували, загріваючи на вогнищі нову купель, Ладомира перейшла до опочивальні. Там вона знову окинула оком кімнату, щоб переконатися, що тут все готове для того, щоб провести велике таїнство двох закоханих.

Ложе було застелене чистими покривалами, на підлозі були застелені теплі шкури впольованих звірів. Збоку у стіні палахкотіло полум'я, яке наповнювало теплом кімнату, щоб закохані не відчували холоду. На невеликому столику стояли різні ароматичні масла, які вона взяла також у знахарки Чаруни для натирання тіла, щоб воно було приємним на дотик і покращувало сприйняття чарівних відчуттів. Ладомира прислухалася, як вкотре за сьогоднішній день пришвидшено забилося її серце у передчутті майбутнього єднання і блаженно зітхнула. Саме у цю мить вона почула кроки і метушню у передпокої. Її сердечне биття знову пришвидшилося і млосні відчуття у грудях посилилися.

– Це, мабуть, Мечислав іде до мене, – прошепотіла Ладомира і обернулася до дверей, що відкривалися.

Але то був не Мечислав. Розкривши двері і переступивши поріг, до кімнати увійшла кланяючись служниця.

– Господине, ми все підготували, – промовила служниця. – Хочу лиш запитати, чи будуть ще якісь розпорядження чи побажання?

– Дуже добре, – схвально кивнула головою Ладомира. – На сьогодні ти мені більше не потрібна. Можете усі йти відпочивати.

Служниця, нічого не промовивши, низько вклонилася і полишила опочивальню. У передпокої стихла метушня. Ладомира залишилася одна, з легким відчуттям розчарування. Вона усміхнулася своїй поведінці в очікуванні того, що мало

нині статися.

Раптом Ладомира згадала, що хотіла зробити ще одну річ. Одним швидким порухом вона скинула із себе сорочку, положила її на ложе і, взявши у руки невелику скляночку із натільним ароматним маслом, почала себе ним натирати. Приємний духмяний запах швидко почав розлітатися кімнатою. Жінка із задоволенням вдихала той аромат, із ніжністю натираючи кожну часточку свого звабливого і красивого тіла, відчуваючи, як воно сповнюється жагою пристрасного бажання.

Закінчивши натирати своє тіло, Ладомира сіла на ложе, звівши ноги, поставила їх на шкіру, якою була застелена підлога, і прислухалася. Вона намагалася вловити хоч найменший звук, незначний шерех, який би означав, що Мечислав вже звільнився і прямує до неї, до її обіймів. Адже у її естві вже поступово починав загорятися пекельний вогонь. Але марно, ніяких ознак того, що Мечислав вже прямує до неї, вона не почула. Навпаки, у цей пізній вечірній час життя у боярському будинку поступово, засинаючи, стихало. Ладомира піджала губки, скривившись, і у її оченятах промайнула тривога: «Мечислав вже мав давно прийти. Чи, бува, чого недоброго не трапилося?» Це питання запульсувало у її голівці, трішки притишуючи той пристрасний «вогонь», який її переповнював.

Ладомира підвелася із ложа, одягнула сорочку, якусь мить постояла, а потім знову сіла на ложе. Вона, як імовірна господиня дому, могла пройтися будинком і прислухатися, що

де відбувається. Могла вона пройти і до кімнати боярина, де зараз зібралися на раду ратні мужі переяславські. Але для цього потрібно знову одягатися, прибирати волосся під убрус, а вона цього не хотіла, тому що тоді всі її приготування будуть надаремно. А пройтися боярським будинком у тонкій шовковій сорочці, одягненій на голе тіло та ще й з розпущеним волоссям, вона не просто не могла собі дозволити, вона такого навіть помислити собі не могла.

Залишалося чекати. Вона краєм вуха чула, що щось трапилося на тракті, неподалік Переяслава. Чи хтось помер, чи когось убили, Ладомира не знала. Вона тієї новини не взяла до уваги, тому що її думки заповнила інша звістка. А саме те, що воєвода Сігурд повелів, щоб саме Мечислав став командиром найкращої когорти у всьому дружинному війську. Її серце пристрасно колотилося від радості, а душа була переповнена гордістю за свого любого чоловіка. Перебуваючи у такому емоційному стані, хіба могла Ладомира зважати на те, що там десь щось сталося на тракті. Хіба мало чого навколо стається кожного дня, що їй до того, коли вона переповнена радісними відчуттями і трепетними передчуттями, які наповнені манливим очікуванням прийдешніх перипетій.

– Що вони можуть так довго обговорювати, – прошепотіла стурбована очікуванням жінка.

Її помисли понеслися до кімнати боярина Добромира, де зараз радили раду найкращі мужі Переяслава. Ладомира намагалася зрозуміти, відчувти, що там відбувається, про що ве-

дуть мову мужі славні. І серед тих мужів її Мечислав. Жінка спробувала усміхнутися, але усмішка вийшла дивною, більше схожою на гримасу.

Ладомира встала з приготовленого ложа, пройшлася кімнатою, підійшла до вікна і зазирнула у непроглядну темінь ночі. Місяць сховався за хмарами, які нависли над містом. Ладомира знову прислухалася, але до її слуху долетів поодинокий гавкіт собак, які несли свою нічну сторожову службу.

Молода красива жінка стояла і не знала, що їй слід вчинити. Думку одягтися і сходити до боярської кімнати, щоб запитати, чи, бува, чого не сталося, Ладомира відкинула одразу. Так постоявши кілька миттєвостей біля вікна, обіпершись плечем об стіну, вона помислила, а потім розвернулася, підійшла до ложа і, не знімаючи сорочки, лягла.

Деякий час лежала Ладомира на своєму ложі із заплющеними очима, випроставши руки вздовж свого тіла. Вона лежала, вслухаючись у темінь ночі, щоб вловити будь-який найменший шерех, який міг долетіти з передпокою. Раптом її тіло напружилось і нервово сіпнулося. Ладомира усім своїм єством відчула чийось присутність у кімнаті. Вона розплющила очі і зойкнула. Від порогу до неї наближалася бліда жінка у всьому білому.

Спочатку Ладомирі здалося, що то покійна Доброслава, донька старого боярина. Вона вже кілька разів приходила до неї уві сні, щоб запитати про залишеного нею маленького сина. Але добре розгледівши жінку, яка була більше схожа

на примару, Ладомира зрозуміла, що вона її бачить уперше. Ця обставина ще більше схвилювала і стурбувала жінку.

– Ти хто? – трохи здавленим голосом, не притаманним їй, запитала Ладомира незнайомку, але наче не чула запитання.

– Ти померла з першим стуком твого серця, – почала говорити примарна жінка замогильним голосом, – коли ти побачила перший промінь світла і світ почув твій перший крик – ти тоді уже була мертвою. Коли ти зустріла свою любов, тобі на мить зажевріло у тобі життя, але це тривало недовго. Коли у тебе народився ваш син, ти цим вбила його. Але з останнім ударом твого серця у тебе з'явиться можливість знову знайти життя. Бо коли Яв зростає, тоді Нав зменшується, і навпаки. Прав же ж – врівноважує їх, перетворюючи на гармонію. Тому кажуть Боги людям: «Осягнув Прав у своєму Серці – перевершив Яв і Нав». І ще одне хочу сказати: «Той, хто перевершить одночасно Світло Ірійське і Темряву Пекла, – досягне Невідомих Чертогів Родових». Невіглас у своєму житті бачить лише життя, а на смерті бачить лише смерть. Мудрий же ж у житті навчається помирати, а у смерті навчається жити. Вчитися у житті вмирати – означає готувати себе до переходу. Вчитися у смерті жити – означає позбавлятися прив'язаності до всього минушого. Той, хто намагається вибрати Яв або Нав – залишається невилічним. А той, що шукає Прав за межами Яві і Наві, є божевільним. Той, хто осягне основи єдності Тиесвіття, – збагне велике розуміння Шляху, поєднавши в своєму Серці початок Шляху з

його закінченням. Про таку людину скажуть: «Перевершивши життя і смерть, він повернувся до своїх Витоків». Така людина більше не втілюватиметься у одному з світів. Той, хто відає, тому цього буде достатньо.

Ладомира слухала, не все розуміючи з того, що мовить незнайомка, кожне слово якої наче молотом стукало у її свідомість, намагаючись проникнути у самі глибини її ества. Водночас серце Ладомири почало боротися із почутим, наповнюючись непереборним жахом. На очах забриніли сльози. Ладомира схлипнула і спробувала відсторонитися чимдалі від непроханої гості. Вона спробувала забитися у дальній куток ложа, як раптом відчула, що хтось доторкнувся до її тіла. Ладомира стрепенулася усім тілом, зойкнула і розплющила очі. Біля її ложа стояв Мечислав. Ніякої жінки у кімнаті не було. Ладомира полегшено зітхнула.

– Ти плачеш? Тебе хтось налякав під час твоєї подорожі у інші світи? – тихо і поблажливо усміхаючись, запитав воїн.

Ладомира, нічого не відповівши, схопилася із ложа і кинулася до Мечислава. Жінка обійняла його за шию і пригорнулася усім тілом. Майже так само, як це було тоді, коли він її побачив уперше. Ладомира так само тремтіла усім тілом, як і тоді. Правда, тобі то було юне дівча, а зараз до воїна пригорталася пишна, дородна жінка.

Мечислав спробував її заспокоїти. Погладив ніжно по голівці, а потім спробував легенько відсторонити від себе, щоб заглянути їй у вічі і побачити там її страхи. Ладомира

цупко трималася за шию чоловіка, не дозволяючи відсторонити себе від нього, заперечливо хитаючи головою. Поведінка і страхи дружини стурбували Мечислава. Він не хотів отримати якусь неприємну звістку у ту мить, коли життя, здавалося йому, йде шляхом удачі і покровительства Богів.

– Хочу, щоб ти заспокоїлася і розповіла мені про все, що тебе стурбувало чи налякало, – твердо і трохи суворіше, ніж завжди, промовив Мечислав.

– Я бачила жінку, – прошепотіла Ладомира, так само не послаблюючи свої обійми.

Мечислав полегшено зітхнув, розуміючи, що це лиш жіночі причуди чогось боятися і за все переживати. Він все-таки легенько, але твердо послабив обійми дружини, а тоді підхопив її на руки і, поклавши на ложе, присів біля неї.

– Мабуть, та жінка була дуже страшною, якщо змогла тебе так сильно налякати, – усміхаючись, промовив Мечислав, щоб остаточно розвіяти страхи дружини.

– Ні, – заперечливо похитала головою Ладомира.

– Ні?

– Спочатку я думала, що то прийшла до мене покійна сестра твоя, Добромира, – лежачи на ложі, тривожно почала розповідати Ладомира, – вона раніше приходила. Переймається своїм сином. Хвилюється, чи добре я до нього ставлюся. Переконається, що я до нього добре ставлюся і йде собі назад у інші світи, до своїх пращурів.

– Добромира? Вона до тебе приходила? Коли? Чому ти не

розповідала? – здивувався почутому Мечислав.

– Це було давно. Я не хотіла тебе цим турбувати, – знизнувши плечима, промовила Ладомира. – Остаточно переконавшись, що я не ображаю її сина, вона перестала мене турбувати.

– Заспокоїлася. Це добре, – кивнув головою Мечислав.

– Побачивши сьогодні жіночу постать, – зітхнувши, промовила дружина, – я спочатку подумала, що то знову прийшла вона. Але придивившись, я побачила, що то не Добромира.

– Якщо не Добромира, тоді хто? Може, Родена? – зробив здогад Мечислав.

– Ні, – похитала головою Ладомира, – я думаю, що то була Мара.

– Мара? – почувши ім'я могутньої Богині, Мечислав стрепенувся і підвівся на ноги. – Що вона хотіла? Щось тобі казала?

– Так, вона казала, – ствердно кивнула головою Ладомира.

Її груди знову почали важко підійматися і на очі знову накотилися сльози. Ладомира схлипнула і сьорбнула носом.

– Що?

– Вона казала, що варто у житті навчатися помирати, а у смерті навчатися жити. Хто зуміє це досягнути, той перевершить Життя і Смерть, зумівши повернутися до своїх витоків, – прорекла Ладомира схлипнувши.

У кімнаті на якусь мить повисла тиша. Кожен міркував.

Мечислав осмислював почуте, Ладомира намагалася втямити сказане нею.

– Мара доторкалася до тебе? – раптом запитав Мечислав, зовсім не про те, про що вони мислили.

– Я не згаю. Не пам'ятаю, – знизала плечима Ладомира і відкинула голову назад на ліжку, зосередившись, намагаючись згадати, відтворити у своїй пам'яті ту страшну картину, – вона, здається, хотіла, але не встигла до мене підійти, тому що ти увійшов до кімнати. Хоча до мене хтось доторкнувся. Я думала, то ти, а раптом то Мара встигла мене позначити?

– Думаю, що, не дивлячись на всі перестороги, саме я доторкнувся до твого плеча, – похитав головою Мечислав, – ти була налякана і схлипувала, от я і вирішив тебе обережно розбудити, повернути у нашу реальність.

Мечислав стояв біля ложа, а його тінь, яка відбивалася від камінного вогнища, простягнулася у напівтемряві кімнати, яку окрім каміна освітлювали дві маленьких лампадки. Тінь статурного воїна перетворювалася у могутнього велетня, який нависав на дальній стіні, байдуже спостерігаючи за всім, що відбувалося у напівтемній кімнаті.

– Так, я відчула дотик до плеча, – згадуючи, промовила Ладомира і мимоволі зробила порух лівою рукою, щоб доторкнутися до того місця на правому плечі, де донині вона відчувала дотик.

– От бачиш, Богиня тебе не позначила, – сідаючи назад на

ложе і погладжуючи руку дружини, спробував заспокоїливо усміхнутися Мечислав, – тому, що просто-напросто їй цього не треба.

– Мечиславе, вона приходила по мене, – скривившись і з відчаєм промовила Ладомира.

Жінка спробувала підвестися на ложі, але Мечислав зупинив її порухом руки, ніжно доторкнувшись до її щоки.

– Лежи, заспокойся і не говори таких слів, це небезпечно, – приклавши палець до її губ, прошепотів Мечислав, – окрім того, якби Богиня хотіла тебе забрати, то ні я чи будь-хто інший не зміг би стати їй на заваді. А раз ти тут, зі мною, значить, вона щось інше хотіла сказати. Можливо, попередити, від чогось застерегти.

– Ой, лячно мені, Мечиславе. Вона вже забрала Добромиру і Родену, – знову схлипнула жінка, а у її очах світився переляк, – тепер вона прийшла за мною, щоб всі онуки твого батька залишилися сиротами. Це прокляття, про яке я чула неодноразово.

Після цих слів Ладомири у кімнаті запанувала важка мовчанка. Мечислав піднявся і мовчки відійшов у дальній куток кімнати, за палаючим каміном. Кімнатний морок поглинув його.

Ладомира злякалася, що вона щось недобре сказала, можливо, образивши свого коханого чоловіка. Вона миттю зіскочила із ложа і, дрібочучи ніжками, підбігла і притулилася до спини Мечислава, обхопивши його обома руками. Так вони

простояли кілька миттєвостей.

– Із самого дитинства я чую про якесь прокляття над родом Поклінних. Що жінки із цього роду або які долучилися до родини, родять сина і йдуть геть у інші світи, – стоячи обличчям до стіни, почав говорити Мечислав, – я довго міркував над почутим і мені до цього дня здавалося, що я знайшов вихід. Я був певен, що доля поступилася мені, вказавши вірний шлях.

Мечислав повернувся обличчям до дружини і взяв її обома руками за плечі, уважно подивився у вічі, наче там намагався розгледіти страшну відзнаку Мари. Але на нього дивилися чисті, омиті сльозами, жіночі очі. Ніякої відзнаки у них не було. Він пригорнув до себе дружину і міцно її затиснув у своїх обіймах.

– Чуєш мене, Ладомиро, – прошепотів він їй на вухо.

– Так, чую, – відізвалася вона на його закличний шепіт.

– Я зараз тобі скажу те, що ніколи не казав.

– Скажи.

– Прокляття, якщо воно насправді існує, а не є вигадкою злих язиків, то воно діє лише на жінок нашої рідної землі, у яких тече кров наших перших людей. Це прокляття зовсім не діє на жінок, які прийшли у наші землі з інших країв, – Мечислав хоч і говорив не голосно, але слова його звучали твердо і переконливо. – Думаю, Добромир про це знає зараз і знав раніше. Недарма він одружився на гречанці. Хіба мало у наших землях було красунь, які готові були віддати йому

своє кохання, але він обрав чужинку. Батько хотів зламати гнів Богів за минулі гріхи предків.

– Ти також, як і твій батько, одружився на чужинці лише тому, щоб зламати те, що було давно передбачено? – запитала Ладомира, зробивши крок назад, відсторонюючись від чоловіка.

На оченятах Ладомири знову забриніли сльози. У її очах попередній страх змінився першими проблисками відчаю. Жінка захитала головою. Вона не хотіла йняти віри тому, що вона помислила: «Невже він одружився б із будь-якою чужинкою, яка б опинилася поряд з ним?» Серце жінки забилося від хвилювання. Недавні страхи відійшли десь у самі глибини ества жінки, а можливо, зовсім вивітрилися, розчинившись у напівтемній кімнаті. Тепер почуття жінки заповнили зовсім інші страхи. Вірніше це було розчарування. Адже у одну мить весь той світ, який вона вибудовувала з такими зусиллями, раптом захитався під її ногами, загрожуючи розсипатися, розлетітися на дрібні друзки і зникнути у мороці небуття. Це Ладомиру налякало більше, ніж можлива власна смерть.

– Це не так, – похитав головою Мечислав, розуміючи відчай дружини, – я не знаю, як насправді одружувався батько. Можу лише робити якісь припущення. Але мені не треба робити припущень щодо мого одруження. Я знаю, як це було. Більше того, мені відомі причини, за яких я одружився на моїй маленькій бранці.

Мечислав ступив крок до Ладомири, усміхаючись і маючи намір обійняти її і пригорнути до себе, щоб заспокоїти. Але жінка знову ступила крок назад, не давши можливості здійснити чоловікові задумане. Ладомира обіперлася обома руками у груди Мечислава, з наміром зупинити його наступ.

– Я бранка. Я чужинка, я... – розпачливо почала говорити Ладомира, але Мечислав прикрив її долонею рота.

– Твої слова не є добрими, Ладомиро. Наше життя належить Богам і вони вирішують наші долі. Кого забрати у світ прашчурів, кого залишати жити у нашому світі. Також творячи ту чи іншу справу, ми виконуємо волю Богів. І також ми даємо життя або позбавляємо когось його, лише за згоди Богів, – Мечислав говорив, з усіх сил намагаючись достукатися до свідомості своєї жінки.

Він взяв її обома руками за плечі і струсонув, щоб привести до тями. Голова Ладомири хитнулася назад і її тіло раптом обм'якло у сильних руках воїна. Жінка опустила голову і вперлася лобом у груди чоловіка. «Моя ніч. Зовсім не такою я собі її мислила. Мріяла про міцні чоловічі обійми, але зовсім не такі, як зараз», – помислила Ладомира. І раптом краплини жалю впали на серце жінки. Все те, що так сильно турбувало і хвилювало жінку ще кілька хвилин тому, видалося таким неважливим і якимось відчуженим і далеким.

Ладомира продовжувала стояти, притулившись лобом до грудей чоловіка, вже не слухаючи слів Мечислава, який все говорив і говорив. Він її переконував, що вона була йому по-

дарована Богами. А вона стояла і мовчала. Її охопив розпач за змарнованим вечором. Ладомира зітхнула і глибоко вдихнула повітря. Їй у ніздрі, разом із повітрям, залетів запах чоловічого поту, який ішов від тіла її чоловіка.

Вдихнувши ще раз, жінка стрепенулася, підняла голівку і подивилася у вічі чоловіка. Що вона там хотіла побачити, вона, мабуть, і сама не знала. Тепер Ладомира притулила свій пальчик до губ Мечислава, заставивши його замовчати.

– Вже, мабуть, вода для купелі заholола, а ми тут стоїмо. Ти ж не можеш лягти спати поряд зі своєю дружиною некупаний, – Ладомира знизала плечима і винувато усміхнулася.

Мечислав, ошелешений несподіваною переміною у настрої дружини, якусь мить мовчки постояв, кліпаючи повіками, а тоді схаменувся і також усміхнувся у відповідь.

– Я так скучила за тобою, – звабливо прошепотіла жінка, – коли я тебе побачила у вікні, то зразу навіть не повірила, що то ти. Думала, маришся ти мені вже. А коли усвідомила, що то ти на правду, то моє сердечко так забилося, що думала, воно розірве мені груди з радості.

Ладомира щебетала і щебетала, а воїн, полегшено зітхнувши, підхопив її на руки. Якусь мить постояв, насолоджуючись відчуттям близькості жіночого тіла, переповненого збуджуючим жаром, а тоді ступив крок і поніс її через опочивальню до передпокоїв, де вже, мабуть, згас камін і захолола вода для купелі.

Ладомира ж міцно обхопила чоловіка за шию, пригорну-

лася так сильно, наче намагалася розтворитися у ньому, з'єднавшись з ним у одне ціле. Думки її путалися. В одну мить вона відчула себе безмежно щасливою і їй щиро хотілося, щоб ось так було завжди. Але чи так буде – вона не знала. Ця ніч щось змінила у ній. Ладомира ще не знала що, але її зараз це не хвилювало. Що буде завтра, через день, два? Житиме вона чи ні? Яка різниця. Головне, що вони зараз разом. А все інше у руках Богів.

«Саме зараз починається моя ніч. Та ніч, яку я чекала і якою марила. Але ця ніч не буде такою, як я її уявляла. Вона буде іншою. Кращою і неповторною», – помислила Ладомира, навіть не зауваживши, як по її щоці скотилася гаряча сльозинка і впала на груди Мечислава.

5. Святovid

Дорогою у напрямку смерті

Святovid, як і було вчора домовлено на раді у Добромира Поклінного, прибув до боярської оселі з першими променями сонця, відчуваючи сонну втому, яка почала у таку непідходящу мить турбувати, здавалося, загартованого волхва. Прибув, щоб із самого рання вирушити до Вишгорода, супроводжуючи свого батька до великокняжчої резиденції. Крім того, як сказав Мечислав, Великий князь київський Володимир Святославович жадав особистої зустрічі із переяславським боярином Добромиром Поклінним.

Всі вони мали вирушити у не близьку дорогу у супроводі і під охороною воїнів Мечислава. Дорога до Вишгорода попри Київ була не близькою, тому було вирішено виїхати так, щоб ще за дня, під вечір дістатися великокняжчої резиденції. Але як гадалося вчинити, так зробити не вдалося. Спочатку Мечислав ніяк не міг вибратися зі своїх покоїв. Ходив туди-сюди, міркуючи якусь справу. Бормотів щось собі під ніс і не зважав, що сонце вже підіймається від горизонту, освітлюючи дитинець, а вони навіть не збираються полишати межі міста.

Вигляд був у Мечислава втомлений. Видно було, що воїн майже не спав, а може, й взагалі цієї ночі не грів постіль сном. Всі присутні, у тому числі і дружинні воїни, злегка по-

сміхалися, розуміючи втому когортного командира на свій лад. Але правду знали лише Мечислав зі своєю коханою дружиною. Ну і, звісно, Боги. Всі інші могли лиш гадати, як провів ніч їхній командир. Хоча, можливо, у декого із воїнів і була якась доля правди у тих здогадах, які вони самі собі малювали, але істинних причин такого стану Мечислава ніхто не знав.

«Здається, Мечислав не хоче нікуди їхати і все робить, щоб затягнути час», – промайнула тоді думка у Святовіда, який зовсім іншими очима дивився на свого брата і розумів, що не все так просто у житті когортного командира.

Але ще на якусь мить Мечислав зайшов у свої покої і, вийшовши з них одягнений у повне військове спорядження, зітхнувши і наче нехотя, скомандував шикуватися до виїзду. Шикуватися довго не прийшлося, адже всі і відтак були готові рушити у путь. Але раптом зойкнув Добромир. Старий боярин згадав, що перед виїздом не всі дав розпорядження для Ладомири, тому велів на хвилюку затриматися, пославши службу за дружиною Мечислава.

Всі присутні, особливо дружинні воїни, з цікавістю чекали появу красуні, дружини командира. Всі хотіли побачити втому на обличчі жінки, щоб переконатися, що їхні здогади є істинними.

Але переконатися у тому нікому не судилося. Час ішов, а Ладомира не з'являлася. Тоді Добромир, розуміючи, що затримує ватагу з виїздом, покликав до себе ще одного службу

і велів йому слово у слово передати його розпорядження Ладомирі. Служка вислухав і, кивнувши головою, зник за двома боярського обійстя. Після цього кавалькада риссю рушила у бік брами, через яку полишили переяславський дитинець.

Ранок видався прохолодним. Легенький мокрий сніжок почав вночі притрушувати землю, вкриваючи її світлим покривалом. Але білий покров тримався недовго. Під натиском ранньої весни, з першими промінчиками сонця сніг відразу ж почав розтавати, змішуючись із піском, перетворюючись на болото. Те болото вилітало із-під копит кавалькади дружинних воїнів.

Їхали не спішно, зрідка припускаючи алюром, а так коней тримали в узді, зважаючи на небезпеку, яка після вчорашніх подій могла чатувати на подорожніх. Мечиславу, який очолював кінний загін, не хотілося наражатися на небезпеку. Він жадав без пригод добратися до Вишгорода. Саме там, у великокняжій резиденції мала відбутися очікувана Велика рада мужів землі нашої рідної.

Сама рада мало цікавила когортного командира. Такі зібрання часто влаштовував Великий князь. Мечислава більше цікавив гучний бенкет, який завжди після Великої ради влаштовувався для бояр і дружинних командирів. Якесь сіре і гнітюче відчуття оселилося у душі Мечислава після проведеної останньої ночі з коханою дружиною і він сподівався, що ввечері хмільний мед у компанії воїнів зможе розвіяти

його неочікувану журу.

Поряд із Мечиславам їхав, чомусь із стурбованим виглядом, посадник переяславський Дзвенимир Шуйця. Дзвенимир був одягнений як воїн. Голову посадника покривав шолом з невеликим нерухомим нанісником спереду. Поверх цупкої полотняної сорочки була одягнена дорога металева кольчуга із іменними відзнаками роду Шуйця. Кольчуга була підперезана спеціальним поясом із металевих пластин. Пояс був виготовлений саме під цю кольчугу, відповідно був припасований і підігнаний під статуру Дзвенимира. До пояса була прикріплена улюблена зброя родини Шуйці. Це була з довгою замашною рукояткою однобічна гостра сокира. На кінці до рукоятки був приторочений невеликий шкіряний пасок, щоб сокиру можна було утримувати на кисті руки. Так вже сталося, що Дзвенимир, так само, як і його батько Воїмир Шуйця, не любив мати справу із мечем. Йому була до вподоби давня зброя предків – сокира.

Дзвенимир був сином відомого когортного командира Воїмира Шуйці і приходився двоюрідним братом для Добромира Поклінного. Саме після того, як старий боярин відмовився після смерті доньки нести посадницьку службу, Великий князь зробив своїм посадником у Переяславі Дзвенимира. Чи радів тоді Дзвенимир, що доля, завдяки Дажбогу, повернулася до нього обличчям, чи ні? Важко сказати йому самому навіть тепер. Можливо більше ні, ніж так. Адже він переймав владу у княжому місті від свого двоюрідного бра-

та, який сидів на чолі міста вже багато років. Громада була ним задоволена і Дзвенимира брав сумнів: «Чи зможе він у справах господарських перевершити Добромира?» Не зміг. Хоч і старався.

Дзвенимир розумів, що його вчинки постійно будуть порівнювати зі справами попереднього посадника. І, як не прикро, в силу певних обставин, ці порівняння не завжди були на користь нинішнього посадника переяславського. Більше того, останні події здивували і не на жарт стурбували Дзвенимира.

Можливо, причиною певних невдач Дзвенимира було те, що він іколи не забував, хто він і з якого роду вийшов. Тілом і душею Шуйця, як і його предки, був воїном, тому йому більше хотілося ватагу дружинників водити на січу люту, ніж займатися господарськими справами великого міста, поселенцями, смердами, чинити суд. Він мав звиятжну долю і такого ж життя бажав для свого єдиного сина Люта Дзвенимирича, часто у думках порівнюючи його із Мечиславом. Добромирів байстріук подобався посаднику переяславському, тим як він живе, воює, службу великокняжу справляє. Неодноразово Дзвенимир ловив себе на думці, що він хотів, щоб його син був такий завзятий і сміливий, як Мечислав, щоб міг у повній мірі продовжити справу, розпочату Шуйцями у Переяславі.

Лют Дзвенимирич мав всі можливості стати справним воїном, але посадник не бачив у синові відповідної кріпості ду-

ху, яка була притаманна усім Шуйцям і яка є у Добромирового байстрюка. І це турбувало Дзвенимира, адже якщо Лют не зможе проявити себе як завзятий ратник, на нього ніколи не зверне свою увагу Великий князь.

Саме з цієї причини завжди Дзвенимир брав із собою сина на всі великокняжі ради, щоб його бачили, знали в обличчя. Але цього разу Лют категорично відмовився від поїздки, добрим чином не пояснивши батькові причин свого вчинку. Дзвенимиру це не сподобалося, адже він вважав, що відсутність сина може впасти комусь у око, але вдіяти нічого не зміг. Лют залишився у Переяславі.

Те, що Дзвенимир їхав на великокняжу раду, у тому не було нічого дивного. Він посадник і його беззаперечний служивий обов'язок бути присутнім на таких забавах Великого князя. Дивиною було те, що на раду їхав старий боярин Добромир Поклінний. Вперше за останні п'ять літ Великий князь покликав колишнього переяславського посадника на свою раду. Чому саме тепер Володимир згадав про колишнього, можливого свого тестя, нікому не було відомо. Прищуривши повіки, з-під лоба Дзвенимир поглянув на старого боярина, якого одночасно і шанував, і остерігався.

Добромир наче відчув на собі чийсь важкий погляд, повернувся і зустрівся віч-на-віч із Дзвенимиром. Старий боярин, не підозрюючи про важкі думи Шуйці, приязно йому усміхнувся і кивнув головою. Дзвенимир вчасно схаменувся і також відповів люб'язною посмішкою колишньому посад-

нику переяславському.

На відміну від свого двоюрідного брата, теперішнього посадника переяславського, Добромир не одягся, як воїн. На ньому був простий, можна навіть сказати скромний одяг боярина. Це також всіх здивувало, тому що було відомо, як вишукано, на візантійський манер, полюбляє одягатися Добромир. А тут скромний сірий довгий плащ поверх короткої, вище колін туніки, яка була підперезана шкіряним поясом. З-під туніки виднілися темні шкіряні штани, зручні для верхової їзди. На голові у боярина була тепла шапка із узорчатої тканини, внизу облямована хутром.

Добромир дослухався до ходи свого коня, в такт погоджуючись рухам тварини. Час від часу боярин все щільніше і щільніше намагався закутатися у свій плащ. Напевно холод почав діяти тіло старого боярина. Поряд, як і годиться, із Добромиром знаходився його син, волхв Святовид, який сонно погойдувався у своєму сідлі.

Одягнений Святовид був у традиційний одяг подорожувачого волхва. Білий довгополий плащ з широкими довгими рукавами та відлогою, яка переходила у капюшон. Плащ було вдягнено на сірого кольору сорочку, яка мала спереду, навколо застібки, орнаментну вишивку. Та вишивка не була простою, а мала у собі певні знаки, які були наповнені таємничим сенсом, який був зрозумілий лише посвяченим.

– Ти не боїшся впасти із коня? – стиха усміхаючись, завів бесіду із сином Добромир.

Волхв нічого не відповів батькові, лиш поглядом, повним уваги і міркування, поглянув на старого боярина. Їхні погляди перетнулися. Святовид добре розумів, що батька хвилює зовсім не те, що він запитує.

– Не саме падіння є страшним, – відводячи свій погляд, промовив волхв, – а те, як ти будеш підійматися.

Між батьком і сином на якусь мить знову запанувала мовчанка. Видно було, що боярин добре усвідомив слова і думки Святовида.

– Я не шукаю шляхів для підняття, – зітхнувши і подивившись у далечінь, промовив боярин, – вони мені не потрібні.

– Не знаю, – похитнувши головою, промовив волхв. – Колись ти сам, за своєї волі і втручання Богів, зійшов із того, надто прудкого коня, а тепер все йде до того, що сам Великий князь підводить до тебе нового коня, запрошуючи його осідлати. І це тебе хвилює. Тому що ти, батьку, не знаєш, чи той кінь тобі потрібен, адже ти вже звик до того життя, яким донині жив. Чи не так?

Старий боярин, вкотре переконавшись у мудрості свого сина, лиш злегка кивнув головою. Добромира насправду хвилювала майбутня зустріч із Великим князем. Він знав лише одне, що ця зустріч буде важкою і болючою. Його серце знову обіллється тугою за донькою, яка могла стати Великою княгинею, а натомість пішла до інших світів, у долини прашурів.

– Можливо він захоче забрати до себе, у великокняжї палати, Позвізда, – раптом зробив припущення Добромир.

– Думаєте, що Володимир на честь світлої пам'яті Добромири захоче зробити вашого онука своїм наступником і спадкоємцем? – запитав Святовид, сам розмірковуючи над сказаним.

– А чому б і ні? – знизнувши плечима, запитав боярин. – Все ж таки Позвізд його нащадок і не від якоїсь чужинської хвойди, а кров від крові доньки цієї землі. А це немало важить.

Святовид нічого не відповів батькові. Він намагався спробувати побачити майбутнє свого племінника і зрозуміти, чи дійсно у Позвізда може бути великокняже майбутнє. Намагався, але безуспішно. Перед його очима пробігали різні картини, можливо для когось важливі, а можливо ні, але серед цих образів не було малого великокняжого нащадка.

– Думаю, що Великий князь покликав вас, батьку, не заради Позвізда, – промовив Святовид, – він мабуть потребує вашої допомоги чи поради у якійсь нагальній, а можливо делікатній справі.

– Ти у цьому впевнений? – Добромир не хотів йняти віри те, у що його потаємні сподівання в одну мить починають перетворюватися на примарну ілюзію.

– Я не можу стверджувати напевне, – примруживши повіки промовив волхв, – але я не бачу Позвізда поруч із Великим князем.

– Не бачиш? – ці слова Святовида стурбували старого боярина і він уважно подивився на сина. – А що ти бачиш? Чи

вірніше, кого ти бачиш поряд із Володимиром?

Святовид відповів не відразу. Деякий час вони їхали мовчки, кожен думаючи про своє.

– Я бачу дорогу. Довгу дорогу, на краю якої стоїть жінка. Красива жінка. Не наша. Мабуть, чужинка. Вона бліда стоїть на високому березі річки. Річка широка і глибока. Вона розділяє чужинку і Великого князя, який стоїть на іншому, протилежному березі. Він поривається до іншого берега, хоче здолати водяну перепону, але не може, тому що ріка наповнена не водою, а кров'ю людською, – Святовид раптово завершив свою оповідь, так само, як він її і розпочав.

Добромир вражено вислухав почуте. Його думки перемішалися. Старий боярин відчув сердечний щем і жаль за старими часами, які пішли у минуле. А нові часи починали лякати своєю непередбачуваністю.

– Насуваються часи, коли живі будуть заздрити м... – Святовид запнувся на останньому слові, усвідомлюючи страшну суть цих пророчих слів, підвівши погляд і подивившись на батька, який вражено слухав сина.

– Ти говориш, сину, надто важкі і страшні слова, – після невеликої паузи усвідомлення промовив старий боярин, – але якщо вони пророчі, то ти маєш сказати, що нам зробити, щоб цьому завадити?

Святовид мовчав. У його голові вертілася відповідь, підказана Богами, але він не наважувався її сказати батькові. А той спостерігав за сином, чекаючи відповіді. І коли Доб-

ромир думав, що він вже не дочекається відповіді від сина, можливо, тому, що тієї відповіді просто немає, старий боярин почув страшні слова, які прошепотів Святовид: «Вбити Великого князя».

Шокований почутим, Добромир аж відсахнувся від сина. Він не йняв віри почутому, не розуміючи, які страшні видіння відкрилися Святовиду. Старого боярина розривали суперечливі відчуття. З одного боку, він ніяким чином не ставив під сумнів зв'язок сина з Богами, але з давніх часів вважалося, що волхв, який жадає смерті Володаря рідних земель, є відступником. Волхви направляли Великих князів, спрямовуючи їхній хід у руслі, яке було угодне Богам, але ніколи волхв не міг відправити на смерть володаря, тому що у такому разі він одразу втрачав зв'язок з Богами.

Добромир поглянув на сина, але той спокійно їхав поруч, погойдуючись у сідлі, ніби нічого не сталося і ним не були мовлені страшні і відступні слова. Старий боярин оглянувся навкруг, чи, бува, ніхто сторонній не чув слів Святовида.

– Я розумію, батьку, вашу тривогу, тому що я її сам відчуваю, – промовив Святовид піджавши губи і кивнувши головою, – але ці слова прийшли до мене, думаю що не випадково.

Добромир не знайшов, що ректи у відповідь сину, тому знову між співрозмовниками повисла мовчанка.

– Я обов'язково про це поговорю із Святозаром, – через деякий час знову промовив Святовид, – Верховний волхв

зможе мені розтовмачити, до чого цими словами хочуть нас підштовхнути Боги?

– Мені навіть важко осмислити і повірити, що Боги можуть нас спонукати до таких незрозумілих дій, – стиха, щоб ніхто його не почув, промовив Добромир, – адже причин вчиняти такі страшні і непоправні дії немає.

– Може, і немає, – кивнув головою Святовид, а тоді повернувся до батька і промовив: – а може, ми не все знаємо, ми ж не Боги.

Добромир нічого не відповів, він лише розвів руки, адже йому не хотілося починати міркування про причини, з яких Боги виказували дивні бажання. Стосунки з Богами у старого боярина склалися не зовсім втішно. Добромир ішов на всілякі поступки Богам, намагався їх задобрити. А вони, як вважав старий, безжально забрали у нього все найкоштовніше – його близьких.

Також Добромир добре розумів, чому його син, волхв Святовид, не одружується. Боярин до болю у серці відчував і сприймав жертвність сина. Той не міг і не хотів ризикувати життям своєї коханої Чаруни, яка гордовито не розуміла і не сприймала поведінки Святовіда. Двоє не простих людей неймовірно палко кохали один одного, але не могли бути разом. Від усвідомлення цієї доленосної безповоротності у Добромира серце стискалося від жалю, що його любий син, його надія і радість, не може собі, через те таємниче прокляття, дозволити бути щасливим.

– До Чаруни будеш завертати? – раптом, несподівано навіть для самого себе, запитав старий боярин те, про що не мав наміру запитувати сина.

Святовид нічого не відповів батькові, але й не здивувався його словам, наче чекав, що той запитає саме це. Він лиш заперечно хитнув головою і пришвидшив хід свого коня, даючи зрозуміти батькові, що подальша розмова на цю тему не є доброю підставою для продовження бесіди.

Далі знову їхали мовчки. Кілька разів пришвидшувалися, переходячи на стрімкий галоп. Святовид, коли стрімка хода коней стихла, примружив повіки, вдаючи, що його долає сон, а сам намагався вгамувати душевний біль, який викликали слова батька. Нагадування про Чаруну здавило болем його серце, розбудивши важкі душевні муки, які були на який час притихли, залишаючи у спокої молодого волхва.

Так для Святовида нестерпною була розлука з коханою, але ще більш нестерпною була думка, що їхні стосунки можуть наразити дівчину на те страшне і невідоме родинне прокляття Поклінних. А Святовид цього не міг допустити.

Чаруна нічого не знала про прокляття, тому їй здавалася дивною поведінка Святовида. Вона ніяк не могла зрозуміти, що за перепона стоїть між ними, заважаючи їм бути разом, бути щасливими. Знахарка знала, що Святовид її кохає. В той же час вона відчувала його душевні муки і не розуміла їх. Тому одного разу Святовид почув слова, які хоч і болем розкраяли його серце, але дали можливість йому уникнути

небажаних пояснень: «Ти не переступиш поріг моєї оселі до тих пір, поки сам не зрозумієш, чого ти хочеш. Тобі варто вирішити, чи ти хочеш бути щасливим? Чи навпаки ти хочеш далі мучити себе і мене своїми незрозумілими страхами? Якщо ти обереш друге, то тобі з тим жити, а я спробую тебе забути і житиму, як житиму».

Ці слова були останніми, які він чув від Чаруни. Неодноразово він поривався заїхати до неї, щоб побачити хоч на одну мить, але великим зусиллям волі зупиняв себе. Адже, поставши на її порозі, треба було дівчині щось сказати, а він поки не мав, що їй відповісти. Святовид не міг зробити того вибору, до якого вона його підштовхувала. Тому змушений був і надалі оминати поріг оселі коханої.

– Дрімаєш, брате, – від несподіванки здригнувся Святовид, почувши поряд голос Мечислава.

– Ні, не дрімаю, – похитав головою Святовид, поглянувши на Мечислава, – лиш міркую про життя своє.

– От і я тим самим займаюся цілий ранок і всю дорогу, – розуміюче кивнув головою когортний командир.

– А що тобі міркувати? У тебе все добре. Маєш кохану дружину, красуню. Ростиш сина. Успішно несеш дружинну службу, от вже став когортним командиром, – промовляючи, Святовид приязно усміхався, щоб, бува, брат не помислив, що він йому заздрить.

– Воно то так, але і не так, – зітхнувши, промовив Мечислав, а потім на якусь мить, наче завагавшись, озирнувся

навколо, — я весь час слідкував за тим, як ти спілкувався із нашим батьком, чатуючи, щоб Добромир від'їхав подалі від тебе.

— ?

Святовид спочатку запитуючи подивився на брата, а тоді роззирнувся, вишукуючи поглядом старого боярина. Добромир хоч знаходився неподалік, але був зайнятий жвавою розмовою із Дзвенимиром Шуйця і не зважав, чим зайняті його сини.

— На минулій неділі здолала хвороба дружинного воїна моєї ватаги. І настільки сильно, що ми змушені були бідолаху відвести до знахарки, — почав спокійно свою оповідь Мечислав.

— Ти бачив Чаруну? — запитав, скривившись, Святовид, поглянувши на брата болючим поглядом.

— Так, бачив, — кивнув головою Мечислав, — а ще я бачу, як тобі боляче, брате, боротися зі своїми почуттями.

— Ти хочеш говорити зі мною про мої почуття до Чаруни? — стиснувши губи, різко запитав Святовид.

— Загалом ні, але в якійсь мірі і про це, адже я бачив змарнілу дівчину, яка також страждає від вашої розлуки.

— Ми про це говорити, Мечиславе, не будемо, — стиснувши зуби, процідив молодий волхв.

— Можливо, ти мене не почув чи не зрозумів. Я хочу поговорити з тобою про справу, яка не дає можливості спокійно жити і тобі, і мені, і нам усім, — притишивши голос,

ледь чутно промовив Мечислав.

– Ти хочеш поговорити про те, про що у родині не прийнято говорити, – уважно поглянувши у вічі брата, промовив Святовид. – Ти думаєш, ми можемо про це говорити?

– Я не знаю, чи ми можемо говорити, але я хочу знати. звідки взялося те страшне прокляття, через яке, одна за одною, помирають жінки нашої родини? Я хочу знати: цьому буде колись кінець? Чи ми знову маємо готуватися до погребальної Кради? – Мечислав, розпалюючись, проголошував все нові і нові запитання, ставлячи ними волхва у глухий кут.

– Або замовкни, або заспокойся і говори тихіше, – різко перебив брата Святовид, – я, так само, як і ти, не хочу, щоб нашу розмову чув батько.

Мечислав, кивнувши головою, оглянувся у бік старого боярина. Той продовжував вести бесіду із теперішнім переяславським посадником, щось жваво йому оповідаючи.

– Що тебе так стурбувало? Що не дає тобі спокою? – підїхавши впритул до Мечислава, запитав Святовид.

– Те саме, що й тебе, – промовив когортний командир, уважно дивлячись у очі брата.

– Те, що й мене? – здивовано запитав молодий волхв.

– Так, – вкотре кивнув головою Мечислав, – я бачив очі Чаруни. Вона страждає і не розуміє причин вашої розлуки. Вона не розуміє, а я розумію. Це все те родинне прокляття...

– А тобі яка до цього справа? – заплющивши очі і піджавши губи, перебив Святовид брата.

– А така, що цієї ночі до моєї Ладомири приходила Мара, – випалив Мечислав.

– Богиня? До твоєї дружини? – спантеличений почутим, волхв натягнув повіддя коня, майже зупинивши його.

– Не дивися так на мене, – відмахнувся рукою Мечислав від здивованого Святовид.

– Але ж Мара просто так, без причини, не приходить, – видавив із себе волхв, усвідомлюючи те, що йому повів Мечислав.

– І я про теж тобі речу, дорогий брате, – зітхнувши, промовив Мечислав, – боюся, що скоро знову лихо навідається до нашої родини.

Святовид мовчки підігнав коня і, порівнявшись з братом, стурбовано подивився на нього. Подивився, але нічого не сказав. Слів не було. Дивний клубок підійшов до горла. Страх заповнив його серце. Йому згадалася та єдина ніч, яку він провів із Чаруною. І хоч між ними ніяких стосунків не було, він хвилювався, чи ті палкі поцілунки не наклали відбиток прокляття на ні у чому не повинну дівчину.

– Але я не хочу, щоб моя дружина лягла на Крада, а мій син залишився сиротою, – змарнілим і недоспаним поглядом дивився з надією на свого брата волхв Мечислав, – скажи, що мені вчинити, щоб відвести біду від родини?

Святовид хотів розрадити брата, але не знаходив потрібних слів, тому, що з острахом думав про Чаруну. Вони продовжували їхати і важка мовчанка затягувалася. Мечислав

приречено прийняв мовчання свого брата і різко, аліором рвонув із місця конем, помчавши вперед. Святовид також пришпорив свого коня і поскакав за братом. Вони вирвалися перед кавалькадою і якийсь час неслися вперед.

– Мечиславе, зупинися! Почекай! – почав гукати Святовид, розуміючи, що він не зможе тягатися із вправним ватагою у верховій їзді.

Ще промчавши деякий час і відстань, Мечислав стишив ходу коня і почекав, коли до нього підїхав Святовид із докором у погляді.

– Навіщо ти бентежиш нас усіх? – захекавшись від швидкого аліору, запитав він у когортного командира. – Що батько про нас подумає?

– Подумає, що ми безголові бешкетники, – не дуже весело усміхнувшись, промовив Мечислав.

Деякий час вони їхали поруч. Їхали мовчки, попереду кавалькади, яка поступово їх почала наздоганяти.

– Мені важко зараз тобі сказати, чому саме до твоєї дружини приходила Мара, але я думаю, що вона хотіла її про щось попередити, – порушив мовчанку Святовид, зібравшись із думками.

– Але про що?

– Я не знаю і це мене бентежить найбільше, – зітхнувши, промовив Святовид, – адже Богиня, коли приходить, щоб когось забрати, то їй ніхто не може завадити. А твоя дружина, хоч, можливо, стривожена і налякана, але жива і здорова. Ну

і крім того вона чужинка, а ти сам казав, що прокляття на чужинок не діє. Значить, Мара хоче забрати когось іншого.

– Когось іншого? Але кого?

– Поки не знаю, – знизав Святовид плечима, – але напевне, що не чужинку.

– Не чужинку, кажеш? До цього часу я був упевнений, що доля підказала мені вірне рішення цієї проблеми, але після останньої ночі у мене закрався сумнів, що я насправду зміг обійти долю, – опутивши голову, промовив, зітхаючи, Мечислав, – можливо, Боги захочуть мене покарати за те, що я спробував щось змінити у своєму житті?

– Боги справедливі, вони не жорстокі, – впевнено промовив Святовид, – я не раз задавав собі запитання про те, що могли такого вчинити наші предки, що рід наш аж донині несе це прокляття. Я не одноразово звертався до Богів із цим, але вони мовчать.

– Можливо варто із Верховним волхвом порадитися? Може йому Боги дадуть відповідь? Адже Боги дослухаються до нього, – Мечислав, міркуючи, намагався знайти хоч якийсь прийнятне рішення.

– Із Святозаром можна порадитися, – кивнув головою Святовид, – правда я не знаю чи це сподобається нашому батькові, адже він боїться, що Боги будуть на нашу родину гніватися ще більше.

– Якщо ти не порозмовляєш зі Святозаром, то я сам з ним матиму розмову, – кивнув невдоволено головою Мечислав, –

тому що я не хочу жити у страху, очікуючи і гадаючи, хто наступний із жінок нашої родини піде на Крада.

– Я сподіваюся, що більше ніхто, – зітхнувши, промовив замислено Святовид, – але я хвилююся, щоб...

– До нас направляється батько, – перебивши брата, не давши завершити йому розпочату думку, промовив Мечислав.

Святовид, почувши про наближення старого боярина, одразу ж замовк, проковтнувши останні слова, і, повернувши коня, озирнувся на Добромира. Йому знову згадалася Чаруна. Святовид примружив повіки і перевів погляд із батька на брата. Він хотів щось сказати, перевівши розмову на інший лад. Він хотів привітно усміхнутися батькові, щоб той не запідозрив, про що між братами була розмова. Він ще щось хотів, але не встиг. Лиш почув свист, але не зрозумів, не усвідомив, що то летить стріла, яка була випущена із найближчого гайка.

Молодий волхв відчув болючий поштовх у спину. Біль миттю розбігся по всьому тілу, а темна пелена впала на повіки, почавши затягувати собою білий світ. Страху не було до тих пір, поки не прийшло розуміння, що сталося.

– Печеніги! – заволав хтось поряд із воїнів.

Почувся шалений тупіт кінських копит. І чийсь руки, які підтримували, не даючи впасти. Сили триматися у сідлі не було.

– Батьку, притримай Святовида і попильнуй за ним, поки ми не відіб'ємо ворога! – десь здалеку долинув до свідо-

мості пораненого окрик Мечислава. І знову руки. Тепер уже не одні, а декілька. Знімали з коня, несли, опускали на сиру Землю-матінку.

Це було останнє, що Святовид відчув, – холодну землю. Його свідомість окутав чорний морок, і йому здалося, що він провалився у глибоке підземелля. Біль наче відступив. Здавалося, що це прохолода рідної землі відіграла біль геть, рятуючи поранене тіло. Так, тілу стало легше, а душа? Душа боліла гнітючим болем, ніж тіло.

«Невже це все? – промайнула розпачлива думка. – І я більше ніколи її не побачу?»

Але морок несподівано, хоч і не швидко, почав розсипатися. З'явилося світло. Воно було дивним, не природно яскравим і від того було важко на нього дивитися. Але дуже хотілося знати, звідки те світло лине. Почав приглядатися, і Святовид побачив у світінні обриси блідої жінки. Вона, повільно ступаючи, йшла до нього і її риси були все чіткішими. Святовид не став розглядати жінку. Він заплющив очі і смиренно зітхнув. Волхв не міг не знати, хто ця жінка.

– Мара, – прошепотів він, – ти прийшла за мною. У родині вже не залишилося жінок, доньок землі рідної, тому ти прийшла по мене, свого вірного слугу.

Після цих думок страх змінився на безповоротну приреченість. Але раптом він почув голос. Святовид знав, що голос дарує надію, тому що Мара не розмовляє із тими, чию долю вирішено.

– Я – Та, Хто володарює у Смерті. Я – божевільна, і Я – мудра; Я – стара, і Я – діва; Я – Жива, і Я – Мара; Я живу, хоча Я – мертва. Моє дихання – Вітер, моє волосся – Пекельне Полум'я, Мої очі – Віща Ніч. У Моєму Серці немає Крові, бо Кров Моя наповнює Чашу, яка у руці Моїй. Не жива, але і не підвладна тліні, Я – Та, що була до того, як постав цей світ, і та, Хто буде після. Я – Віщий Птах, що Співає в Ночі, і Пісня Моя – це Слово Моє, звернене до тих, чиї вуха не оглухли від шуму слів світу цього, сказаних людьми всує. Сліз не знають Мої очі. Крові вимагають губи Мої. Мої ноги – коріння Древа, Мій одяг – нічна імла. Я – Життя, і Я – Смерть. І Я ж – Вічне Відродження, Кола Велесова кругообіг. Той, хто почує у Серці своєму Лебедину пісню Мою, той ніколи не помре, але матиме Життя Вічне. Той, хто зуміє розгледіти за життя образ Мій наяву, – не злякається Мене, коли прийде йому час ступити крок услід за предками на Велесові Луки. Той, хто зуміє за життя відтяти голову свою, на честь Мою і славу, – втратить лише минуще, отримавши Вічне, яке набагато більше світу цього.

Останні слова розтворилися у мороці. Світло зникло і темінь знову окутала своїм чорним саваном все навколо. Знову із глибин душі почав виринати страх. Вже не було приреченості, коли раптом щось тепле і вологе впало на його щок. Святовид відкрив очі і побачив батька. З його повік котилися, одна за одною, декілька сльозин і закапали на обличчя Святовида, наче живильна вода, яка повертає до життя.

– Сину, не покидай нас, – схлипуючи, повторював одне і те ж старий переяславський боярин.

Поряд із Добромиром стояв, важко дихаючи, Мечислав. Із його розсіченою щоки цівкою стікала кров, але когортний командир на те не зважав.

– Ця стрілу я мав отримати в груди, а Святовид повернувся і закрив мене спиною, – промовив хриплим голосом воїн, не віддихавшись від кривавої січі, а тоді стиха, щоб ніхто не чув, додав: – тепер я знаю, чого приходила Мара і про що вона хотіла попередити.

Навколо ще лунав дзвін мечів і стогін пораниених, а також тих печенігів, яких когортні воїни добивали, щоб нікого із наглих зайд, крім їхнього ватажка, якого взяли у полон, не лишати живим.

Ворог не розраховував власних сил, не сподіваючись на таку різку відсіч дружинних воїнів. Крім того Боги останню мить все змінили, врятувавши від підступної стріли дружинного командира, закривши його тілом свого слуги, молодим волхвом. Всі розуміли, що якийсь зрадник попередив ворогів про те, що цією дорогою будуть їхати поважні мужі переяславські. Вороги міркували одним пострілом вбити ватагу, а тоді розібратися із дружинниками, які мали залишитися без командира. Але так не сталося, тому що Боги продовжували оберігати свою землю від ворожих підступів.

Святовид, якого Боги використали у своєму промислі, лежав на руках у батька і то вертався до пам'яті, то знову від-

ходив у інші світи.

— Командире, — підійшов молодий воїн Данеслав і звернувся до Мечислава, — всі вороги, окрім їхнього ватажка, мертві.

Добромир, почувши останні слова, обережно поклав пораненого сина на землю, підвівся і озирнувся навкруг. Побачив посадника переяславського, який стояв тут неподалік і тримався правою рукою за неглибоку рану на лівому плечі.

— Мечиславе, Дзвенимире, на цьому наша подорож закінчується. Ми повертаємося до Переяслава, — на якусь мить старий боярин запнувся і важко задихав, торкнувшись руками грудей.

Всі присутні промовчали. Ніхто нічого не мовив у відповідь на слова Добромира. Ті, що залишилися живими, більшість мали різні поранення, але всі були раді і дякували долі, що залишилися живими, на відміну від шістьох дружинних воїнів, які переступили межу і відійшли у світ прабатьків.

— Дзвенимире, тебе прошу, візьми ворожого ватажка і вирви з нього ім'я зрадника, — промовляючи останні слова, Добромир зціпив зуби і стиснув пальці в кулаки, — а тоді ми разом вирішимо, що з ними робити.

Не звично було бачити таким Добромира. Завжди з виду він був наче з кричі. Ніколи сльозини не побачиш на його повіках. А зараз все змінилося, сльози котилися по щоках боярина. Такого випробування Богів серце Добромира не могло витерпіти.

– Не сумнівайся, Добромире, він мені все розкаже. Ще до вечора цей зайда пожалкує, що залишився живий, а не ліг у цій січі. Його смерть не буде смертю воїна і він вкаже на зрадника, – промовив посадник, кривлячись від болю, а у думках дякуючи Богам, що вберегли від поїздки цим злощасним трактом сина Люта.

Добромир кивнув головою і повернувся до ватажка дружинних воїнів, який, примруживши повіки і важко дихаючи після завзятої січі, стояв поряд біля пораненого брата.

– Мечиславе, когортний ти мій командире, прошу тебе допомогти, разом зі своїми воїнами доправити твого пораненого брата Святовида додому. Там найкращі знахарі нададуть йому допомогу, – звернувся, як і годиться, Добромир до свого старшого сина, хоч було зрозуміло, що той не відкаже батьковому проханню і сам все зробить, щоб порятувати брата.

Мечислав не встиг відповісти батькові, тому що, лежачи на сирій землі, Святовид прийшов до тями і застогнав.

– Боги, навіщо ви так зі мною? – не соромлячись і вже не приховуючи своїх душевних переживань, схлипнувши, сутужно похитавши головою, дивлячись не у небо, а у землю, запитав Добромир. – Що я скажу його матері?

Саме у цю мить Святовид розплющив очі і, важко вдихнувши, щось спробував промовити. Але набряклі губи не слухалися. У кутиках рота запеклася кров. Добромир і Мечислав нагнулися, щоб почути, що поранений намагається їм

сказати, але марно.

– Сину, не напружуйся, не втрачай життєві сили, – благально простогнав Добромир, – зараз ми тебе відвеземо додому, там ти швидко піднімешся на ноги.

Святовид важко видихнув і спробував заперечливо похитати головою, але йому забракло сил і він лише зачервонілими зіницями очей спробував дати зрозуміти, що його душа бажає чогось іншого.

– Сину, ти не хочеш додому? – запитав батько, зрозумівши, що син йому намагається заперечити. – А куди ти хочеш?

– Я, здається, здогадуюся, куди його душа намагається у цю мить полинати, – промовив Мечислав, хитнувши головою.

– Куди? – обернувшись до свого старшого сина, запитав боярин.

– У Ольжичі. До Чаруни.

Після цих слів очі Святовиди загорілися болючою радістю. Він ледь помітно кивнув головою, вдячно дивлячись на брата.

– Якщо мені судилося жити, то мене може підняти на ноги лише Чаруна, – з останніх сил, ледь чутно прошепотів поранений волхв, – якщо мені судилося піти у світ наших пращурів, то хочу хоча б один раз глянути на неї і попросити вибачення.

Промовивши останні слова, Святовид заплющив очі і зно-

ву поринув у світ мороку. А Добромир мить постояв, поміркував, а тоді, розвівши безпорадно руки, кивнув головою.

Так і вчинили. Дружинна кавалькада розділилася на дві частини. Одна, на чолі із посадником Дзвенимиром і важкопораненими воїнами, попрямувала назад у бік Переяслава. Позаду них плентався, вже трохи понівечений, прив'язаний до коня, ватажок печенігів.

Інша половина дружинних воїнів, на чолі із Мечиславом і Добромиром, попрямувала у напрямку до княжого поселення Ольжичі, виконуючи волю важкопораненого волхва Святовіда. Попрямувала туди, де жила знахарка Чаруна. З ними ж поїхав і молодий, мало кому відомий воїн Данеслав, який знову вийшов із бою без найменшої подряпини.

6. Святозар

За межею Великодньої жертви

Весна того року видалася по-незвичному ранньою. Теплі промінчики сонця швидко зігнали сніг із охолодженої землі, яка ось-ось мала зазеленіти буйними травами. Простий люд радів, що зима швидко відступила навіть не спробувавши, як зазвичай, поборотися з весною. Старожили говорили, що давно такої ранньої весни не було. Дехто бідкався: «...не на добро це, адже зима свого не попустить, прийшовши заморозками посеред весни. Ось тоді і будемо не радіти, а плакати, коли молодий врожай вщент вимерзне».

Так могло статися, як говорили старі люди, адже ранне тепло протрималося не довго. Вже під Великдень небо насупилося, затягнувшись густими хмарами і почавши мжичити холодним дощем упереміж із мокрим снігом. Волхви в один голос почали говорити: «Боги сердяться на свій народ». Правда, народ не знав і не усвідомлював своєї провини, він міг лише про неї здогадуватися.

Але не дивлячись на такий незвичний природний розвиток, народ Київської держави продовжував жити зі своєю надією. Тією надією, яка покладалася, як за звичай останні роки, на Верховного волхва землі Київської Святозара Світлого. А саме на його вміння розмовляти з Богами, та на його щорічну, особливу, Великодню жертву.

– Святозар переконає Богів у нашій вірності, адже ми не знаємо і не хочемо знати інших Богів, крім наших споконвічних, у яких вірували і поклонялися наші предки.

– Так, наш зв'язок із рідними богами є непереривним, адже ми шануємо ті заповіді, які Боги дали ще нашим давнім предкам, першим людям цієї землі.

Ось так люди гомоніли поміж собою, переконуючи і себе і інших, що все буде добре в наших споконвічних землях.

– Благослови, Боже, благослови, Мати, зиму проводити, а весну закликати. Ой Ладо-мати, зиму проводити. Ой Ладо-мати, весну закликати... – люди співали, весну закликали, готуючись до важливої Великодньої жертви...

...І ось святковий день настав. Великодню жертву принесено. Навколо святилища ще у повітрі відлунювалася прочитана молитва. Та молитва, якою люд звертається із проханнями до своїх Богів. Тепер залишилося лиш чекати, чи приймуть Боги принесену жертву, чи ні. Чекав цього рішення і Верховний волхв землі рідної Святозар Світлий. Він продовжував стояти посеред центрального капища, уважно вдивляючись у священне коло святилища, навколо якого мали стояти Боги.

Це було саме те капище, яке збудував Великий князь київський Володимир Святославович за своїм великокняжим теремним двором. Святозар стояв у центрі священного кола, обличчям до витесаної із дерева подоби великого Бога, голова якого була срібна, а вус золотий. Він стояв, підняв-

ши догори руки, з повернутими вперед долонями, з яких, неквапно, крапля за краплею, стікала, поступово засихаючи, кров. Наче засвідчуючи свою вірність Богам, Верховний волхв стояв і чекав, чи приймуть Боги його власну жертвеність.

– Гой Ярило, Сонце красне, прийди до нас у силі своїй молодечій, прийди у силі буйній! Розбуди Землю Ненечку, аби зродила вона нам жита та хліба багато, аби обдарувала здоров'ям і силою. Прийми, Батьку Яриле, подяку цю та будь нам заступником небесним од Великодня та й до Купали. Слава Сонцю! Слава Ярилу! – рік молитву Верховний волхв, сподіваючись, що Боги його чують.

Боги чули, але у відповідь мовчали. Боги вагалися. Мабуть, у них виник якийсь суттєвий сумнів щодо сьогоденішнього жертвовного обряду, вчиненого на святилищі. Але незважаючи ні на що, Верховний волхв Святозар Світлий продовжував стояти у молитовному пориві і з надією чекати.

– Боги наші, які йдуть від Сварога, почуйте нас! Прийшли ми за своєю волею на це святилище, щоб принести Великодню жертву і прославити своїх Богів, за заповідями наших предків, тому що ми ходимо тими ж стежками, що і вони ходили. Так було, так є, і так буде, доки Земля родитиме, доки Сонце світитиме...

Верховний волхв благав Богів зглянутися. Його полишали сили, але надія в очах не згасала. В цю мить він навіть не відчував, як весняний прохолодний вітерець, подих якого

линув від річки аж сюди на пагорб, намагався проникнути через широкі рукави під білу ритуальну сорочку, маючи на меті лиш одне, остудити як гаряче тіло волхва, так і його надію. Довгопола сорочка вишита спереду вздовж усієї застібки, з широкою відлогою, почала надуватися на високій і вузькій в плечах постаті волхва, наче вітрило легкої чайки, яка мчить водами Борисфену.

Верховний волхв замовк і над святилищем повисла гнітюча тиша, незважаючи на те, що навколо капища зібралася неймовірно велика кількість люду, як мирського так і військового. Всі вони очікували, яку відповідь дадуть Боги на сьогоднішню жертву. «Що скаже Ярило? Чи засіє Він ниву багатим врожаєм?» – з острахом міркували присутні, роззираючись навколо, розуміючи, що сьогоднішня жертва особлива і важка, як для людей так і для Богів. Багато хто із присутніх мирян здивовано роззиралися, поглядом виглядаючи Великого князя. Але марно. Володимира Святославовича сьогодні ніхто не бачив на святилищі.

«Недобре, що Великий князь відсутній на Великодній жертві», – так міркували майже всі, хто прийшов до того місця, де жили Боги. Міркували, але висловити цю думку вголос поки що не наважувався ніхто. Так само як ніхто не наважувався запитати: «А чому відсутній Великий князь київський Володимир Святославович? Яка нагальна причина змусила його оминати стороною одну з найважливіших жертв року? Адже саме від цієї Великодньої жертви залежав майбутній

врожай і спокій у всій державі!»

І коли більшість присутніх навколо святилища за теремним двором, із болючим сердечним щемом, вже були переконані, що Боги сьогодні будуть неблаганні, як раптом, через пелену густих хмар прорвався радісний і живий сонячний промінчик. Цей провісник тепла і світла впав посеред капища, на срібну голову подоби великого Бога, а звідти відбився на обличчі Святозара. Верховний волхв полегшено зітхнув і важко, втрачаючи останні сили, опустився на коліна, поклавши долоні на жертовний Алатир-камінь, наче намагаючись віддати Богам останні криваві краплини зі своїх долонь.

Боги прийняли його жертву. А хіба могло бути по-іншому? Це ж була його власна жертва. Кривава жертва Верховного волхва землі Київської, Святозара Світлого.

Так вже повелося в цих землях, що Святозар завжди приносив в жертву Богам, поряд з іншими дарами, кров. В більшості випадків це була кров тварин, але Перуну він завжди приносив людську кров. Особливо в ті дні, коли Великий князь готувався до походу на чужинців, або святкував перемогу над ними. Тоді людська кров річкою розтікалась по капищу. Це була кров полонених воїнів. Але раз у рік, на початку весни, тоді коли Великодній день перемагає ніч, Святозар приносив у жертву свою власну кров. Він вважав, що саме навесні, коли все починає розцвітати і пробуджуватися до життя, Богам треба приносити якусь особливу Великодню

жертву, а саме для Ярила. Щоб увесь рік був вдалим, родючим, і біди оминали київську землю. Тому Святозар приносив у жертву частину себе, жертвуючи свою власну кров заради процвітання та добробуту рідного краю. І Боги із вдячністю приймали це жертвоприношення, завдяки чому Великий князь київський ставав все могутнішим, а Верховний волхв, здавалося, все більше починав розуміти Богів, і відгадувати їхні потаємні бажання. Хоча сьогодні Боги довго вагалися, їх збентежила, а можливо, навіть і образила, відсутність на ритуалі Великого князя київського Володимира Святославовича. Але врешті-решт, власна кров Святозара, яка була пролита на Алатир-камінь перед Богами, переконала їх і вони прийняли цю самовіддану жертву свого вірного слуги, Верховного волхва.

Святозар втомлено усміхнувся, він був щасливий від сподіяного ним, але відчувши, що в голові паморочиться і сили залишають його, зрозумів, що настав час полишати священне коло. «Зараз слід залишити Богів у спокої, нехай вони насолоджуються моєю жертвою», – помислив Верховний волхв, поглянувши ще раз спочатку на свої руки, потім на жертвний вівтар, а тоді на витесану могутню подобу Бога. Можливо, Святозар хотів ще раз переконатися, що його жертва не була марною.

– Моя жертва не може бути неприйнятною, я вчинив так, як того ждали Боги, – ледь чутно, але впевнено прошепотів Святозар і зробив першу спробу піднятися, щоб піти, поли-

шити священне коло святилища, але його зусилля були марними, йому бракувало життєвих сил. Саме тих життєвих сил, які були віддані сьогодні Богам.

Святозар зібрав до купи всі зусилля і зробив ще одну спробу піднятися. Знову марно. Життєва сила Верховного волхва розтікалася по жертвному камені і більше йому не належала. В голові паморочилося, безсилля швидко розбігалося по всьому тілу, займаючи місце втраченої крові. Верховний волхв важким порухом руки прибрав із чола темне довге волосся, що спадало йому на очі, і важко зітхнув. Надто великою була сьогодні його жертва. Ще ніколи Святозар не віддавав Богам настільки багато своєї крові, але на це була не його воля. Це була воля Богів.

«Князю, Великий князю, як ти міг знехтувати нашими Богами», – з важкістю в серці, вже не шепотів, а думав Святозар. У нього не було сил ворухити губами і він безнадійно розумів, що йому немає звідки чекати на допомогу. Ніхто не посміє переступити межі священного кола і прийти йому на допомогу. Він, Верховний волхв, міг сподіватися лише на Богів, яким більше половини свого життя вірно і віддано слугував. Він вірив і покладався на них, але сили чомусь не надходили.

«Боги не відпускають мене, Вони хочуть, щоб я залишився тут. Вони хочуть, щоб я розділив з ними свою ж власну жертву. Але я ж не можу цього зробити – я смертний, я не Бог, – з надією помислив Верховний волхв, але тут його

вже згасаючу свідомість прорізала інша, страшна думка. — А можливо, Боги жадають, щоб я приніс себе в жертву цілковито, до останньої краплини? Богам замало лише частини моєї крові. За зухвальство Великого князя вони вимагають у жертву моє життя».

Ця думка спочатку вжахнула Святозара, але за якусь мить він вже був готовий змиритися зі своєю долею, аж раптом перед його очима постали очі Ягни, його коханої Ягни, і до його слуху почали долимати її закличні слова. Вона кликала його, вона прохала його піднятися і йти до неї, тому що лише вона своїми таємними знаннями могла допомогти йому. Але допомогти вона йому могла лише за межами священного кола.

Всі, хто був присутній на ритуалі Великоднього жертвоприношення, знаходилися за межами священного кола. Вони бачили, що Верховний волхв не може самотійно піднятися і розуміли, що йому потрібна стороння допомога. Але з прадавніх часів було так заведено, що ніхто не має права увійти в священне коло до тих пір, поки його не залишив той, хто жертвно розмовляв з Богами. Ніхто, крім Великого князя, який не просто мав право зайти в священне коло, він мав знаходитися там під час принесення Великодньої жертви, як захисник землі київської. Але вперше за всі часи свого князювання Володимир Святославович, Великий князь київський, якого смерди називали Ясне Сонечко, був відсутній на сьогоднішньому жертвовному обряді.

Ягна Ясна, місцева знахарка, спостерігала, як Святозар робив невдалі спроби піднятися. Вона бачила і відчувала його безсилля, її серце розривалося, у неї було нездоланне бажання схопитися з місця і побігти до нього, але Ягна не могла цього вчинити. Якщо вона ступить хоч крок за межі священного кола, то сьогоднішня жертва буде марною, а Святозар їй цього не пробачить ніколи. Вона різко повернулася до великокнязівських дружинників, на чолі яких стояв мужній та славетний Великий воєвода, який окрім того, ще був посадником новгородським, Добриня Ніскиніч.

– Ну і де ваш Великий князь? – з недобрим відблиском в очах прошипіла Ягна, так що аж моторошно на серці стало тим, хто почув ці слова.

Воєвода, загартований у великій кількості кровопролитних військових баталій, спочатку кивнув головою і, приклавши праву долоню до грудей, вшанував дружину Верховного волхва, а тоді, уважно дивлячись їй у вічі, витримав важкий погляд знахарки.

– Наш Великий князь Володимир Святославович зараз у Вишгороді приймає послів візантійських, – промовив Добриня, дивлячись на Ягну з докором із-під своїх густих брів, на які нависав військовий шолом із нерухомим нанісником.

Ягна похитала головою, не дослухаючись до мовлених слів, впритул підійшла до Добрині, виставивши ліву руку уперед. Здавалося, ця тендітна жінка, зовсім не будучи поляницею, хоче здолати ратного воїна. Її повійник із тонкої

і легкої тканини, увінчаний убрусом, почав послаблюватися на потилиці, тому темне як воронове крило волосся жінки з'явилося на чолі.

Дружинні воїни, смерди, закупи та челядники, одні з цікавістю, інші з тривогою дивилися на протистояння, яке раптово виникло біля святилища між знахаркою та грізним вожаком дружинної раті.

– Ти бачив, скільки сил він втратив, проводячи обряд жертвоприношення, на славу і добробут усіх. У тому числі і на славу того, хто навіть не захотів прибути віддати належне шанування споконвічним Богам, – слова Ягни, як вістря меча, кололи не лише свідомість Добрині, а й усіх навколо присутніх, – хто допоможе Святозару вийти зі священного кола? А якщо там раптом його здолає Мара, що тоді робитимете ви всі і ваш Великий князь? Що він без нього зможе вчинити?

Ягна спочатку повела рукою в бік Святозара, а потім із пересердя тупнула ногою, наче намагаючись налякати мужнього воїна.

– Можливо, я як людина, яка тут заміщає Великого князя, міг би вивести Верховного волхва зі священного кола, – не зовсім впевнено, знову поклавши свою кремезну руку собі на груди, проговорив суворий Добриня Ніскиніч.

– Ти можеш заміщати Великого князя скільки завгодно, де завгодно, і перед ким завгодно, але не перед Богами, тому не можеш увійти в священне коло як захисник землі нашої рідної, – промовила як вирок Ягна і її слова звучали загроз-

ливо, наче чорна, несамовита буря, яку час від часу на землю насилали Боги, коли були незадоволені діяннями людей.

Всі присутні на святилищі, хто зміг уявити, що може скоїтися, коли Святозару не стане наснаги вийти зі священного кола, стало і страшно, і моторошно. Люди відчували перший порив безнадії, посланий до них Богами. Присутні почали гомоніти все гучніше і гучніше.

Добриня поморщився. Він і насправді сьогодні представляв Великого князя на цьому священному дійстві, але як захисник землі київської не мав права брати в ньому безпосередньої участі, тому нічого не відповівши, відвів погляд убік і повернувся до свого побратима Доброгоста Новгородського, який стояв поряд.

Добриня міг багато що сказати цій зухвалій знахарці. І те: «...що якщо Святозар не вийде з кола, то на те воля Богів. Або те, що Святозара ніхто не примушував приносити власну кров у жертву. Це було його власне рішення. І Великий князь тут не може бути звинувачений у тому, що Святозар перейняв, невідомо від кого, багато дивних, а можливо і диких речей, які інколи не піддавалися здоровому глузду і розумінню». Але воєводі не хотілося вступати в суперечку з цією незвичною і непростою жінкою. Він достеменно не знав, чому князь Володимир був сьогодні відсутній, тому за таких непевних обставин не мав наміру щось комусь доводити. В глибині своєї ратної душі Добриня не схвалював відсутності Великого князя в такий важливий момент для всієї землі

київської, у той момент, коли краще не дратувати і не сердити Богів. Тому Великий воєвода розумів, що гнів Ягни є справедливим, тим більше, що вона жінка не передбачувана і впливова. Добриня потай здогадувався, що напевне завдяки своїй дружині Святозар володіє такою неймовірно потужною силою духу, яка дозволяє йому напрямки спілкуватися з Богами.

Ягна Ясна була для усіх відомою знахаркою в цих краях. До її хатини, поблизу Лисої гори, постійно йшли люди по допомогу, але мало хто знав, що ця тендітна жінка є не простою знахаркою, а спадковою відьмою київською, яку всі боялися тому, що вона мала здатність і силу керувати природними, а особливо надприродними явищами.

Ягна ще раз тупнула зпересердя ногою, а тоді полишила у спокої Великого воєводу і повернулася до краю капища. Там вона, міркуючи про можливість залучення надприродних сил для порятунку Святозара, спробувала зосередитися. Знахарка хотіла сконцентрувати всі свої зусилля, щоб допомогти Верховному волхву піднятися і вийти зі священного кола, але вона не відчувала зв'язку із знепритомнілим Святозаром. Тоді вона почала його закликати, використовуючи спеціальний тембр голосу, що повинен був посилити проникнення до свідомості Верховного волхва. І Святозар її почув. Він стрепенувся, а тоді повільно підвів голову, щоб обернутися на закличний поклик Ягни.

І тут раптом сталося те, про що потім будуть перешіпту-

ватися всі люди у землях київських. А всі, хто став свідками того, що вчинила Ягна, почали іншими очима дивитися на цю тендітну, із миловидними рисами обличчя, таємничу жінку. Саме в цю мить багато хто зрозумів, що Ягна не така вже і проста знахарка.

А вона, не зводячи погляду зі Святозара, наче боячись втратити той слабкий, ледь відчутний зв'язок, який їй вдалося з ним налагодити, підбігла до двох великокнязівських дружинників і стала поміж воїнами плечем до плеча. Спочатку вона схопила своєю лівою рукою праву руку воїна і підняла її догори у тому напрямку, де за хмарами мало бути сонце, а потім своєю правою рукою схопила ліву руку іншого дружинника і також направила її у бік сонця. Обидва воїни в кольчугах, вдягнутих поверх цупкої полотняної сорочки, слухняно виконували всі рухи, які їх змушувала робити стривожена жінка. Так постоявши кілька миттєвостей із заплющеними очима і шепочучи щось собі під ніс, вона різко опустила обидві руки і спрямувала їх у бік Святозара.

– Земля – наше тіло, вода – наша кров, вогонь – наша сила, вітер – наш дух, – голос тендітної жінки, який закликав на допомогу чотири стихії, линув капищем дзвінко і чітко, – дайте силу Святозару, відженіть невчасну Мару, щоб душа вогнем горіла, кров у духові кипіла, а земля заповонила, вітром темінь зупинила.

І сталося диво, Верховний волхв, наче іззовні наповнюючись життєдайною силою, підвівся і поступово став робити

невпевнені кроки в бік закличного голосу Ягни.

Святозар ступав, але очі його були заплющеними, видно було, як невідома сила змушує його переставляти ноги і йти в той бік, де його чекали, куди його кликали, туди, де він міг отримати допомогу, як фізичну так і духовну. Туди, де життя може спробувати здолати смерть.

Ягна продовжувала тримати в своїх тремтячих руках руки воїнів, які в цю мить хоч і були дужими, але видавалися зовсім безвольними. Це була дивна для стороннього ока картина. Жінка невеличкого зросту міцно тримала в своїх маленьких рученятах потужні, загрубілі в багатьох баталіях долоні кремезних воїнів. А вони в слухняній покорі виконували всі її вказівки, наче перебуваючи в затуманеному мороком стані.

Коли Святозар полишив священне коло, Ягна в ту ж мить відпустила зі свого полону долоні дружинників і кинулася бігти до Верховного волхва, щоб надати йому допомогу, щоб врятувати, щоб повернути назад, відвоювавши у повсюдній Мари. Тієї Мари, яка чатує на свою чергову жертву в очікуванні того, хто оступиться, хто зробить невірний крок і потрапить у її смертельні тенета.

Всі, хто спостерігали за цим незвичним дійством, зауважили, що тільки Ягна вивільнила долоні воїнів, як одразу ж ноги Святозара підкосилися і він упав на руки Добрині Ніскиніча, Сігурда Ейріксона і Доброгоста Новгородського, які вже чекали Верховного волхва біля краю святилища. В

цю мить одночасно зі Святозаром на землю обезсилено впали два воїни, долоні яких в своїх руках до цієї миті тримала Ягна.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.